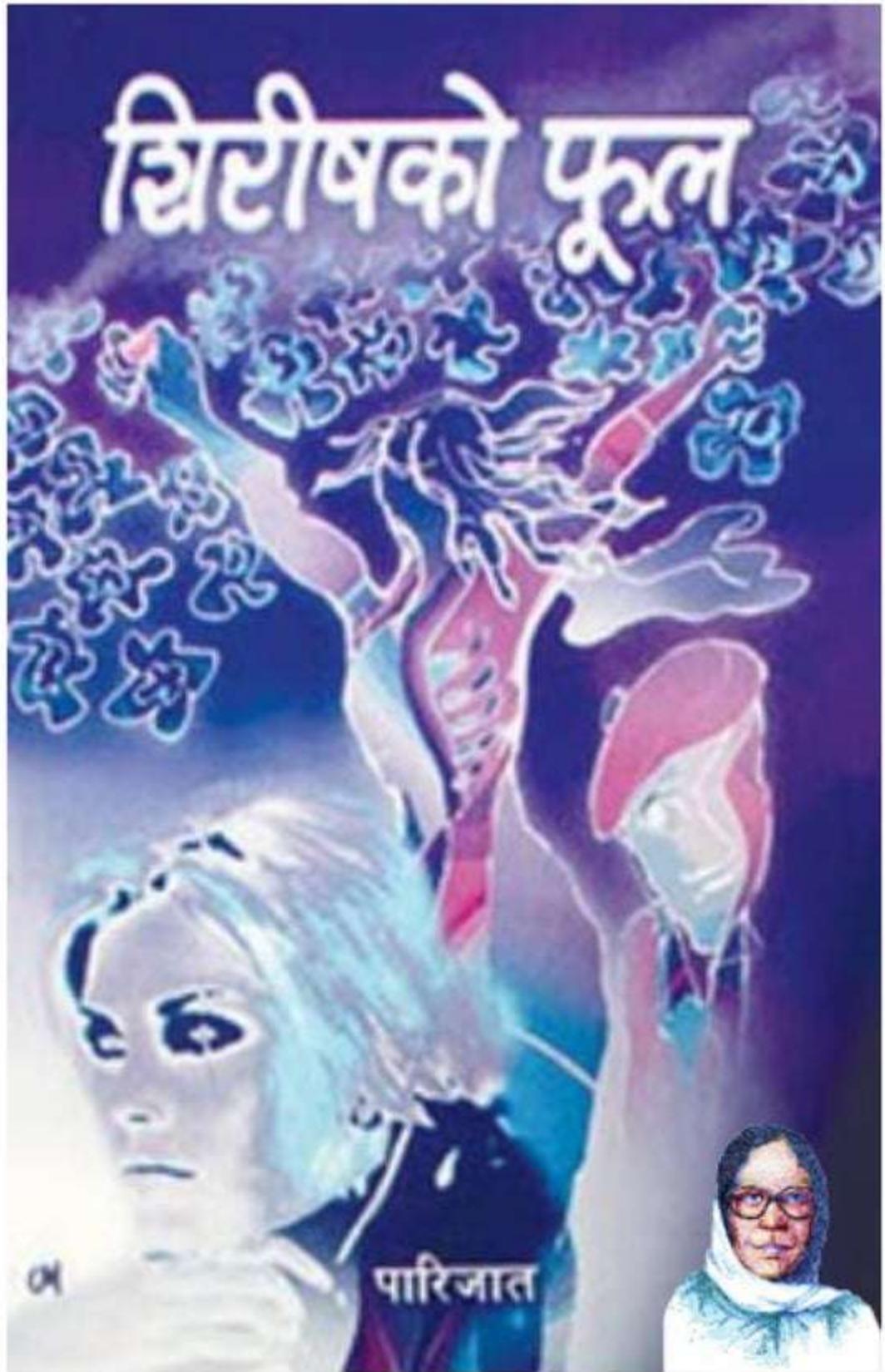

दिटीषको फूल

०४

पारिज्ञात

बारमा तेसो पटक भेट भएपछि उसले मलाई आफ्नो घर विशालनगरमा निम्त्यायो । उसको घर शिरीषका रुखहरूले धेरेको क्याम्पभित्र रहेछ । हामी त्यहाँ पुगदा मध्याह्न भएको थियो र ठीक त्यही याम अहिले यी रुखहरूले आफूलाई नीलै बनाएर फुलाउँदछन् । घरको दायाँपट्टि ग्यारेजजस्तोमा एउटा पुरानो मोडेलको निजी मोटर राखिएको थियो । अलिक पर धेरै पञ्चरङ्गी फूलहरू बगल लगाएर फुलाइएका, बीचमा एक चोकटा हरियो चौर नीला शिरीषका फूलहरूले भन्डै छोपिएको, ठीक त्यसै बीचमा मैले एउटी स्वास्नीमान्छे देखें छब्बीस वर्षकी । मेरो साथीले थाहा नपाउदै मैले उसको रूपरङ्ग, लुगा लगाइ, उँचाइ, मोटाइ, हेराइ, हिंडाइ सबै पत्तो लगाएँ । सेतो सारी, सेतो ठुटे चोलो, लामो खुला केश, नरामी भन्न नसकिने थिई ऊ । उसले हामीलाई हेरी, त्यही निधार खुम्च्याएर, त्यसपछि उत्सुकता नदेखाएरै ऊ इनारतिर लागी । म पनि उत्सुकता वश हेरिरहने मान्छे होइनँ । ममा केही विशेषता छैन । मेरो साथी भन्दै गइरहेको थियो “घर त अनकन्टारमा छ, तर असुविस्ता केही छैन हो” भन्दाभन्दै हामी मूलढोकामा आइपुग्यौ । नीलो फूल र एउटी स्वास्नीमान्छे मेरो आँखावाट ओझेल भइसकेका थिए । ऊ भन्दै थियो “यो तल्लो तला पनि वस्न लायकको छ, तर यहाँ कोही वस्तैन, खाली छ ।” हामी भन्याड उक्लन लागिसकेका थियौं । दोस्रो तल्लाको मटानको भ्यालनेर मैले अर्की स्वास्नीमान्छे देखें सोह वर्षकी । स्वास्नीमान्छेको उमेर पत्तो लगाउनु मेरो निम्ति कुनै समस्या होइन । ऊ केही अँथ्यारो रोगनको तर आकर्षक टाइट कुर्तासुरुवालमा थिई । केही हतारिदै ओलेर गई । मैले आँखा मात्र घुमाएर उसको आकर्षक नितम्बलाई हेरिरहें । यस स्थितिलाई आँखाभरि टिप्पन नपाउदै हामी दोस्रो तलाको मटान पार गरेर तेस्रो तलामा आइपुग्यौ । मेरो आँखावाट एउटा भ्याल र एउटा आकर्षक नितम्ब ओझेल भइसकेको थियो । हामी छेउको ढोका खोलेर एउटा सुसज्जित ठूलो कोठाभित्र पस्यौं । केही ठूलठूला कोचहरू, केही ठूलठूला तस्वीरहरू, बीचमा सिङ्गमर्मरको गोलो टेबुलमाथि भ्याम्म पारेर शिरीषको फूल एउटा

फूलदानमा सजाइएको थियो । फूलदान देख्नासाथ मैले भइ चौरको एक टुक्रामाथि हिंडिरहेको दुईवटा खुड्गाको सम्भन्ना गरें, यो फूलदान अवश्य तिनै हातहरूले भरिएको हुनुपर्छ । कोठामा एक प्रकारको रमाइलो व्याप्त थियो । ऊ आफ्नै सिलसिलामा भन्दै गझरहेको थियो "हामी जाहान थोरै छौं, चुरुट लिनुस् । मेरो मुआ हुनुहुन्छ, बुबाको स्वर्गे भएको धेरै भइसक्यो । मुआ पनि मधेश जानुभएको छ, घरमा अहिले हामी चार जना मात्र छौं नोकरचाकरबाहेक ।" मैले अङ्कल लगाएँ एउटा शिरीषको फूल, एउटा मटानको भ्याल, एउटा यिनै आफै र अर्को ? अर्को को यिनी त अविवाहित हुन् । चुरुटको धूर्वामा उत्सुकता रिंगिदै मेरो वरिपरि तथा उसको वरिपरि धुमिरहेको थियो । भ्यालबाट उसको पर्खालको छेउछेउमा लगाइएका शिरीषका नीला-नीला फूलहरू हावामा हल्लिरहेका थिए र यिनैको फेद-फेदमा अरू कोही शायद । ऊ भन्दै थियो "मुआबाहेक मेरा तीन जना बहिनी छन् ।" उत्सुकताको एउटा लहर समाप्त भयो, मैले कानको नसालाई केही तड्कारो राखें ।

"अघि फूलबारीमा उता गझरहेकी थिई, ऊ मेरी बहिनी, उसको नाउं 'मुजुरा' हो ।" मुजुरा मैले मनमनमा दोहोच्याएँ, मान्द्येअनुसारको नाउं पनि मिठो । "उसलाई अक्षर-ज्ञान दिइएको छ, घरमै बस्छे, विवाह भएको छैन ।" मैले एउटा सुखको अनुभव गरें । ऊ भन्दै थियो "मेरी माहिली बहिनी !" "मेरो नाउं सकमवरी !" वुलेट पड्केको जस्तो आवाजसाथ ढोकामा अर्की स्वास्नीमान्द्रे देखापरी चौबीस वर्षकी, मैले तर्सेर ढोकामा हेरें । पाँच फूट तीन इन्च जति अगली, सेती, बेपत्ताको दुब्लो शरीरमा अस्वाभाविक उठेको छाती, कोच्चो तर कालो र चम्पिक्लो आँखामा रांलडगोल्डको फ्रेम भएको चश्मा लगाएकी, पुरानो हिक्के सिपाहीहरूको जस्तो एक इन्च डेढ इन्चको हिसाबले छाटेर मुड्डल्याएको बालभित्र सानू सेतो कानमा कालो ढुङ्गाको टप लगाएकी, भित्र पसी । स्थिति जाम पन्यो । नाउंमा, व्यवहारमा, रूप-रङ्गमा पालैपिच्छे हाँस्न पर्ने मेरो खित्कामा पनि जाम पन्यो । जम्मा मिलाएर म हाँस्न पनि सकिनै । केही पनि गर्न सकिनै । मेरो साथीले लाज अनुभव गरेको मैले प्रस्त देखिसकेको थिएँ । केही रातो भएर लाज पचाउदै उसले भन्यो "यो मेरी बहिनी आई ए. मा फस्ट डिभिजनमा आई र यता शारीरिक कमजोरीले गर्दा घरमा वसेकी छ ।" उसले नाउं बताइदिएन र मैले लगतै विर्सि पनि हालें । 'नमस्ते' मैले टाउको उठाएर हेर्दा ऊ आफ्ना भीना सेता औलाहरूले अभिवादन बनाएर मलाई ठीक चुल्बुले विरालाका जस्ता जिस्याउने आँखाहरूले हेरिरहेकी थिई । सिङ्गमर्मरको टेबुलमाथि राखिएको क्याप्टन चुरुटको वटावाट

दुईवटा चुरुट भिकेर ऊ लमकलमक ढोकातिर गई । स्थिति अभ ठेकानामा आइपुगेको थिएन । मेरो साथीले शायद सबै आकस्मिकता-हरूलाई ढाकछोप गर्नेको उद्देश्यले ऊ ढोकामा पुगदा पछिबाट बोलायो “बरी ! चिया लिएर आउन् ।” कुन्नि के बरी, कस्तो बरी, परिचयको क्रमशः आइरहेको सिलसिलामा एउटा पहिरो भत्काएर गई बरी, उसलाई सम्भिन अब छुट्टै समय चाहिन्छ, यहाँ साथीसँग विताइरहेको समयले पुग्दैन । उसलाई सम्भिन अब एउटा कोठा चाहिन्छ, एउटा एकान्त चाहिन्छ । शिरीषको फूल स्मृतिमा त्यसै पुण्टिएर गयो, मटानको भ्याल अब उसको परिचय सोध्नु या भन्नुको कुनै तात्पर्य देखिएन । ऊ अवश्य यिनकी कान्छी बहिनी हुनुपर्छ र त्यस्तै कुनै वेपत्ताको नाउं राखेकी होली । उसको परिचय पनि त्यो दिन अँध्यारैमा पन्यो ठीक उसको रोगनजस्तै अँध्यारो रङ्गमा ।

मेरो साथी अभ के-के भन्यो कुन्नि, तर अलमलिरहेको जस्तो देखिन्थ्यो । स्थितिलाई पचाएर पनि शायद उसलाई पचाएँजस्तो लागेन होला । ऊ छिटो-छिटो चुरुट तान्दथ्यो, घरी-घरी ढोकातर्फ हेर्यो । म खोक्ने बहानाले उठेर भ्यालसम्म गएँ । त्यसपछि त्यहाँ न बरी नै आई न अरू कोही । नोकरको हात चिया आयो । हामी धेरै बेरसम्म घरको विषयमा, नोकरीको विषयमा कुरा गरिरत्यौँ । बिदा भएर फर्कदा वैठक कोठादेखि लिएर क्याम्पाको निस्कने ढोकासम्म कोही थिएन, एकदम चकम्लन थियो ।

जीन खुकुरी रमको पेगसंग साटासाट भएको हाम्रो परिचय र हाम्रो घनिष्ठतासाथै मैले उसलाई शिवराजजी नाउँले बोलाउन थालिसकेको थिएँ । शिवराज उसको नाउँ । वाजेको पालादेखि आमापट्टिवाट बिग्रैदै आएको ऊ क्षेत्री र गुरुडसेनीको ठिम्बर छोरो थियो । ऊ मभन्दा उमेरले कान्छो, अनुभवले कान्छो, हाम्रो सन्तुलन खाली पेगको भराइ र रित्याइमा मात्र मिलेको थियो । ऊ मजति नै पिउन सक्थ्यो । मेरो कुरा ऊ धेरै चाख लिएर सुन्थ्यो । मप्रति ऊ सधै उत्सुक रहन्थ्यो । मप्रति धेरै माया गरेजस्तो देखाउँथ्यो र यसो भनूँ मप्रति उसको फर्साइलो र सत्य हुनुमा कुनै शङ्खा थिएन । तर मैले आफ्नो विषयमा उसलाई सम्पूर्ण केही बताएको थिइनै र मेरो चाहिने उसप्रति सत्य हुनुमा धेरै ठूलो प्रश्नचिन्ह उठछ । सत्य र सोभो त म मेरो कुनै नातेदारप्रति पनि छैनै र वास्तवमा म आफैप्रति पनि सोभो र सत्य छैनै, यद्यपि उसले जानेको थियो, म एउटा चालीस उंभोको बूढो कुमार भूतपूर्व सैनिक, दोस्रो महायुद्धको एउटा चोट, घर पहाडमा र यहाँ इच्छा लागे अस्थायी जागीरखान् र लगतै फेरिढाकैगिरीमा रमाउनु मेरो जीवनको नियमबद्धता । म पैतालीस टुइग्याउन आँटेको बूढो, तर यो पनि उसलाई थाहा थिएन, कारण म आफ्नो उमेरभन्दा अलिक तन्देरी नै देखिन्छु । एकपल्ट वारमा कतिसम्म मैले उसलाई भनेको हुँ भने केही त आफ्नै रहर, केही त बाबु-आमाको करले र केही लडाकु जातिको रगतको उम्लाइले म पल्टनमा भर्ना भएको थिएँ र पछि एक प्रकारको छालाको रोग अर्थात् स्क्याविसको शिकार हुनुपरेकोले पेन्सन खाने हिसाबले लडाइँवाट छुटकारा पाएको थिएँ । मेरो विवाह अझसम्म भएको छैन । यसो भन्दा मैले आफ्नो अनुहार वेस्कन विगारेको थिएँ तर रक्सीको आवेगमा उसले थाहा पाएन । यति थियो मेरो तर्फवाट उसले थाहा पाउन सकेको मेरो परिचय, प्रायःजसो हामी आफ्नो विषयमा भन्दा अरूको विषयमा धेरै गफ गर्थ्यौ ।

उसले आफ्नो घरमा निम्त्याएपछि हामी घनिष्ठताको एउटा पर्दा छिचोलेर निकै नजिक आयौँ । यसको आधारमा मैले धेरै उसको घर-

विषयमा अड्कल काटिसकेको थिएँ । उसले बताएका सामग्रीहरूले नपुगेर पनि म उसको विषयमा धेरै बढाई-चढाई सोच्ये, कारण यो एउटा मेरो धेरै छोटो बानी छ । त्यो रात मलाई निकै तातिएर बोल्न मन लाग्यो । धेरै गफ सिद्धिएपछि उसले मलाई सोध्यो “यहाँ त लडाइंमा खप्पिस भएर आउनुभएको मान्छे, यहाँ यसै घुमिरहाँदा पनि अल्छी लाग्दो हो !” मैले आफ्नो गिलास स्वाहृ पारेर भने “विशेष पल्टनमा मेरो जीवनको कुनै खास रेकर्ड छैन । सुवेदारसम्म भएको हुँ त्यो पनि भाग्यले घचेटेर, आफ्नू अफिसको काम अलिक छरितो हुन्थ्यो र मात्र । मान्छे एउटा पनि मारेको छैन ।” फेरि पनि मेरो अनुहार बेस्कन विग्रियो र फेरि पनि उसले याद गरेन । भन्दै गए “लडाई त गरेको हुँ तर मान्छे मानै मौका पाइनै । जापानीहरूसँग हाताहात हुँदा हाम्रो बटालियनबाट एक जनाले भिक्टोरिया क्रस पाएको थियो र खुद्दाहात हराएर कतिले ग्यालेन्ट्री थापेका थिए तर मेरो भाग्यमा त्यो थिएन । मेरो शरीरमा विश्वयुद्धको छाप छैन । त्यो छालाको रोग त एउटी जङ्गली केटी....” मैले कुरालाई फनकै घुमाएर भने “डेथ भ्यालीबाट भागेर आउँदा भोग्नु भोगेको हुँ दुःख पनि, कहिले त लेख्न मन लाग्छ तर लेख्न आउदैन । जीवनलाई दुःखित भोग्नु मात्र जीवनको सार्थकता होइन शिवराजजी ! सब सारहीन छन् । अहिले यो जीवन बाचिरहेको छु त्यो मेरो भोगाइको प्रतिक्रिया होइन, हो त ? भोगदा-भोग्दै जीवन सिद्धिन्छ ।” म हाँसे र फेरि भन्न थाले “केही हराएर केही पाउनलाई मैले लडिनै, पाउनलाई केही पाइनै तर हराएको त अवश्य हो । मैले जानेर हराएको होइन आफै हरायो; मेरो के लाग्छ ? जम्मामा रित्तिएको छु । सुन्नुभो, मलाई जीवनसँग किन अल्छी लाग्दैन भने, म यहाँ बाँकी जीवन आफ्नो ढङ्गले जसरी वित्त त्यसरी विताउन आएको, म रित्तिएर आएको ।” क्रमशः मेरो अनुहार विग्रादै गयो, यो विग्रनमा उपान्त मेरो केही नियन्त्रण चलेन, मैले सक्तो विग्रन दिएँ र भन्दै गए “अब मलाई जीवनदेखि भाग्न पर्दैन ।” बीचैमा उसले कुरा काटेर गोथ्यो “भागि त रहनुभएको छ नि बोतलमा, गिलासमा ।”

“यो भगाइ होइन होइन” मैले भने “लडाइंमा जहिले पनि रम खान पाइन्छ र यो मेरो छुटन नसक्ने लत मात्र हो । तपाईंहरू भन्नुहुन्छ लडाइंमा खूब रमाइलो गर्न पाइन्छ । रमाइलोको साधन त भ्याउरे गीत र रम मात्र हो अरू केही छैन । अँ, ठूलठूला अफिसरहरू भने खूब भोज गर्दैन् । रात-रातभर क्यान्टिनमा रक्सी खाए, नाचे । विचरा शिपाहीहरूको कसले बुझिदेओस् । विशेष हाम्रा सिपाहीहरू बाबुबाजेको नाममा खुकुरी चलाउनु छ, उफिनु छ । घरको सम्भन्ना नआइदिए त

हुने, त्यसो पनि हुँदैन। मलाई युद्धको विषयमा केही बोल्न मन लाग्दैन शिवराजजी। युद्ध भनेको हामी आफूजस्तै मानिसहरू आपसमा काटाकाट गर्नु त हो नि, बढी के हो र !” उसले हरेस खाएर सोध्यो “बढी के हो र भन्नुहुन्छ तपाईं पनि काटाकाट गरिसकेपछि ।”

मैले भनें “सत्ते, मैले काटेको छैन । काटे होलान् अरूले शायद, काट्नै परेर होला कतिले बमले मारिसकेका दुश्मनका टाउमा पनि काट्दै हिंडे । कति रूखपात काट्दै हिंडे, लेखाजोखा किन गरिरहने विशेषतः यो लडाईको गफ नै किन गरिरहने सित्तै ।”

उसले भन् उत्सुक भएर सोध्यो “तपाईं सधैं यस्तो गफ चल्यो कि मलाई पन्छाउन खोज्नुहुन्छ किन ? भन्नुहोस् न, हामीलाई सुन्न कस्तो इच्छा लाग्छ ।”

बोतलमा बाँकी रहेको रक्सी दुवैलाई बराबर भाग लगाएपछि मैले भनें “भनिहाले नि, मेरो कुनै खास इतिहास बाँधिएको छैन लडाईसँग, साधारण विताएर आएको छु । लडाईमा जानुअधि आफैलाई एउटा मेसिनमा परिणत गर्नुपर्छ, कसैको माया गर्नु हुँदैन, त्यति भए पुग्छ ।” उसले रित्याउदै हाँसेर भन्यो “त्यो त मलाई पनि थाहा छ, मलाई त्यति भए पुग्छ ।” उसले गिलास रित्याउदै हाँसेर भन्यो “त्यो त मलाई पनि थाहा छ, मलाई त्यति केटाकेटी नसम्फन्नुस् न ।”

“सिपाहीहरूले भनेका” मैले केही गम्भीर भएर भनें “मायालु हुनेलाई मायालुको र स्वास्नीको धेरै सम्झना आउँछ रे । अमेरिकन र गोरा सिपाहीहरू तकिया अङ्गालेर सुत्थन् रे । हाम्रा लाहुरेहरू रङ्ग उडिसकेको मायालुको तस्वीर हेरेर चित बुझाउँछन् । भोलामा प्रेमलहरी सबैसँग हुन्छ । अक्वर-वीरवल, तोता-मैना र कोकशास्त्रको किताब सर्कुलर गरेर पढ्छन्, भन्नुहोस् त युद्धले मानिसलाई कतिसम्म बोका बनाउँदो रहेछ । गोरा सिपाहीहरू त स्वास्नीमान्देको छायासम्म देख्न हुँदैन, त्यसै मातिन्दून् । तर मेरी मायालु धिइन ।” मैले जोडसँग आफ्नो गिलास अँठ्याएं, सिलवरको भए कुच्चिङ्गइसक्यो तर काँचले आफ्नो धर्म छोडेन ।

उसले चित नबुझाएर भन्यो “त्यो त लडाईको साधारण कुरो, सिपाही-हरूको साधारण मनोवृत्ति । चाहनुभयो भने त तपाईंको आफ्नो युद्धदर्शन भन्न सक्नुहुन्छ, दुश्मनहरूसँग जम्काभेट भएका गफहरू हाँकन सक्नुहुन्छ ।”

मलाई लाज लाग्यो आफ्नो कुराले स्तर नपाएकोमा । तै लाज पचाउदै भनें, “तपाईं साधारण तर कुरा त प्रमुख नै हो । एउटा सिपाहीबाट तपाईं कस्तो गफको आशा राख्नुहुन्छ शिवराजजी, सिपाही जहिले पनि उत्ताउलो हुन्छ; अब खाने काम गरौं ।”

मैले पन्छाउँदैछु यो उसले राम्रैसँग बुझ्यो । हामी भान्धाघरतिर गयौं । भात खाइसकेर आउँदासम्म हाम्रो केही खास कुरा भएन । चुरुट तान्दातान्दै उसले घडी हेरेर तर्सै भन्यो “लौ वित्यो, अब जानुपर्छ, वरी सुतेकी हुन्न, थाहा पाई कि ठाडै कराउँदै आउँछे, विताउँछे ।”

“मुजुरा नि ?” नभनौं भन्दाभन्दै मेरो मुखबाट अकस्मात् फुस्क्यो । अप्ल्यारो लागेर म एकछिन घोप्टिएँ ।

उसले स्वाभाविक स्वरमा भन्यो “ऊ त सुतिसक्छे । वरी मध्यरातिर मात्र सुत्छे । विशेष मुजुरामा अरूको विरोध गर्ने स्वभाव छैन । मैले रक्सी खाएकोमा उसलाई गुनासो छैन । वरी मान्दिन, रिसाउँछे । फेरि मलाई त्यसैको बढी माया लाग्छ ।” किन ? एउटा प्रश्नचिह्न मेरो आँखाअधि देखापन्यो, लगतै हरायो । मुजुरामा विरोध छैन, मलाई रमाइलो लाग्यो । उसलाई मैले रोकन सकिनँ । ढोकासम्म पुन्याएर फक्के । रक्स्याहाहरू भेटघाट भएको कोठा, जथाभावी भइरहेको थियो । वास्ता नगरी म खाटतिर जाउँ थिएँ, ठीक शिवराज वसेको कुर्सीमुनि एउटा कागजको टुक्रा खसेको रहेछ । जिज्ञासावश उठाएर हेरें । त्यो एउटा तस्वीर थियो, उल्टो फक्केर खसेको, छर्लज्ज अक्षरमा लेखिएको थियो सकमवरी, साँच्चै रक्स्याहाहरू यस्तै हुन्छन्, कहाँ के खस्यो पत्तो पाउँदैनन् । शिवराजले यहाँ भारेर गएछ क्यारे । अरूको घरमा अथवा बारमा छुटेको भए कत्रो गाईजात्रा हुन्यो, धन्न मकहाँ छुट्यो । तस्वीर पल्टाएर हेर्ने आँट मैले गरिनँ । नहेरे पनि हुन्छ, देखेकै हो सकमवरी, मैले हिफाजतसँग आफ्नो कोटको खल्तीमा राखें, भोलि गएर बुझाउनु थियो ।

दश बजेर नाघिसकेको थियो । म भ्यालमा वसेर शिवराजसँग भएका कुराहरू दोहोच्याएर सम्भन्ध थालें । मेरो अरू काम थिएन र केलाउनुपर्ने कुनै समस्या पनि थिएन । रित्तो मान्छे, तकियामा टाउको राख्यो कि विहान नहुन्यालसम्म बोल्नैपर्दैन । सोच्नलाई पनि मसँग कुनै सामग्रीहरू रहदैनथियो । एक किसिमले सलल बगेको सजिलो मेरो जीवन, छुट्कारा पाइसकेको ।

'यो घरमा केटीहरू अनौठा-अनौठा छन्' यही विचार गर्दै म सामुन्नेको चोकमा आइपुगिसकेको थिएँ। पहिलो पटक आएपछि पन्थ दिनको एउटा लामो पखाई भन्नूँ म्याद सिध्याउदै दोस्रो पटक आएको थिएँ तर त्यो आउनुमा मेरो कुनै खास रुचि थिएन। रुचि हुनु अथवा रुचि देखाउने उमेर मेरो छैन, यो मलाई राम्रैसंग थाहा छ। एउटा नहेरेको तस्वीर फर्काउनु थियो शिवराजजीलाई, बढी केही थिएन। घरको वातावरण उस्तै थियो, मोटर त्यहीं थियो, त्यो एक चोकटो चौरमा नीलो फूलको केही पातलिदै गएको रङ्ग केवल मुजुराको खुट्टा देखिएन। म केही खोज्दै गइरहेको थिएँ होला त्यसैले अनायास त्यो कलिलो घाममा झण्डै आडसम्म आएको जाईको भ्याङ्गउता एउटा सुनौलो मुडुलो टाउको उठाएर पर्खालमा केही हेर्न लागेकी सकमबरीलाई देखें। धूवाँको एउटा खिरिलो घाममा टल्कैदै हराइरहेको देख्दा मैले थाहा पाएँ ऊ चुरुट तानिरहेकी छ। जाईको भ्याङ्गमाथि टाँगिएको एउटा सुनौलो खप्पर, एक रेखा धूवाँ र अलिक माथि पर्खालमा झुण्डचाएर फुलाइएका शायद सुनगाभाका केही बोटहरू आँखालाई केन्द्रीभूत पारेर खालि त्यही दृश्य मात्र हेर्दा त्यो साँच्चै एउटा अनौठो चित्रकलाको नमूना भइरहेको थियो। तर त्यो दृश्य मैले धेरैवेर हेरिनं। आफू एकलै पछिक्काट आइरहेकोमा अलिक अप्ठचारो लाग्यो। बोलाऊँ भने नाउँ लिन असजिलो, खोकूँ अलिक अशिष्ट भइने। तर त्यस स्थितिमा उसले मलाई धेरै वेर रोखिन। एकाग्र भएर वसेको विरालोले कोही आएको थाहा पाउनासाथ लगत्तै टाउको घुमाएजस्तै फनकक फर्केर हेरी। गला धेरै खुला भएको चोलोबाट देखिने गर्धनमुनिको हाड र वेस्कन उँभो उठेको छाती देख्दा हाँसो र वितृष्णाले एकसाथ मलाई छोप्यो। हो, मैले त्यतिमात्र हेरेछु, त्यति मात्र देखेछु।

ऊ चाँडै विवशता अनुभव गर्ने खालकी स्वास्नीमान्छे थिइन, यो मलाई पनि पहिले ज्ञात भइसकेको थियो। त्यसैले उसले कुनै पनि बाधा अनुभव नगरी सजिलैसंग भनी "दाइलाई भेट्न आउनुभएको होला, उहाँ बाहिरतिर जानुभएको छ, एकछिन पर्खनुहोस्।"

“कति वेरमा आउनुहोला ?”

“अब आइहाल्नुहुन्छ” भन्दै जाईको भ्याडबाट लम्केर यता नछेलिने ठाउँमा आई । चुरुटको ठुटो उसका भीना औलाहरूमा सतर्क अड्किएको थियो । एक अन्तिम सर्को तानेर उसले ठुटो भूईमा फाली । म प्यान्टको खल्तीमा हात हालेर भूईतिर हेरेर उभिएको थिएँ, उससँग बोल्ने मैले आवश्यकता देखिनँ । एकछिनको चकमन्तलाई चिदै उसले भनी “यहाँको डेरा शाहरमा होइन ? मलाई शिवले भन्नुभएको ।” प्रशस्त धृष्टता भएकी स्वास्नीमान्छे हुनुपर्छ यो, आफ्नो दाइलाई शिव नाउँले बोलाउँदी रहिछ । मैले उसको कुरा नसुनेकोमा उसले फेरि भनी “कुरा सुन्नुभएन कि क्या ?” त्यसपछि भसङ्ग भएको एउटा बाहानाजस्तो गरेर मैले भनें “होइन, यी पर्खालमा फुण्डचाएका सुनगाभाहरू कहाँबाट जम्मा गर्नुभएछ भनी विचार गर्दै थिएँ । यहाँ त अरू ठाउँमा मैले देखिनँ ।” घामको उज्यालोमा मुखै उज्यालो पादै उसले भनी “फूलको मलाई सोख छ ।” शायद हाँस्नु र खुशी हुनुको उसको सीमा यति नै होला । ऊ भन्दै थिई “यो विशेष ठाउँबाट मगएको, यी फूलहरूको आफ्नो विशेषता छ, यता हेनुहोस्, यो हाँगामा कोपिलाजस्तो पह्लाएको छ, देखुभो, यो यही फूलको प्रमुख अङ्ग हो; यसले कीरा मार्छ । यसलाई जीवधातक सुनगाभा पनि भन्छन् । भँवरा, मौरी, अरिंगाल यहाँ आउनै हुैदैन ।”

उत्सुकतावश म पनि उसैको बगलमा उभिन पुगेछु, हावाको एउटा पातलो नदेखिने धर्सोले मात्र हामी दुईलाई अलग राखेको थियो त्यस वेला । ऊ प्रशस्त रमाउदै भनिरहेकी थिई, उसको पातलो औला फूलको छेउछेउमा हल्लिरहेको थियो, “भँवरा अथवा मौरीको स्वरको चेतना पाएपछि यी कोपिलाजस्ता थैलाहरूले आफ्नो मुख बाउँछन् । यहाँ के छ कुन्नि कीराहरू फूल छोडेर यसभित्र पस्छन् । एउटा थैलामा एउटा भँवरा पसिसकेपछि यसले आफ्नो मुख बन्द गर्दै । कीरा भित्र निसास्सिएर मर्छ, असाध्य रमाइलो हुन्छ । अहिले कीरा आएको छैन नत्र तपाईंले पनि देखुहुन्थ्यो सुयोगजी !”

मैले तर्सेर उसलाई हेरें, तर उसले मलाई हेरेकी थिइन, सम्भै स्वास्नीमान्छे साँच्चैकी धृष्ट हो, ऊ थिई धृष्ट मेरो के लाग्छ ! मलाई उसको अनुहार हेर्दा एउटा अकै भावनाले कुतकुत्यायो, यो सुनगाभाको फूलले कीरा मार्छ त ऊ यो विधि रमाउनुपर्नै किन ? अहिले त बोल्ने आवश्यकता मात्र हैन उससँग कुरा गरिरहन रहर लाग्यो । मैले खल्तीबाट चुरुटको बट्टा भिकेर उसलाई दिएँ, उसले निःसङ्गोच एउटा भिकी । सल्काइसकेपछि मैले सोधें “भँवरा बस्नै नपाएपछि यो फूलको

के अर्थ ?" पछिवाट लाज लागयो, कस्तो सस्तो कुरा सोधेछू, त्यसै त सिपाही, तर उसले मेरा कुरालाई त्यति सस्तोसँग लिइन। चुरुटको धूवाँ फुरुरु छोडै उसले भनी "फूल विश्रदैन, सुरक्षा पाउँछ ।"

उसप्रतिको मेरो रहर अझ बढै गयो, मैले उसलाई नहेरी भने "त्यसो भए निरुद्देश्य यसलाई नफुलाउनुहोस्, फूलको कुनै न कुनै सार्थकता हुनैपर्छ । जुन फूलको फुलनुमा र आफूलाई लुटाउनुमा केही विशेषता छैन, त्यसले जीवधाती तन्तु आफूसँग राख्छ भने त्यस विशेषतालाई के विशेषता मान्ने ? ओइलाउनु र भर्नु त यसले पर्छ-पर्छ भने एउटा विद्रोहसँग खेलेर सिद्धिन किन नसक्ने !" मैले आफ्नो भनाइको प्रभाव उसको अनुहारमा हेर्न खोजें, तर ऊ जस्ताको तस्तै थिई, न मलाई नै हेरेकी थिई ।

त्यसपछि फूलबाट आँखा हटाएर मलाई हेदै भनी "फूलबाट तपाईं कति चाँडै जीवनको थोको दर्शनतिर भाग्नुभयो !" मैले निधार गाँठो पारें ऊ भन्दै गई "आफ्नो निमित्त फुल्नु, आफ्नै निमित्त फक्रिनु, भर्नु जस्तो एउटा वाध्यतालाई स्वीकार गर्नुको निमित्त भँवरासँग लाप्पा खेलैपर्छ, भर्न त पर्छ-पर्छ भने भँवराको चोट सहेर किन भर्ने ! आफू मात्र भर्ने, आफ्नू इच्छाले भर्ने ।"

कति निस्सार थियो उसको जीवनप्रतिको भावना र कति निष्ठुर पनि, ऊ मदेखि एक हातजाति टाढा थिई । एक धर्सों हावाको भरमा मैले उसलाई छोएको छु भन्ने विश्वास पनि अब त अल्मलिसकेको थियो ।

शिवराज आइपुगेको थिएन, मेरो रहर मेटिएको थिएन, मैले भने "त्यो त फूलको कुरा भयो ।"

"हो, जीवनलाई फूल सम्झनेहरूका कुरा ।"

मेरो अनुहारमा एउटा विकृत भाव क्रमशः आउन लागेको थियो । सारा स्थितिलाई लत्याएर भए पनि मैले उसको दुख्लो शरीरभित्र चलेको सास छातीको उठाइ र बसाइमा प्रस्ट हेरिरहेको थिएँ, मलाई रमाइलो अनुभव भइरहेको थियो । तर मलाई यस्तो हुन दिनु थिएन, मैले भने "भँवरासँग जुन लाप्पा खेलिन्छ त्यो लाप्पा कहाँ हो र ?"

उसले बीचमै कुरा काटी "सोभो भन्नुस् न त्यो त प्रेम हो प्रेम । प्रेम पनि त कुनै वाध्यता होइन । प्रेममा गएर पिल्सनैपर्छ, यो पनि कुनै अनिवार्य छैन । एक्लो बाँच्न सकिन्छ एक्लो ।"

"तपाईंको फूलले त्यो कहाँ सिकाएको थियो त ? आफू एक्लो बाँच्ने र भेटेकालाई मार्ने पो भनेको होइन ?"

उसले यही वुलेट पड्केको जस्तो आवाजमा भनी "हो, त्यो

‘फूलको कुरा भयो, तर मर्न आउने मर्घ्नू, मेरो भन्नु केही छैन । गर्मी भयो, भित्र हिनुस् ।’

दोस्रोपल्ट सर्लक्क उभिएको शारीरमाथि राखिएको एउटा सुनौलो टाउकोपछि लागेर म त्यस घरको मूलढोकावाट फेरि त्यही बैठकमा गएँ । ऊ मलाई त्यहीं पर्खाएर गइहाली । आफै सम्भन थालें कस्ती निस्सार स्वास्नीमान्छे छ यो । यसको रगतमा मानवविरोधी तत्त्व बहन्छ क्यार, तर होइन उसको दाइलाई ऊ माया गर्छै, त्यसैले शिवराज उसलाई अरूलाई हेरी बढ्ता माया गर्द्ध । सकम्बरी के जीवनहीन, प्रेमहीन होली त ? ऊ जस्ती होस् मेरो के लाग्छ ? मैले पनि पैतालीस वर्षको उमेरसम्म कुन स्वास्नीमान्छेलाई प्रेम गरें र ? म प्रशस्त बूढो भइसके, मलाई प्रेम र स्वास्नीमान्छेसँग के चासो, के स्वार्थ ?

एकछिनपछि ऊ ढोकावाट कराउदै आई “तपाईंलाई शायद फूलको सोख छैन ।” उसले हातमा अर्को चुरुट लिएकी थिईँ ।

“एउटा सिपाही र फूल कस्तो अभिल्दो कुरा !” आफ्नो हाँसोको सीमा मोहडा उज्यालो पाई ऊ लगत्तै गई । मैले थाहा पाएँ ऊ हाँरोर गई, तर कस्ती रहिछ प्याच्चै सिपाही भनिदिई । शिवराजले मेरो सबै कुरा यसलाई भन्दोरहेछ, गजबको मान्छे । मैले पहिलो दिनै सम्भेको थिएँ यसलाई सम्भन एउटा छुटै कोठा चाहिन्छ, छुटै एकान्त चाहिन्छ, अवश्य चाहिन्छ । तर जे होस्, यसको धारणा स्वास्नीमान्छेमा लागू हुन सक्तैन, ऊ आफैले पनि हुन सक्तैन । स्वास्नीमान्छे स्वास्नीमान्छे नै हो, फूल फूलै हो । म बूढो सिपाही मलाई... मलाई फूलको सौख छैन तथापि स्वास्नीमान्छे... मेरो मस्तिष्क दुखेर आयो, मैले फूलदानमा भरिएका ताजा नीला फूलहरू खेलाएर आफैलाई विसंन खोजें । तर यहाँ पनि स्वास्नीमान्छे— यहाँ त भन् मुजुरा भन्ने स्वास्नीमान्छे छ, एउटी राम्री स्वास्नीमान्छे । भाग्यवश छिंडीवाटै वरीको नाउँ लिदै शिवराजजी पस्यो, मैले केही छुट्कारा अनुभव गरें ।

मलाई देख्नासाथ उसले भन्यो “वरीले तलै भनी, धन्दा नमान्नु- होस्, यसलाई आफैने घर सम्भनुभए हुन्छ ।”

मैले खल्तीवाट एउटी स्वास्नीमान्छेको नहेरिएको तस्वीर झिकै भनें “तपाईंले यो तस्वीर हिजो मेरो डोरामा छोड्नुभएछ, म त्यही दिन भनी आएको, लिनुस् ।”

उसले तस्दै भन्यो “हरे ! म कस्तो लवस्तरो, अरू ठाउँमा छुटेको भए !” सकम्बरीको तस्वीरलाई मायालु आँखाले हेदै उसले आफ्नो वालेट अधिल्तर राख्यो । मेरो खल्तीवाट एउटा समस्या भाग्यो, एउटा मानवविरोधी तत्त्व भाग्यो, एउटा धृष्टता भाग्यो ।

बाहिरबाट आएको कचिङ्गलले हामी दुवै जना एकाग्र हुन सकेका थिएनौं । ऊ त सधैंको अभ्यस्त मान्छे, मलाईचाहिं अनौठो लागिरहेको थियो । “तिमी अलिक मधुरो स्वरले बोल्न सक्तिनौ बरी ?” एउटा बुढाली लागेको आवाज आउँछ । “कति चुरुट खानुपर्छ बरी, तिमी-लाई ?” अर्को मसिनो लज्जालु आवाज आउँछ । “बरी दिज्यू ! लाहुरेहरूले गाउने गीत गाउनोस् न ।” अनि एउटा फुकका खित्का छुटछ । मैले कुरा टाल्ललाई साथीसँग सोधें “यहाँ सधैं तपाईं ताजा फूल राख्नुहुन्छ नि शिवराजजी ?” तर मैले कुरा थुल्ने उद्देश्यले भनेको होइन ।

उसले हाँस्दै उत्तर दियो “बरीले भरिदिन्छे सधैं । मुजुरालाई यी सबको चाख छैन । मेरी कान्छी बहिनीसँग मेरो भेट नै हुदैन । म उठ्दा ऊ पढ्न गइसकेकी हुन्छे, म फक्कदा ऊ खाएर सुतिसकेकी हुन्छे ।” कुरा टुङ्गिन पाउदैन, ढोकामा चिच्च्याएर देखा परी उही बरी । “शिव ! तपाईंलाई भान्छा गर्नु पर्दैन आज, आज हिंडनुस् सुयोगजी तपाईं पनि भान्छामा ।”

मैले लाज मान्दै भनें “होइन, म डेरामा खाइहाल्छु नि ।”

“डेरामा कसले पकाइदिन्छ तपाईंलाई ? भान्छे राख्नुभएको होला, मिठो लाग्छ के ? विहा गर्नुस् अब बूढो भइसक्नुभो ।”

बरीका यी वाक्यहरूले एकक्षण त मलाई व्याकुल बनायो । सम्भें जथाभावी बोल्छे, कति पनि लाज मान्दिन, साँच्चै कस्ती मापाकी छे यो स्वास्नीमान्छे ! कति सहजैसँग घरी सिपाही भन्छे, घरी बूढो भन्छे, यसलाई आफ्नो दाइको अलिक लाज पनि लाग्दैन क्यार । म विदा लिएर छिटो-छिटो डेरातर्फ आएँ । वाटामा मलाई एउटै घाउले पिरोलिरह्यो । म बूढो भएछु, बूढो भएछु मात्र होइन, बूढो देखिएछु । तर टाउको टेकेर स्वीकार गर्नुपरेको थियो त्यस सत्यलाई । बूढो त म निश्चय नै भएको हो, कसो गर्ने ? तन्देरी देखिनलाई र केही पाउनलाई मेरो जीवनले पनि लोभ गर्ने हो र ? मसंग छ नै के र ? म त रितिसकेको एउटा भाँडो, एउटा निस्सारता हुँ । आफैले आफैलाई सान्त्वना दिएर पनि मैले कति चित्त बुझाउन सकिनं । दिनभरि मनमा अशान्ति भइरह्यो ।

त्यसपछि निकै दिन वित्यो, मैले बारमा जान छोडें। शिवराज पनि मकहाँ आउँदै आएन। त्यस घरमा तेस्रो पटक जाने आँट मैले गरिनं। बरी एउटा ढङ्गले बोल्न जान्दिन, त्यहाँ किन जाने सिध्यै? न सम्मान, न शिष्टाचार न माया। उससंग भेट भएको दोस्रो पटकमै ऊ त्यस्ती, तेस्रो-चौथो भेटमा अझ कस्ती होली! के भन्द्ये के भन्दिन। कति लाज पार्ने हुन्। केही हुँदैन रे मलाई आत्मगलानि त हुन्छ। साँझ सधै भयालवाट पेटीउताको चल्ती पसललाई हेरेर चित्त बुझाउँथें, यसभन्दा अर्को साधन नै मेरो धिएन। पसल हेर्दै विचार गर्थै साँझको रमझम छिचोलेर पसले साहू सधै घण्टा, दुई घण्टाको निम्नि कतै जान्छ। त्यसपछि सधै पसल्नी र एउटी सोहबर्षे सोडा-पानी बेच्ने ठिटोको प्रेम-कथा शुरू हुन्छ। त्यहाँ लेखिन्छ त्यो कथा, त्यहाँ अव्यक्त र असीम भनिन्दो सन्तोषको सीमामा पुगेर मेटिन्छ। पसल्नी विश्वासी छे ठिटोको निम्नि र ठिटो प्रेम गर्दै पसल्नीलाई, अति चर्को प्रेम, कुन्ति के लोभमा, कुन्ति के प्रेरणामा। यो पनि त जीवन हो, यो पनि त प्रेम हो। सुन्दर्यै पसल्नीका फोक्सामा क्षयरोगका ठूल्ठूला खोपिल्टा परिसकेका छन्। मेरो भान्दे केटा त्यहाँ सामान किन्न धिनाउँछ। अब हद वाँचे ऊ दुई वर्ष वाँच्ली, ऊ सबै भन्द्यै। कति अजानी छे पसल्नी आफैप्रति र कति सुखी पनि। उसले पनि आफूसंग एउटा जीवधाती तन्तु राखिदिए हुने, तर होइन ऊसंग छ के? त्यो ठिटोलाई उसले आफ्नो छातीको सबै कीटाणु नासो दिएर मर्दिन त? अबश्य यही हुन्छ। यस्तै त हो नि मानिसको प्रेम। जो कुनै पनि ठाउँमा आफ्नो अस्तित्वलाई कायम राख्छ। मानिसहरू निस्सार प्रेममा र प्रेम निस्सार मानिसहरूमा सँगै सधै अँगालिएर हिंडेका छन्। खोको फोक्सोमा सास फेरुन्ज्याल त्यो ठिटोसंगै पसल्नी प्रेम गर्दै। शायद मासुको तिखा मेटद्यै र त्यो ठिटो पसल्नीलाई यस्तै सजिलो वातावरणमा पाउन्ज्याल प्रेम गर्दै, कुन्ति आफ्नो कुन तिखा मेटद्यै। पसलको भित्री भागमा अँध्यारो पारेर पसल्नीलाई अँगालो हाल्दैमा ठिटोको प्रेम सीमित हुन्छ, के अर्थ छ त्यस प्रेमको? के मूल्य छ त्यस प्रेमको?" यति विचार गर्दागदै म

भौतारिएर कहाँ पुग्छु, विचलित हुन्छु, मैले कसैसित प्रेम नै गरिनं तर
मैले स्वास्नीमान्द्येलाई छोएको छु । कमशः मेरो अनुहारमा म विकार
अनुभव गर्द्दु र आफैलाई टोह्लाउन फेरि त्यो शिरीषको घारीभित्र
लुकेको घर सम्भन्द्यु । हो, म बूढो भइसके, ममा त्यो ठिटोको जस्तो
ताउ आउदैन, मलाई प्रेमको मूल्य खोज्नु छैन । अब त शिरीषका नीला
फुलहरू पनि केही वेरङ्गी हुन थालिसके होलान्, आफ्नो रुखसँगको
म्याद सिद्धधाएर, मोहलाई करबलले हटाएर भार्न थालिसके होलान्
आफू-आफै इच्छाले । कत्रो भिन्नता छ सकमवरी र पसल्नीमा, दुवै
कस्तरी विपरीत दौडेका छन् । के हो र सकमवरी ? दँजाएर हेरे
पसल्नीले माथ गरिदिन्द्ये बरीलाई ।

सङ्कमा साइकलको घण्टी बजेको सुनेर भस्कदै मैले हेरें शिवराज
आएको थियो । एक किसिमको मलाई खुशी पनि लाग्यो । ढोकावाटै ऊ
गुनासो गर्दै पस्यो, “तपाईं कस्तो बेपत्ता हुनुभएको मैले फुर्सद पाइनं रे
तपाईंको के काम, माया मार्न लाग्नुभो जस्तो छ ।” कुन्ति शिवराज
किन मसंग साहै आत्मीय हुन चाहन्छ । शङ्गा लाग्यो, उसको पनि विहे
गरिदिनुपनै तीन जना बहिनीहरू छन्, तर शङ्गा पनि कति व्यङ्ग्यात्मक,
उसको त्यस्ता लहलहाउंदा सुकुमारी बहिनीहरू, कसमा के खोट छ र ?

मैले खुशी व्यक्त गर्दै भने “यता केही सञ्चो नभएर, नव आइहाल्ये
नि ।”

उसले विश्वास गरेन, मलाई हेरेर मेरो विसञ्चो हुनुलाई पत्याएन ।
उसले भन्यो “दुब्लाउनुभएको छैन नि ! औषधि खान छोड्नुभयो कि
कसो ?”

“किन छाड्यें खानलाई जहाँ पनि भइहाल्दै नि । यो गुण नै
अल्कोहलको, यसदेखि टाढा कहाँ जानु छ र !”

त्यसपछि शिवराजलाई बोल्ने फुर्सद भएन । धेरै दिनको निचोड
एकै चोटि निकाल्न चाहन्यो ऊ । फेरि भरी बोतलहरू मगाइयो,
रित्याइयो । कहाँदेखि कहाँ पुगियो । कहाँ पसल्नी, कहाँ सोडा-पानी
बेच्ने ठिटो, कहाँ निस्सार प्रेम, कहाँ सकमवरी ! सबै विसेर म केवल
अल्कोहलको प्रतिक्रियामा सास फेरिरहेको थिएँ । विदा हुने बेलामा
वास्तविकताको एक तह पिल्साउदै उसले भनिहाल्यो “पर्सि बरीको
जन्मदिन, तपाईंलाई निम्तो छ । कृपया उपहारजस्तो केही नलिएर
आउनुहोला, त्यो बरी थाप्दिन । फेरि मुखमा भटारो हानेर फर्काउन बेर
छैन ।” मलाई साँच्चै मुखमा भटारो आएजस्तै लाग्यो, केही घोप्टेर भने
“कोशिश गर्द्दु ।”

“कोशिश गर्द्दु होइन, म तपाईंलाई यहाँ आएर लग्छु ।”

ऊ हतारिदै गइहाल्यो । वसले छोडेको पेसिन्जरजस्तै म जिल्लएर उभिरहें । सम्भकेर आएर त उसले लग्छ लग्छ, कति ढिपी गर्न सक्छ, शिवराज, तर जाने कसरी, बूढो मानिस ठाँटिएर आउँछ भन्ली कि ! सकम्भवरीको मुख न हो । उपहार नबोकी उही पनि उपलक्ष्य परेको दिनमा भयाउरे भएर जाने पनि कसरी । ठाँटिएर त म सधैं हिंडूङ्गु । यो सकम्भवरीलाई थाहै होला । हरे ! यो जन्मदिवस पनि मुजुराको भइदिए हुने । केही शानसँग त जान पाइन्थ्यो, तर यहाँ मुजुरा बैठकसम्म पनि देखापर्दिन । यसो दाउ गरेर भाग्नुपर्ना त्यो दिन, अवश्य भाग्नु, यही निश्चय गरें मैले ।

कति जन्मदिन मनाइयो त्यसको हिसाब के, तर त्यो जन्मदिवसमा,
 म नढाँटीकन स्वीकार गर्दू, मलाई केही भएको थियो, अर्थात्
 असमन्जसमा म अवश्य परेको हुँ । म दिउंसै आफैमा कुनै विशेष
 कामको बहाना गर्दै डेरावाट निस्कें उद्देश्यहीन भौंतारिनलाई ।
 उद्देश्यहीन त म यसै नै थिएँ तर विशेष त्यस साँझलाई आफूवाट केही
 पन्छाउनुपरेको थियो । सम्भे 'कति काफर म ?' कुन प्रेरणाले मलाई
 यसरी काफर हुन सिकाएको छ ? काफर कहिले थिएँ र ? म विश्वयुद्ध
 लडेर आएको मान्छे, सङ्गीन र बुलेटसंग खेलेर आएको, छः यस्तो कुरा
 आफैभित्र दोहोच्याउन पनि मलाई लाज लाग्यो । भूगोलपार्कको छेवैमा
 मैले चिनेको स्वरले बोलाएको सुनें "कहाँ जान लाग्नुभयो, मैले
 तपाईंलाई भनेको होइन र ?" त्यसपछि कति विवाद भयो, स्मरणमा
 राम्रैसँग लेखिएको छैन । अन्त्यमा म लुरुलुरु त्यही शिरीषको धारीभित्र
 स्थित विरानु घरको मूलढोकावाट आफूलाई लगिरहेको थिएँ । मानिस
 कोही थिएन, शायद निम्त्याइनेमा म मात्र थिएँ कि । सम्भे शायद
 बरीकै कोठामा होला । उसका साथीहरू खाएर गइसके म आखिरको
 पाहुना थिएँ होला, शिवराजको वैठक त्यस्तै सजावटमा त्यस्तै चकमन्न
 थियो । जुन आशा गरेको थिएँ, त्यो केही पनि थिएन । वैठकमा मलाई
 छोडेर ऊ भित्र गइहाल्यो, म भ्यालमा आएर बाहिर देनै बहाना गर्न
 थालें । त्यही दिन मैले आफैमा एउटा परिवर्तन अनुभव गरेको हुँ— त्यो
 के भने म सचेत रहन्यें, कुनिन किन ? बूढो दर्खिन थालेको म विशेष
 सकम्बरीको आँखाले आफूलाई लुकाउन पनि कहाँ अनि कसरी ? मैले
 लुकाउन खोजें रे तर कटु सत्य कहाँ लुक्छ र ? सांच्चै लुक्तैन त ? मैले
 के आफूभित्र कुनै सत्यलाई लुकाएको छैन ? मंरो मस्तिझमा एउटा
 बोझजस्तो आएर बस्यो ।

स्नायुगतिको आवेगमा परेर मैले टेरेलिनको कोटमा सिउरेको
 ज्यास्मिनको कोपिला भिक्केर भ्यालबाट मिल्काइदिएँ ।

"...हेरे !" ढोकामा स्याम्पू लगाएर हरेक उडेको सुनौला बालभित्र
 सानु अनुहारमा साना-साना आँखा टल्काउदै, हुनसक्छ, हाँसिरहेकी थिई

वरी। सम्भें विरालोले जे पनि चाँडै देख्छ तर जस्तो होस् त्यो मेरो असफलता थियो; मानौं आज पनि दशा ठीक छैन। दोस्रो पटक उससँग भेट्दा बोल्ने जुन रहर थियो त्यो रहर मरिसकेको थियो। म पहिलेबाट चढ्खो भएर बसिरहें, अब के भन्ने हो? यसको विपरीत टेबुलसम्म आएर उसले भनी “सुयोगजी! आज म चौबीस वर्ष पुगें।” मलाई राम्रैसँग थाहा छ तर मैले यसो भनिनं केवल साधुवाद दिएँ। मलाई वितृष्णा भइरहेको थियो उसप्रति, उसको प्रत्येक व्यवहारप्रति। उसले मलाई कोचमा बस्ने आग्रह गरी। हातमा चुरुटको एउटा सिङ्गै बद्ध लिएर आएकी थिई, खोलेर मलाई दिई। सलाई कोरेर टाउको निहुराई मतिर, मेरो धेरै नजिक, हामी एउटा सग्लो चुरुट र बलिरहेको सलाईको दूरीमा टाढा थियौं एक-अर्कोदेखि। स्याम्पू र सुकुमेलको हलुका बासले मेरो नसा-नसा गलाउन खोजिरहेको थियो, तर सपना-जस्तै निद्रावाट चुँडिएर ऊ पर गई, त्यो अनुभवलाई मैले अनुभवसम्म गर्न पाइनं। क्रमशः उसप्रतिको वितृष्णालाई हराएर मलाई रहर एउटा दिइरहेकी थिई, साधारण रहर। हरियो हाएन्डलुमको धोतीभित्र पाँच फूट तीन इच्छको बाँसको लिङ्गोजस्तो शरीरमा सुनौला टाउको जडेकी सकम्बरी मतिर प्रस्त पिठ्युँ फर्काएर उभिएकी थिई। केही बेर ऊ बोल्दै बोलिन। ‘म पाँच फूट छ इच्छको जवान, जवान के नै बूढो, ममन्दा तीन इच्छ कम उचाइमा र एककाइस वर्ष सानी उमेरमा, सम्भँदा-सम्भँदै म एककाइस कोस टाढा पछारिन पुगें शिवराजको बैठकको वास्तविकतादेखि। यो सब देखाइरहन के आवश्यकता। मलाई नियास्तो लागेर आयो। सम्भें कति निस्सार यो भावना। केहीछिन टोहलाएर ऊ कराउदै शिवराजको खाट सोभो राखिएको दराजत फ गई। “आम्मै! कस्तो कस्तो भुलिछु, शिवले मलाई के अहाएर पठाउनुभएको; तपाईंलाई त यो नभै हुदैन रे नि।” उसले पातला औलाहरूले घाँटी समाएर एरिस्टोकचाट ब्राण्डीका दुइटा बोतल निकाली।

सधै उसदेखि मैले हीनता अनुभव गर्नुपरेको थियो, एउटा अरू बढ्यो, के भो त? लत छैन भनेर के अस्वीकार गर्ने? असम्भव थियो मेरो निम्नि। विश्वासाथ नभै नहुने कुरा भनी स्वीकार गरें मैले। बोतल राखेर शायद गिलास लिन गई र भन्दै गई चकों स्वरमा “शिव रक्स्याहा, शिवको साथी रक्स्याहा।”

म बूढो, रक्स्याहा सिपाही। आफ्नो अधि लम्पसार तेसिएको मार्मिक विश्लेषणहरूले मेरो नामलाई सक्तो गिज्याइरहेका थिए। सुयोगबीर सिंह बूढो, रक्स्याहा, सिपाही, हावामा नाङ्गो खुकुरी नचाएर आएको यो मेरो इनाम। संगाल्नुपरेको थियो यो मूल्य मेरो वीरताको,

त्यसपछि धेरै समय वित्यो । वर्खा आफ्नो अन्तिम दिनहरूमा काठमाण्डूको खाल्डोलाई भिजाउने प्रयत्नमा थियो । त्यही बीच मेरो पैंतालीस वर्षले मलाई वाध्य बनाएर छायालीसमा पछाडै भाग्यो । आफैभित्र पनि जतिसक्तो छलिन खोज्दै मैले त्यो दिन विताएँ अर्थात् मनाएँ । मेरो बारमा जानु त्यस्तै थियो र शिवराजसँग भेट्नु त्यस्तै । हाम्रो नियमबद्धतामा कतै फरक आएको थिएन । भए तापनि मेरो एकलो जिउनुको अध्यायमा नौला-नौला कुराहरू थपिइसकेका थिए । म शिवराजको घरमा धेरै भ्याम्भिइसकेको थिएँ । उनीहरू सबै उस्तै थिए । शिवराज सारहीन वितिरहेको थियो । दिउँसोको परिश्रम, रातीको केहीछिन रमाइलो । उसकी मुमाले एउटी दुलही भित्र्याएर बुहारीको रहर मेट्ने इच्छा धेरै प्रकट गरिसकेको भए पनि शिवराज पलायन हुडै बहाना गर्दै आइरहेको थियो, कुनि किन ? शिवराजलाई स्वास्नी पाल्ल नसक्ने भन्ने डर पनि थिएन, जहाँसम्म उसले कसैलाई रोजेको पनि थिएन, रोजेको भए पनि ल्याउन सक्थ्यो । मभन्दा धेरै सुन्दर शिवराज-लाई केटी नपाउने कुरै थिएन ।

म त्यहाँ प्रायः गइरहन्थ्ये । सकम्बरीको जीवन उस्तै थियो । मैले केवल उसलाई वरी र तिमीको साइनो लगाएर आफूलाई उसको धेरै नजीक अनुभव गर्थे । वरीको स्वभावसँग म अभ्यस्त भइसकेको थिएँ । उसलाई मैले सधै उस्तै खरी, उस्तै निहुरी पाएँ । ऊ तरुनी थिई, बैसमा फुलिसकेकी तर कहिल्यै यस्तो देखाइन मानौं ऊ आफूप्रति सचेत नै छैन । जहिले गए पनि उसलाई घरैमा भेट्टाइन्छ । वाहिरको रमझममा उति चाख लिएको पनि देखिएन । एकनास चुरुट पिउँथी र म सम्झन्थ्ये यति रहेछ उसले जीवनमा विलासको नाउँमा केही भेट्टाएकी र कहिले सम्झन्थ्ये वरी पनि केही रहस्य लुकाउँदी हो । धूबाँको मुस्लोभित्र कि अवश्य वरी भागदी हो धूबाँमा रङ्गमगिएर, तर यी सब मेरा अड्कल मात्र । घरमा तिनीहरूलाई केही दुःख थिएन । भन् वरीले त आफ्नो दाइलाई पनि उधुम प्रभाव पारेकी थिई, यसैले ऊ समस्या र असन्तोषदेखि फुक्का नै थिई, मैले देख्दा । कति पटक कहिले चुरुट सल्काउँदा; कहिले

केही दिंदा, केही देखाउंदा ऊ मेरो धेरै नजीक आइसकेकी थिई । कतिसम्म भने उसको तातो सास मैले आफ्नो अनुहारभरि अनुभव गरेको छु तर उसको भाव बदलिदैन कहिल्यै । मसंग कुनै प्रतिक्रिया किन्तु सधैको समागम सधैको तटस्थ । मलाई लाग्यो शायद वरीमा यौन भन्ने कुनै रोग नै छैन, कि त मेरो बूढो गन्धदेखि ऊ परिचित भइसकेकी छ, घणा त ऊ मलाई शतप्रतिशत गर्दिन तर म त्यस्तो विधि बूढो नैपनि होइन । भन् शरीरको छाँटकाँटले केही त अझ पनि तन्नेरी देखाउँछ । पचास वर्षसम्म त यस्तै स्वास्थ्य रह्यो भने छल्न सकिन्द्द आफैलाई नभए पनि अरूलाई । जे होस्, ऊ स्वास्नीमान्द्दे म लोग्नेमान्द्दे भन्दैमा यथार्थको सृजना सहजसँग हुँदैन, कति कुराको मेल खानुपर्छ । ल मानें, बूढो भएको थिइन तर वरीसँग मिल्ती हुने मेरो उमेर होइन । शिव तीस-एकतीस वर्षको पट्ठो छ, सकमबरीसँग भयाम्भिएर कुरा गरेको कति सुहाउँछ, मलाई कहां सुहाउँछ ! शिवले एक पल्ट भनेको छ ऊ वरीलाई धेरै विश्वास गर्द्द, आफैलाई भन्दा बढी, सम्भव थियो । एउटी असामाजिक केटीको निम्नि विश्वास हुनु कुनै गाहो होइन ।

अब त मुजुरालाई पनि धेरै भेटिसकेको थिए । भेट्ने मात्रै होइन कुराकानी भइसकेको थियो । ऊ रामी; विशेष आँखा; ऊ मिजासले बोल्यी; मिजासले व्यवहार गर्थी । ऊ आँखा जुधाएर हेर्दिनथी र छेउमा कहिल्यै आउदिनथी । कुरैकुरामा त्यस्तै केही पञ्चो भने ऊ कानदेखि अनुहारसम्म रातो हुन्थी । जे होस् उसको स्वभावमा तिरस्कार थिएन । माया त ऊ प्रस्त भावमा भाषामा जनाउँथी कसैप्रति पनि; यहाँसम्म कि एउटा कुकुरलाई पनि कुखुरालाई पनि । यद्यपि मुजुरालाई टाढैबाट हेरे तापनि, देखे तापनि उसप्रति मेरो एक प्रकारको तृष्णा लुकेको थियो । छोएर मात्र, सुधेर मात्र प्रेम हुने हो र, प्रेम यसै हुन्द्द, उसै हुन्द्द; तर यस विचारलाई म आफै पनि मान्न तयार थिइन । प्रेम निस्सार, जन्म निरर्थक मेरो निम्नि । कहिलेकाहीं मुजुराको सोभको र निर्दोष गफ सुन्दा म उसको पछि घर, संसार, माया र धेरै जीवित वस्तुहरूका अस्तित्व भलभली देख्यें र मलाई आफू बाँचेको जीवन असाध्य खल्लो लाग्यो र भन्न मन लाग्यो 'मुजुरा ! मलाई पनि जीवनको भीख देऊ र खुशीयालीका केही टकाहरू ।' यसरी मुजुरालाई पनि धेरै परिभाषा लगाउन खोजिरहन्थे । धेरैचोटि रक्सीको आवेगमा आएर मैले शिवराज-लाई मुजुराको मसंग विहे गरिदेऊ; सुखसँग राख्छु, एउटा संसार बनाउँछु भन्ने विचार चुहाउन-चुहाउन खोजेको हुँ तर त्यतिसम्म आँट कहिल्यै गरिन । भनेको भए शिवराजले मलाई अवहेलना गर्ने थिएन । तर दुर्भाग्य ! भन्नै नसकिने ।

कुराहरू धेरै टाढा पुगिसकेका थिए । शिवराजकी कान्छी बहिनी जसलाई घरमा सानु भनिन्द्य-सँग पनि म राम्रैसँग बोल्ने भइसकेको थिए । उसलाई घरमा त्यति भेटिन्न, साथीहरूसँग ऊ प्रायः यताउता गइरहन्थी । ऊ आफ्नो मिलेको शरीरलाई सधैं अत्याधुनिक फेशनमा लपेट्ने गर्थी । कुनै दिन पछिबाट देखें भने उसलाई भ्याइन्जेलसम्म हेर्थे । कहीं भेटें भने 'कहाँ हिंडेकी सानु ?' र घरमा भेटें भने 'आज धुम्न नजाने सानु ?' यति नै म सोधिहाल्ये । अझसम्म म उनीहरूकै आफ्ना निजी कोठामा गएको थिइन् । सानु कहीं जानुनपरे किताबमा भुलेर बस्थी । शिवको भनाइमा बरी खूब पढ्ने तर त्यो अवस्थामा मैले प्रायः देखिन्न । बरु चुरुट उसको हातमा सधैं देख्यें । यसै सिलसिलामा मैले कतिपल्ट उसलाई 'क्यान्तर लाग्ला है, बरी !' भनेर गिज्याउँथें, ऊ सधैं 'स्वागत छ' भनी जवाफ दिन्थी ।

जम्मामा उनीहरू सबै बेसै थिए । विकृति, हीनता, उत्ताउलोपना उनीहरूमा देखिएन । मुजुरा र सानु दुवै मलाई 'सुयोग दाइ' नाउँले बोलाउँथे, तर बरीलाई 'सुयोगजी' भन्ने रहर कहिल्यै मेटिएन । पाए त ऊ बाबुको पनि नाउँ काटदी हो, के ठेकान ? मलाई विहे गर्नुस् भनेर प्रायः उनीहरू गिज्याइरहन्थे । एक किसिम म पनि अभ्यस्त जस्तै भइसकेको थिए । एकपल्ट मुजुरालाई मैले भनेको थिए 'केटी पाइएन, खोजिदिनुस् न,' उसले हाँसेर भनी 'केटी पाइएन भन्न त लाज लाग्नुपर्छ, कसैले पनि पाउँछ ।' विचरी उसलाई के थाहा ? केटी, विवाह भन्ने शब्दहरू म आफैप्रति कति व्यङ्ग्यपूर्ण थिए । मलाई भन्न मन लाग्यो— प्रेम गर्ने शक्ति भए, स्वास्नी स्थापनी गरेर एउटा कोठामा जीवनको विहानी डाक्ने क्षमता भए मुजुरा ! शिवसँग मागेर तिमीलाई नै लगिहाल्ये नि । कहिले त यस्तो कुरा भयो कि म आफै भित्र फाटिइन्थे चिरिइन्थे । नरमाइलो लाग्यो सबै र बरीसँग चुरुट उडाएर विस्ने बहाना गर्थे । मेरो त्यस्तो अवस्था बरीले लक्ष्य गर्दी हो जस्तो मलाई लाग्दथ्यो तर यो उसले भनिन । चस्माभित्र उसका टड्कारा आँखाहरू चल्दाचल्दैखेरिको विरालोजस्तो लागे तापनि ऊ सोभै भमिट्ने, चिथोर्ने खालकी थिइन । शिरीषका ताजा नीला फलहरू पहिलाएर बढेको मेरो यो घरसँगको घनिष्ठता यस्तै थियो, यर्ति मात्र थियो । अब त क्रमशः ती हाँगाहरूलाई पातहरूले नहर्याउन थालिसकेका थिए ।

शरद कृतुको एक विहानीको कुरा हो । दरैं आउनलाई कति पनि टाढा थिएन । शिवराजको बैठककोठामा म एकलै थिएँ, शिवलाई नै पर्खिरहेको थिएँ, म माथि आएर बसिरहेको कसैलाई थाहा भएन क्यार, विशेष बरीलाई । त्यसैले त मैले भयालबाट हेदा ऊ हरियो दूबोमाथि पर्लक्क पल्टेर के गरिरहेकी थिई कुन्लि, विहानीको घाम ताप्न निस्केको सर्पजस्तै आफ्नो लामो शरीरलाई जतिसक्तो सजिलो र फुका मुद्रामा राखेकी थिई । उसलाई त्यस अवस्थामा देख्नासाथ साँच्चैको सर्प देखेजस्तै मेरो आड एकपल्ट सिरिङ्ग भयो, तर अहिले हामी मैले हेरेको ठाउदेखि ऊ पल्टेको ठाउँसम्म भएको दूरीले अलग थियौं एक-अर्कादेखि । मैले भाग्ने चेष्टा गरिन, नहेन चेष्टा पनि गरिन । यसो भनूँ मैले सकिन । सम्भें, देखी भने 'अशिष्ट; वेसोमती सिपाहीको जात' भन्ती; शिवराज आइपुगे के भन्ना ? तर ती सब मैले सोचें मात्र; मलाई आँट आइरहेको थियो जस्तो पनि स्थिति सहनलाई । यति जाबो दृश्य पनि नहेरेर म आफैले आफैलाई किन मारूँ, के त्यति पनि मेरो अधिकार छैन ? मेरो जीवनमा राखेकै के छ र, आँखाको स्वादजस्तो एउटा साधारण सुखदेखि आफूलाई बज्चित राख्न नसक्नु कुनै अपराध हो र ? कुनै पाप हो र ? वरी गइसकेकी थिई, मैले भयाल छोड्न सकेको होइन । म त्यहीं आड लिएर सम्भरहें, कुनै विरोध र विवादको नभैकन मैले धेरै स्वास्नीमान्छेहरूलाई नजीकदेखि नाङ्गो हेरिसकेको छु । वरीको त त्यो अवस्था होइन, यसरी वस्दा उसलाई सुहाएको थियो, त्यसैले हेरें, होइन; सधैं हेरिरहेको; हेर्न मन लागेर हेरें । मानिस आफैलाई किन छल्ल सक्यो र, तर मैले हेरेको फुका अवस्थामा वसेकी वरी र कुनै पनि नाङ्गो स्वास्नीमान्छे मैले हेरिसकेको मिलाउँ; अहं, दुइटामा कुनै सामञ्जस्य आउन सकेन; खोजेर पनि, चाहेर पनि र स्वीकार गरें केही विराएँछु । यदि वरीलाई पनि आज मैले नाङ्गो देखेको भए के हुने थियो ? के हुने थियो— यो प्रश्नसंग गाँसेर मैले एउटा ठूलो स्पष्ट पूर्णविराम राखी आफूलाई स्वाभाविक बनाउदै भयालबाट वर आएँ ।

केही छिनपछि स्यान्डलको टकटकसँग चुरुटको बास वैठकभित्र आयो । त्यसै नै मानिसको जात जानेर, बुझेर ढोड गर्द्धन्; मैले पनि केही थाहा नपाएजस्तै तसेर बरीलाई हेरें । विचरी उसले मलाई देखेकी रहिनछ; मुख उज्यालो पादै भनी “कहिले आउनुभयो सुयोगजी, म त देउताथान जान लागेमुआसँग ।”

मैले सोधें “तिमी पनि देउतामा, पूजामा विश्वास गच्छौं वरी ?”

“गच्छु र गर्दिन पनि ।” ऊ नजीकैको कोचमा वसिसकेकी थिई ।

“किन ?” मैले अचम्म मान्दै प्रश्न गरें ।

“दुङ्गा न हो, उसको अधिकस्तै अपराध गरे पनि यो उसले कसैलाई भन्ने होइन । यसैले विश्वास गच्छु र चाहिएको खण्डमा भक्भकाउँदा पनि भन्ने कुरा भनिदिँदैन, त्यसैले अविश्वास गच्छु । यसभन्दा बढी यौटा दुङ्गासँग हाम्रो विश्वासको के अर्थ ?”

यहाँ पनि बरीको उद्देश्य मैले बुझिन तर सक्तो हाँस्ने प्रयत्न गर्दै मैले भनें— “कति सजिलो अर्थ दिएर तिमीले डुबुल्की हान्यौ । ईश्वरको अस्तित्व त्यतिसम्मै सीमित छ र ?”

उसले लगतै विरोध गरी “ईश्वर नभन्नुस, ईश्वरत्व भन्नुहोस् । भावना न हो ।” ठुटो चुरुट आस्ट्रेमा हाल्दै गदां उसलाई पनि मैले एउटा भावनाजस्तो मात्र देखें, कोरा नफष्टाएको भावना, जसलाई मानिस हो भनी एउटा भावनाको माध्यमबाट सम्भिदिए पुग्छ ।

मैले अनायास भनें “त्यसो भए अब बरी नभनेर बरीत्व भन्नुपच्यो !”

“किन तपाईं मेरो अस्तित्वमा शाङ्गा गर्नुहुन्छ ? बरी भन्नुस, मेरो सम्पूर्ण अस्तित्व देखिइन्छ छोइन्छ ।” ऊ अको चुरुट सल्काउदै थिई । निकोटिनले पहेलिएका खिरिला औलाहरूको बीच प्रायः जसो ढाफिरहेको चुरुट र धूबाँ देख्ता किन-किन त्यो दिन त मलाई भक्को लागेर आयो तर के भन्ने । त्यसैले त्यस भक्कोलाई पनि साधारण ठड्डा गरेर पचाउन खोजें “तिम्रो ईश्वरत्वलाई पनि अब चुरुट खान सिकाइदेऊ वरी ! उसलाई पनि मान्छेको संसारमा वस्दा-वस्दा दिक्क लागिसक्यो होला ।”

हुनसक्छ ऊ हाँसेकी होली, अनुहार वेस्कन उज्यालो पादै भनी “अनि क्यान्सर लागेर ईश्वरत्वको पनि मृत्यु होस् चाँडै !”

‘प्रत्येक मृत्यु र अन्त शब्द निस्कनासाथ तिम्रो अनुहार यसरी उज्यालिन्छ’ भन्न मलाई मन लागेको थियो तर अकै भनें “तिमीलाई चुरुट नखाऊ भन्यो भने पीर लाग्छ वरी ?”

उसले चको स्वरमा सजग हुदै भनी “हो ।”

“अहिले मैले तिमीलाई चुरुट नखाऊ भनेभने भने तिमी के गच्छौं वरी ?”

“मोजसंग दशओटा खाइदिन्छु ।” मलाई कता-कता चोट लाग्यो । सम्भें साँच्चैको कठोर हो यो स्वास्नीमान्छे, अरूलाई पीर पर्ला भन्ने त यसलाई कत्ति वास्ता रहदैन । उससंग चुरुट नखाऊ भन्नु आफैले हार खानु मात्र थियो, मैले त्यस विषयलाई त्यही स्थगित गर्दै भनें “ईश्वर क्यान्त्सर लागेर मरेपछि तिम्रो संसारको के अवस्था हुन्छ ?”

“जस्तो छ त्यस्तै चल्दै जान्छ, मनालाई तो मन्य भाक भर्कै ।” ऊ दराजतर्फ गइरहेकी थिई ।

यतिबाटै मैले वरीको ईश्वरप्रतिको धारणा थाहा पाइसकेको थिएँ । ऊ ईश्वरको अस्तित्वलाई मान्दिन साथै मानिसप्रति उसको कुनै असल धारणा छैन । सम्भें कुन आस्थामा बचाएकी होली वरीले आफूलाई ! केही खोज्दै थिई ऊ दराजभित्र । उसको एक हत्केलाभरिमा आउन सक्ने गर्धन, मसिना कैला रौहरूले छोपिएको सानू टाउको के निस्सार अड्किएको छ ? हावामा ? अकारणमा ? शिवको अध्ययनमा वरी त्यस्ती होइन, मलाई यही नै एउटा सान्त्वना थियो । ऊ मलाई हेदै नहेरी गइसकेकी थिई । कुन प्रेरणाको बलले म सोधन पुर्णेछु “वरी, तिमी ईश्वरलाई मान्दिनौ; आफ्ना दुख र अपराधहरू पखालेर निरोगी हुन चाहन अभागीहरू कहाँ जानु ? तिमी भए के गर्थ्यौ वरी ?”

यो प्रश्न सोधुँला भनी सोधेको होइन मैले । अचेतन मनबाट सोधेच्छु भने त कुन्नि, सचेत भएर त मैले सोधेको पटकै होइन । सोधिसकेपछि लाग्यो व्यथै सोधेच्छु, तर उसले आफ्नो टाउको फर्काएर पनि खिल्ली उडाउने, विभन्न आँखाले हेरिरहेकी थिई ।

विवश मलाई आफ्नो प्रतिक्रिया सहेर बसिरहनुपन्थो “अपराध गरिसकेपछि म त्यसलाई पखाल्ने काम गर्दिन सुयोगजी, पखालेर अपराध पखालिन्छ ? कस्तो हाँसो उढो !”

मैले धेरै नै निन्याउरो मुख लाएर सोधें “त्यसो भए हामीमा अर्थात् हामी मानिसहरूमा सम्भौता कसरी ल्याउने ?”

उसले भनी “ईश्वरत्वको अधि अपराध पखाल्ने काम विलकुल निरर्थक, अझ मूर्खता हो । कृपया मेरो विचारलाई मान्यता नदिनुहोला । अँ, वरु मानिसको अधि पखाले केही हलुका हुन सक्छ अर्थात् आत्म-सन्तोष हुन सक्छ । मानिसमा सम्भिदिने शक्ति हुन्छ, त्यस्ति नै हो ।”

उसको सानो घिच्चो अँठ्याएर मलाई सोधन मन लागेको थियो ‘के तिमी नै बोलेकी हौ वरी ?’ तर मेरो विचारधारालाई त्यसै लत्याएर उसले सोधी “किन सुयोगजी ! तपाईंको छातीभित्र पनि उकुसमुकुस छ जस्तो छ नि, सिपाहीको के विश्वास !”

मलाई सर्वाङ्गै चिसो भएजस्तो लाग्यो । चिसो मान्देको चिसै कुरा ।

बहुता बोल्ने मलाई आवश्यकता भएन "सिपाही अविश्वासको मात्र अङ्ग हो र ?" यही एक बाक्य भनेर मैले बरीलाई विदा दिएँ। उससँग मलाई दया मार्नु थिएन। बरीसँग यस्तोउस्तो कुरा गरेर पराजित भएको घटना लेखेर साध्य हुदैन, सन्तोष छ उसले मलाई कहिल्यै उपदेश दिइन, कहिल्यै सहानुभूति देखाइन। सधैं पराजित हुदै गए तापनि मलाई किनकिन बरीको कुरा सुन्न रहर लाग्यो। बरीसँग मेरो रहर ठीक काँडाबीच फुलेको गुलाफलाई हात रगतपछ्ये पाईं टिप्पु अथवा भिरालोमा फलेको काँडेदार बन-ऐसेलुको भरिलो दाना टिपेर क्वाप्प मुखमा हाल्नुजस्तै थियो। जतिसक्तो अप्तचारो हुदै मलाई बरीलाई पछ्याइरहन मन लाग्यो, निरुद्देश्य र विनाअर्थ। यति मात्र उसप्रतिको मेरो रहरको सीमा होइन। कहिलेकाहीं मलाई बरीको सानू घाँटीको रहर लाग्यो, कैला रौहरूले छोपिएको मुडेको टाउकोको रहर लाग्यो र उसको अस्वाभाविक उठेको छातीको रहर लाग्यो, तर यस रहरलाई म स्वास्नीमान्द्धे देख्ना लोग्नेमान्द्धेलाई हुने रहरभन्दा बढी केही मान्न तयार भइन्। त्यसैले त आज बरीलाई नाझी देखेको भन्ने प्रश्नसाथै पूर्णविरामको चिन्ह लगाएर म भागेको हुँ। नाझी स्वास्नीमान्द्धे हेरेर आइसकेका मेरा आँखाहरूले आज लुगा लगाएकी बरीलाई देखदा अनायास अपराधको परिभाषा आफैंभित्र खेलाउन सक्नु मेरो महत्ता थियो, निःसन्देह मेरो महत्ता थियो। बरीलाई टपक्क टिपेर छ्यालीस वर्षको उमेरमा मलाई आफ्नो जीवन अभिल्याउनु थिएन, निस्सारतामा पलापिन अभ्यस्त भइसकेको मलाई जीवनदेखि डर लाग्छ, के हो र सकम्बरी ? के छ र उसमा ? भन्ने आफैंले आफैंलाई फुस्त्याउन दिएको एउटा खोको सान्त्वनामा म सधैं उसलाई बाँधेर राख्यैं। मलाई स्वास्नी स्थापना गर्नुमा विश्वास थिएन, कतै कसैले विवाहको कुरा उठाइदिए म भल्भली मुजुरालाई सम्भन्धे र सम्भन्धे शायद यस्तै हुँदी हो स्वास्नी। यदि शिवराजले मेरा वहिनीहरूमा छानेर लैजाऊ भने म मुजुरालाई लगेर टाँगिदिन्यैं। मेरी स्वास्नी भनेर उसको निधारमा लेखिदिन्यैं। मैले खुलस्त भएर भने तापनि मुजुराप्रतिको मेरो विचार पनि निराधार थियो, तथ्यहीन थियो। बैठकमा बसेर सम्भँदा-सम्भँदै कायल भएँ म; जस्मामा निराधार र तथ्यहीन। सम्भै एउटा रमाइलो कथा हो मुजुरा, जसलाई मनभरि पढ्न सकिन्छ, एउटा सुखदायी दृश्य हो मुजुरा, जसलाई आँखाभरि हेने सकिन्छ तर किरिया हालेर भन्न सकिन्छ, मुजुरासँग मेरो प्रेम भएको हैन, स्वास्नीलाई प्रेम पनि गनैपछं भन्ने कुरा मलाई थाहा छैन। प्रेम कत्रो भूटो, कत्रो उपहास, कत्रो निरर्थकता।

पसल्नी एक कोपरा रगत बान्ता गरेर सुस्त भएकी छ, एउटा छोटो कमा लागेको छ उनीहरूको प्रेम-कथामा । ठिटो छेवैमा ल्याम्पोस्टमा टाँसिसएर उभिएको छ, सिमेन्टीजस्तै आफैभित्र अव्यक्त मुद्रामा रित्तो हात, रित्तो मन । कुकुरनी, लखेट्न नसकी हारेर फर्केको मरन्च्यांसे भुसिया कुकुर, उस्तै सान्तवना र उस्तै व्यथा लिएर ठिटोको खुद्दानिर वसेको छ । दुवै भुम्रे देखिन्छन्, दुवै लखतरान देखिन्छन् । साँझको धूवाँसे रङ्गले पोतिएको पेटीमाथि हिंडन नियमबद्ध रात आइरहेको छ, रित्तो मन, रित्ता हातहरूलाई, उसको भन्नु केही छैन । पेटीको विपरीत भयालमा वसेर म पनि हेरिरहेको थिएँ हत्केलावाट चिप्लंदो साँझलाई र सम्भरहेको थिएँ मेरो अस्तित्वले कति आमेल खान सक्छ एउटा हरुवा कुकुर, हरुवा प्रेमदेखि । हामी तीन जनामा केको पर्दा छ र यहाँ, म आधुनिक बारमा भाग्छु, ठिटो भट्टीमा जान्छ र कुकुर, कुकुर धाँटी ठड्याएर रुन्छ र व्यक्त गर्छ आफैलाई, कति मिल्दोजुल्दो हाम्रो अस्तित्व ! जीवन युगको जस्तो तहमा आएर ठप्प लाग्दोरहेछ र हामी यसैमा पनि वाँच्दा रहेछौं, हामी गतिहीन भइसक्छौं, तर हाम्रो गति रोकिदैन । यसरी वाँच्नुको फोसो अर्धमा भुलाएर मैले पैन आफैलाई आफ्नो लक्ष्यतिर लगो । छीन र कचीनको वस्तीमा घ्याम्पोभरि-भरि जाँड र पिउने लत भएका मेरा नसाहरू पेगको चुपुकोमा कर्ति भिज्दैनन् । त्यसैले रक्सी-लाई म जीवनको पलायन मान्दिन, रक्सीमा डुबेर म सल्वलाउन सकितन । खुलस्त स्वीकार गर्दु यो मेरो नैतिक पतन होइन, मेरो हीनता होइन ।

शिवराज आएको थिएन, शायद आउदैन होला, म यही सम्भरहेको थिएँ । 'परिचित रक्स्याहाको अर्डर बारको ठिटोले नबोली पूरा गरिदिन्छ । हाम्रो जीवनको छाप उसको अनुहारमा परिसकेको हुन्छ । लत, असफलता, असन्तोष, भक्ती विरोध र पलायनको ऊ एउटा जिउदो नमूना देखिन्छ । रक्सीको टिप उठाएर शायद ऊ भाग्छ यस सीमावाट बाहिर कि त कुनै मायालुको न्यानो अङ्गालोमा कि त कुनै दरिद्र

आमाको भुव्रे सुकुलमा आफ्नो कमाइ बुझाउन ।' सम्भरहेको थिए
शिवराज आइपुग्यो सधैंको भन्दा केही खस्किएको अनुहारमा ।

"सुयोगजी ! बजारमा पनामा चुरुट पाइदैन, व्ल्याकमा एक पेटी
भनेर आएको छु, अहिले जाँदा लिएर जानुपर्छ ।"

चुरुटको पेटीपछिल्तर मैले एउटा सुनौलो टाउको कल्पना
गरिसकेको थिए । त्यसैले मैले उस्तो प्रमुखता दिइन उसका कुरालाई ।
उसले फेरि भन्यो "वरी भोलि मधेस जादैछ महीना दिनको निम्ति ।"
त्यसपछि उसले धेरै के के भन्यो तर मैले उसको मुख चलेको मात्र देखें ।
मलाई यो भएको थियो भनी म किटेर भन्न त सक्तिन, जे भएको थियो
त्यो मेरो जीवनमा कहिल्यै भएको थिएन, नौलो अनुभव । 'वरी
भोलिदेखि यहाँ हुन्न' यस्ति नै प्रशस्त थियो मेरो निम्ति आफैलाई वलियो
मुक्का ख्वाएर पछारिनलाई, वास्तविकताको ठूलो फाँटमा जहाँ सप्ना
र ढाँग केही थिएन, केवल एउटा वास्तविकता । म आफैमा एउटा रित्तो
भाँडोमा अनुभव गर्न थालें रित्तो बोतलको असर्मर्थता, आफूबाट
भागेको तरललाई बटुल्न नसकी जिल्लाएको मैदानबीचको एकलासे
रुख, आफै हाँगावाट उडिसकेको बकल्लालाई पछाउन नसकी
टोहलाएको, नितान्त एकलो कस्तो नाङ्गो वास्तविकता जसलाई
आफूभित्र छोप्ने, लुकाउने कुनै साधन छैन ।

"जमेर वस्नुभएछ सुयोगजी ! बोल्नुहुन्न नि ।" शिवराजको यही
वाक्यले मलाई भस्कायो । मरन्च्याँसे हाँसो हाँस्दै वरीको जस्तो ओठ
लिएको शिवराजलाई मैले हेरिरहें, आफूभित्रको उदाङ्गोपनलाई सक्तो
छोप्न खोजें । ऊ भन्दै थियो "प्लेनको टिकट पाइएन, वाइरोडको टिकट
लिएर आएको छु ।" सन्तोष लाग्यो शिवराजले मेरो अनुहारको भावको
लख काटेन । ऊ त्यस्तो ठम्याउने मानिस पनि होइन ।

स्थितिदेखि फुतकन खोज्दै मैले भनें "त्यहाँ चुरुट पाइन्न र ?"

सिलसिलामा मिल्ने प्रश्न नभए तापनि शिवराजले भन्यो "पाउँदो
हो, नपाइए गाहै पल्ला भनेर ।"

त्यसपछि वरीको जानाका कारणहरू उसले बताएन र चाँडै
बारबाट निस्क्यो । अन्तिम ग्राहक बनेर म पनि निस्कें निराश्रित, मेरा
छयालीस वर्षका निछ्लाम हुकेका दिनहरूमा पहिलो पटक स्वास्नी-
मान्छेको निम्ति विवशता अनुभव गर्दै ।

क्रमशः चिसो हुन लागेको रात, स्याँठले निकै हान्थ्यो । रितिसकेको
सडकै-सडक आफूलाई घिसादै रत्तपार्क आइपुगों । सम्भन थालें 'यही
मुटुले कति स्वास्नीमान्छेलाई स्वागत गरेको छु, कति स्वास्नीमान्छेलाई
काखमा उठाएर फेरि तिरस्कार गरिदिएको छु, तर स्वास्नीमान्छे

आफूदेखि टाढा हुँदा रित्तो र एकलो अनुभव गरेको छैनै । बरीसँग अब त्यो घरमा महीना दिनको निम्नि भेट हुँदैन, यस्ति न हो मेरो समस्या ? फेरि मलाई यो छटपटी किन ? कुन आसक्तिको सम्बन्ध राखेको छु मैले बरीसँग ? के चाहन्छु म बरीदेखि ? को हो बरी मेरो ? बरीको नहुनुमा किन मभित्रको लोग्नेमान्छे यसरी विचलित हुन्छ ? तिमीप्रति मेरो यो यौनको भोक होइन बरी ! किनभने त्यो पनि रामैसँग अनुभव छ मलाई किनकि तिमीलाई नाङ्गो हेदा म भस्केको छु । तिम्रो गर्धन र छातीको रहर यो होइन, बरी, किनभने अँध्यारोमा एकली तिमीलाई कति चोटि पाएको छु, म जे पनि गर्न सक्यो । तिम्रो मुखबाट आएको सुकुमेलको बास र तिम्रो शरीर छोएर आएको हावाबाट नै मैले आफूलाई सन्तुष्ट बनाएको छु, यसैले कि तिमीप्रति मेरो यौनको तीव्र भोक छैन । तिमीलाई देख्दाखेरिको मेरो रहर रहर मात्रै हो, एउटा लोग्नेमान्छेको विवश रहर । म निष्कर्षमा पुग्न सकेको छैनै । लाग्यो कुन अचेतनामा स्याहारेछु मैले बरीको नफस्टाएको कोरा भावनाजस्तो जीवनलाई, एउटा लामो कार्दुन शरीरलाई ।

कति वेर रत्नपार्कको चिसो चौतारीमा उद्देश्यहीन आफैलाई पर्खाएर म विस्तारै डेरातर्फ फर्के । मस्तिष्कभरि विवशता बोकेर हिंडेको मेरो निर्धो शरीरलाई मेरै खुद्दाहरूले जिस्क्याउदै लगिरहे । डेरा पुगेर फेरि रक्सी थप्यै, भात खाइनै । पहिलोपल्ट निन्याउरो मुख लाएर म खाटमा पल्टिरहें ।

सम्भो 'बरी भोलि जादैछ, तर फर्कन्छे ।' यहाँ पुगेर पनि मेरो छटपटीले आड पाउन सकेन । कता-कता आफैमा फाटिएर, आफैसित गुनासो गरे 'कहीं प्रेमजस्तो निकृष्ट र निरर्थक सत्यमाथि म बलि जान लागेको त होइन ? कहीं यही कोमल र कलिलो भावनाको शिकार हुन लागेको त होइन मेरो बूढो शरीर, मेरो खरो जीवन, जम्मामा मेरो निस्सार जीवन ? यदि हो भने यो नाङ्गो उपहासलाई मैले कसरी सहने ? यो कटु व्यङ्गयलाई मैले काँधमा कसरी थाप्ने ?'

निद्रा र अनिंदो अवस्थाको माझमा भुण्डिएको त्यो रात म सुतेको पनि होइनै, नसुतेको पनि होइन । रातभरि मलाई चुरुटको धूवाँको मुस्लोले ऐंठन पारिरह्यो, सपनाजस्तो ठाउँमा । कतिपल्ट धाँटीमा फन्को मारेको धूवाँको मुस्लोले ऐंठन पारिरह्यो, कतिपल्ट धूवाँमा निस्सासिएर म बाहिर आउन खोजें । रातभरि मलाई सुनौलो टाउकोले तसाइरह्यो, निकोटिनले पहेलिएका औंलाहरूले धाँटीमा मुसार्न आइरहे । सक्तो मैले आफैलाई उम्काउन खोजें तर रातभरि पाँच फूट तीन इन्चकी एउटी मुडली स्वास्नीमान्छे मसँग वसिरही । तिखाले व्याप्त भएर पानी पिउन उद्दा मलाई आफैप्रति दया लागिरहेको थियो ।

रातको शून्यतालाई चिरै हिस्टेरिकजस्तो मलाई चिच्चाउन मन लाग्यो 'बरी ! तिमीसँग त मेरो प्रेम भएछ ब्यार' तर यो उपहासको बोभ कोक्न नसकी म पिरोलिन थालें । अप्ठचारोमा निस्केको पिलो-जस्तो म कहाँ लगेर देखाउँ यस विवशतालाई ? चुरुट तानेर रात काट्ने बहाना गर्न खोजिरहें र सम्भरहें कति हीन म, साथै कति निर्धो ? जापानको गोलीबाट बचेर आएको म यही दिनको उपहास सहनलाई होला । मैले आफैलाई निस्सार तुल्याई संगालेको जीवन यही विवशतामा पिल्सनलाई होला । कति धिनलागदो सत्य सजिलै अस्वीकार गर्न नसकिने !

रिमरिम उज्ज्यालो हुँदा म राता आँखाहरूलाई सजीव, केही नभएको जस्तो बनाउन भयालको चिसो हावा थापेर बसिरहें । अनिंदोले कपाल दुखेको थियो, रक्सीको गर्मीले पेट र छातीको उकुसमुकुस हराएको थिएन । पातलो तुवाँलोले एकपत्र छोपेको आकाश उज्ज्यालिन लागेको थियो । खरानी रङ्गमा भरखर जारन थालेको काडमाण्डू कति विरक्तलागदो देखिन्थ्यो । यन्त्रचालितजस्तै म मुखसुख धोएर आफ्नो नयाँ सूटमा निस्कें, त्यही सुट जुन बरीको जन्मदिवसमा एकपल्ट लगाएको थिएं । बरीलाई पुच्याउन जाने मेरो आवश्यकता थिएन, शिवराजले मलाई बोलाएको पनि होइन, म त्यसै भौतारिएर बस छुट्ने ठाउँको अलिक पर गएर रोकिएँ केवल ऊ बस चढेर गएको हेर्न । विरानो टोलमा पस्न हिच्कचाएको निर्धो लूते कुकुरजस्तो आँट र भर नपुगेर टाढा बसिरहें कसैले देख्ला भन्ने डर खपेर ।

ऊ आई, हातमा यौटा व्याग भुण्डचाएर । शिव आयो अलिक ठूलो एअरव्याग बोकेर । एउटा काम गर्नै स्वास्नीमान्छे र ऊ बस चडिसकेपछि भयालबाट ऊ निकै बेर शिवराजसँग कुरा गरिरही । मलाई जीवनमा पहिलोपल्ट एउटा लोग्नेमान्छेसँग ईर्ष्या भइरह्यो । बसले एक मोड खाएर ओझेल भइसकेपछि काठमाण्डू मात्र होइन, मलाई मेरो संसार शून्य लाग्यो, विरानु लाग्यो । लाज पचाउँदै, आफू भित्र तसिदै मैले मनभित्र दोहोच्याएँ 'मेरी सकमबरी ! म तिमीलाई प्रेम गर्दु ।'

फर्कदा मेरो प्रत्येक पाइलाले मलाई व्यङ्ग्य गरिरहेको थियो, प्रत्येक परिचित मोडले, प्रत्येक परिचित पसलले र प्रत्येक अभ्यस्त अँध्यारा गल्लीहरूले मलाई गिज्याइरहेका थिए । भुसिया कुकुरहरू मलाई हेरेर एकतमासले भुकिरहेका थिए, म प्रत्येक थोत्रा टूकको अधि पनि हीनता अनुभव गरिरहेको थिएँ । नयाँसङ्कको मुखमा बस पर्खिरहेका वैसालुको एक जोडादेखि छिटो आँखा बचाएर भागें ।

प्रेम मेरो निमित व्यङ्ग्य भएर उभिएको थियो । मनभित्र बरीको प्रेमलाई लुकाएर शायद वाँकी जीवन यस्तै हीन बनेर विताउनु छ ।

बूढो लाहुरेले खल्तीमा सजाएको रुमालजस्तो, बूढो रुखमा बेमौका दुसाएको मुनाजस्तो, वैंस गइसकेपछि नाकको डंडाल्नीमा आएको डण्डीफोरजस्तो बरी मेरो मुटुमाख निर्धक पलिटदिई । यो त भयो मेरो व्यङ्गय, यस विडम्बनालाई म हाँसी-हाँसी सहिदिन सक्यै । लौ मानें; मैले प्रेम गर्न थालेछु, ऐटी मभन्दा वाइस वर्ष सानी ठिटीलाई, ऐउटा निस्सार वितिरहेकी स्वास्नीमान्छेलाई, के भो त ? प्रेम अन्धो छ्को नातामा म भन्न जाउँला रे 'बरी ! म तिमीलाई प्रेम गर्छु' भन्न, प्रेम जसको बीचमा पनि त हुन सक्छ, तर मेरी सकमबरी ! यो बूढो रक्स्याहा सिपाहीलाई के भनेर तिमी आफ्नो छातीमा स्थान दिइरहौली र ? तिमीले बूढो भनेर मानिसको बूढो हाडमा तिमी पहलाइसकिछौ, अब के भनेर मेरो बूढो प्रेमको प्रतिक्रिया दिएर तिमी आफ्नो कपाल दुखाइरहौली ? कुनै पनि दिन यो सस्तो परिभाषा लिएर तिम्रो सामु म आफ्नो सत्य-अभिव्यक्ति ओकल्न आउँला, तिमीले अवश्य मलाई गतिलो भापट हान्नेछौ, मेरो मुखभरि थुक्नेछौ । प्रेम नहुँदा पनि मेरो निमित्त निस्सार नै थियो र अब भएपछि पनि निस्सार । के मूल्य मेरो ? के मूल्य मेरो प्रेमको ?

बरीको अनुपस्थितिमा पनि म त्यो घरमा गइरहन, कुन्नि त्यहाँ जानमा म के सन्तुष्टि पाउँथे ? चुरुटको मात्रा मेरो बढेको थियो, चुरुट लगातार तानिरहनुमा म अभ सन्तुष्टि पाउँथे ।

इन्सेक्ट किलर सुनगाभाका फूलहरू हातहरूले छोएर पनि एउटा सन्तुष्टि लिन्थे । यति मेरो सन्तुष्टि हुनुको सीमा तथा साधन । सन्तुष्टि मैले खोजेर लिनुपर्थ्यो, वाँच्ने बहाना गर्नुपर्थ्यो, नत्र मभित्रको अव्यक्त असन्तोषले मलाई एकनास खाइ नै रहेको थियो । यति विवश म, आफैले एउटा धेराको सृजना गरी त्यसैमा रडमडिएर, भुलेर हिंडिरहनु-पर्ने । कहिलेकाहाँ त शिवराजलाई हेरेर पनि म चित वुकाउँथे, शिवराजसँग बरीको र शिवराजसँग मेरो पनि धनिष्ठता छ, अनि लाग्यो त्यसै ।

महीना दिनपछि ऊ आई, केही अभ दुब्लाएर । त्यही साँझ मैले उसलाई हेरें । एउटा धेराभित्र थुनिएको, एउटा सीमादेखि उता जान असमर्थ, मेरो उसलाई भन्नु केही थिएन । उसले मलाई एक दिन भनी "सुयोगजी ! दुब्लाउनुभएछ" र मैले स्वीकार गरें । मदेशबाट फर्केर आएपछि उसले केश छोट्याइन, कान छोप्ने गरी, घिच्चो छोप्ने गरी पलाएको थियो उसको केश । मलाई स्वास्नीमान्देको लामो केश भएको मन पर्थ्यो । यसैले मैले उसलाई एक दिन भनें "बरी ! तिमीलाई केश पालेको कति सुहाएको छ, अब त पाल्ने गर है !" त्यसको तीन दिन-पछि जाँदा एक इन्चको हिसावले केश छाँटेर ऊ बसिरहेकी थिई, हरिद्वार-मा केश फालेर आएकी विधवाजस्ती, भरखर मुडुलाएर छोडेकी बौलाही-जस्ती भएर । उप्रान्त मैले केही भन्ने साहस गरिनै, मलाई चोट लाग्यो, उसदेखि विरक्ति लाग्यो, तर यो मूल्यहीन चोट विरक्तिले मलाई उसको मोहदेखि टाढा लगेन । सम्झें, कति विपरीत गएकी छ ऊ मदेखि, उसको बाटो पहिलाएर म कहाँ सक्छु र ! मेरो उल्टो दिशातिर हिंडिरहेकी हुन्छे ऊ जहिले पनि । एउटा नदीको जहिले पनि ऊ उंभो लागेकी छ र ऊ सलसल्ती विपरीत बगेर गएकी छ, त्यस भँगालोलाई फकाएर एकपल्ट मेरो आफ्नो बाटोतर्फ बगाउनु अनि त्यसको पछि केही कुरा नसम्झे हुन्छ, त्यसैले यो मेरो कथा अति दयालागदो र अति हीन ।

प्रेम निस्सार मानिसहरूसँग निस्सार प्रेमसँग सधैं हातेमालो गरेर हिंडेका छन्। प्रेमको अस्तित्व रहेको छ निस्सारतामा र म पनि एउटा निस्सार प्रेमलाई छातीमा च्यापेर हिंडिरहेको छु। प्रमाणित गरिरहेको छु आफैलाई, दुःखको गोरेटोका जीवनलाई बोकेर हिंडनुपर्छ, भोगेर हिंडनुपर्छ। कति कठिन छ यो जीवनसँग पार पाउनु, सबै रित्त्याएर, हराएर पनि बाँचिन्छ, केही नपाउनलाई बाँचिन्छ। यसरी प्रशस्त विचारहरू खेलाएर डुलिरहें काठमाण्डूका सडक, गल्ली, होटेल र बारहरूमा। पोखिने मेरो कुनै साधन थिएन, ठाउं थिएन। मेरो छातीमा प्रेम एउटा गतिलो खाडल खनेर बसिसकेको थियो। दुब्लाउनु के थियो अझ बूढो देखिइनु थियो। उमेरले बूढो बनाएको मानिस, छालाले बूढो बनाएको मानिस, पीरले खुम्च्याएको अभिव्यक्ति, सहर्ष स्वीकार गर्दै जाई थिएँ नाङ्गो वास्तविकतालाई र सान्त्वना दिन्यें आफैलाई 'यस्तै हो नि मान्द्येको प्रारब्ध' भनी।

हिउँदमा कठ्याइग्गिएर दिनहरू बिल लागेका थिए। तुषारो र कुहिरोले खेलेर उजाड बनाएको काठमाण्डू, बरीको फूलबारी, शिरीषका रुखहरू, दूबोको चौर, आश्रय पाउन धाएको कुकुरको जस्तो मेरो अस्तित्वलाई लिएर पृथ्वी घुम्दै थियो नियमबद्ध।

माघको बीच महीनाहुँदो सानु पोइल गई। शिवराजले केही दिन बैइज्जतीको अनुभव गयो। मुजुराले र आमाचाहिले सम्झौता गर्ने प्रस्ताव राखे, मुजुराको भन्नु थियो "एक-अकाँ रुचाएर गएदेखि कसको के लाग्छ र ? उनीहरू जीवन बनाएर बस्न सकिहाल्द्धन् नि। सानु कुनै खराब चालचलन भएकी केटी होइन।" शिवराजले बरीलाई सोद्दा बरीले यति नै भनी रे "मात्तिएकी ठिटी, कत्रो हतार परेको विहे गर्नलाई!" त्यसपछि उसले कहिल्यै सानको नाउं लिइन, सानुलाई हेनै इच्छा प्रकट गरिन। एक किसिमले चटककै विर्सिद्धि, फेरि समागम भई आफैमा।

यी सबै अव्यक्त भएर मैले सहिरहेको थिएँ, हेरिरहेको थिएँ। कोरा आदर्श र कोरा भावनामा मेरो जीवन पलापिन असम्भव हुँदै गयो। जति चिन्दै गयो बरीलाई, उति म फस्दै जान्यै, उति सम्मोहित हुँदै जान्यै र उति उसप्रतिको मेरो रहर तीव्र हुँदै गयो। मेरो रित्तो मस्तिष्कमा एउटै शब्द वारपार खेलिरहन्यो त्यो हो सकमबरी। जति टाढा भगाउन चेष्टा गर्थै, उति म उसको नजीक हुरुकक भइरहेको पाउँयै। सधैँभरि एकतमाससँग म उसलाई सम्भकरहन्यै, कत्रो व्यङ्ग्य ! ममा एउटा लोभको सञ्चार भइसकेको थियो सिङ्गो बरीलाई पाउन। घाँटी, छाती र टाउको नभएको बरीलाई होइन र यी नभएर विरोध

मात्र ओगटेको उसको आत्मालाई होइन । उसप्रतिको शारीरिक रहरसँगसँगै उसलाई पनि, जम्मामा बरीलाई । एउटी ठोस सकमबरीलाई, सम्पूर्ण उसदेखि कुनै उसको मानसिकता नछुड्याएर, उसदेखि कुनै उसको आसक्ति नुछुट्याएर । म अंगाल्न चाहन्यै बरीलाई सम्पूर्ण उसलाई आफूभित्र, समावेश गराउन चाहन्यै आफैमा ।

नश्वरतामाथि आफैलाई अड्न दिन सकिनै । 'तिम्रो नश्वर शरीर मलाई चाहिदैन, तिम्रो आत्मालाई साँचो माया गरेको छु भनी मैले मलाई भ्रममा राख्न सकिनै । यो ढोंग र असत्य भावनाको आधारमा मैले आफूलाई सन्तुष्ट बनाउन सकिनै । मानिस अज्ञानी हुनु तै सुखी हुनु हो । मलाई सिङ्गो ऊ र सम्पूर्ण ऊ चाहिएको थियो । शिवसँग यो पीर पोख्नु आत्महत्या गर्नुवारावर थियो । मैले राम्रोसँग अध्ययन गरिसकेको थिएँ, मुजुरा हो भने कुनिन तर सकमबरीलाई एउटा बूढो रक्स्याहाको हात छोड्नु शिवको निमित्त पनि आत्महत्या गर्नु थियो । कुनै पनि अवस्थामा बरीलाई उसले मेरो अघि बलि दिदैन । अब पनि काठमाण्डूवाट भागिनै भने मेरो बहुलाउनु निश्चित थियो । भाग्ने कुरा सम्भयो कि भन् नरमाइलो लाग्यो । प्राप्तिदेखि टाढा अनकन्टारमा अन्धाधुन्ध आफूलाई निर्वासित गरिदिएर कसरी बाँच्ने; अनि म निस्सासिएर आउँथें ।

कहिले लाग्यो सम्पूर्ण आफूलाई पखालेर, पगालेर मन र मस्तिष्क जम्मै उदाङ्गो देखाएर यदि नयाँ जीवन शुरू हुने सम्भावनाको अस्तित्व कहीं भएन, मैले पनि बरीसँग जीवन दान मागे हुदैन? आफ्नो दुःख विसाएर, अनीत विसाएर, अपराध विसाएर मैले एकपलट आफैलाई कसीमा राखेर हेर्नुपर्ने हो । हुनसक्छ ऊ मलाई तिरस्कार गद्दै, घृणा गद्दै र शक्तिले पुगे मान वेर लाउदिन, एउटा सत्य त खोलिन्द्व । यति थाहा पाउनेछ उसले कसरी सुयोगवीर सिंहले सारा जीवनका अनुभूतिलाई निरर्थक आफूवाट चिप्लन दिएर, खोको बाँचेर, रित्तो बाँचेर, आफ्नो छ्यालीस वर्षको उमेरमा सारा मन उदाङ्गो पारी एउटी चौबीस वर्षकी ठिटीसँग सत्य प्रेमको प्रतिक्रिया मागेको थियो । यति त थाहा पाउनेछ उसले, मैले उसलाई कस्तो दयनीय अवस्थामा प्रेम गरिरहेको छु । केही हलुङ्गो त हुनेछु म, केही सुखी त हुनेछु । चिच्च्याउन मन लाग्यो 'मेरी चोखी सकमबरी! मलाई पनि चोखिन त देऊ, बाँच्न त देऊ' । यति विचार गरें, बाटो खोजें भनेर साध्य छैन तर म व्यक्त हुन सकिनै । एउटा व्यथा बोकेर म बाँचिरहें । रक्सीसँग पिउँथें उसलाई फेरि रक्सीको छोडाइसँगै तरलगाइराखें । सम्भक्त्यै 'म कहाँवाट कहाँ आइपुगें । दंजाएर हेयै आफ्ना अनुभूतिहरूलाई र

निष्कर्षमा पुगन चाहन्ये, मेरो बाँच्नुको कुनै मूल्य छ कि छैन ? कसरी मूल्यहीन गुज्रेर गएका छन् ममाधिवाट युगका पांग्राहरू र कति निकृष्ट हुँकेको छु म ! एक-दुई-तीन गदै पल्टन्छ पुरानु इतिहास र यसैमा म आफ्नो मूल्य खोज्यें र सम्भन्धे कसले मलाई के मूल्य दिन सक्छ ? के महत्त्व दिन सक्छ ? मेरो कुन स्थान छ यस युगमा ? मलाई भनेर बाँच्नुको कुन सान्तवना छुइचाइएको होला ? के न्याय दिन्छ मलाई सम्भयता र प्रगतिले ? के पुरस्कार दिन्छ मलाई मानवताले ? कुन हो मेरो आश्रय ?

एउटी क्षीण ठिटीको अनुहार मेरो अघि उत्रन्छ र आँखा तरेर जान्छ । वलिया-वलिया हात-खुट्टा, गहुँगोरो रोगन, कुनै चेतनशीलता नलुकाएका सफा आँखाहरू, लट्टा परेको केश, महोगनीको रूखको आडमा शिकार गर्न वसेकी, म सम्झदै जान्छु । मध्यरात भएको होला, क्यामोफ्लेज भएर वसेको सैनिक बहादुरको उपस्थिति थाहा नपाई खोलाको कुलुलु स्वरसंगै वहलिएर ऊ वसेकी छ । जूनको रङ्गमा पहेलिएकी, जङ्गली फूलको वाससंग अभिव्यक्त भएकी, यदि कसैलाई स्वर्गालु भन्न सके ऊ त्यही हो । अज्ञान, निरपराध, अस्तित्वको कीराले कतैबाट नखाएकी सगली उसलाई हेरेर मात्र बस्न सकिन्न । के थाहा उसलाई विचरी आज मानिस कहाँ पुगेको छैन ? कसरी यो आधारात-तिर अभेदको जङ्गलमा पनि ऊ एकली छैन ? यो गोर्खा रेजिमेण्ट वसेको जिल्ला हो, यहाँ भरेभोलि जापानीहरू आइपुग्न सक्छन्, बम खस्न सक्छ, कति सिपाहीहरू लुकेर वसेका छन् पोथापोथीतिर मार्न कि मर्न भनी, तर उसलाई यसले कति विचलित पादैन । शिकार भेड्हाएदेखि काँचै खान्छे ऊ आघात । मान्छेको टाउको काटेर पूजा गर्नेहरूको सन्तान ऊ एउटी स्वास्नीमान्छे नाङ्गा पाखुराहरूलाई जूनमा टल्काएर केन्द्रित भएकी छ । जति उसलाई हेदै जान्छु, मलाई क्यामोफ्लेजको बन्धनले घाँटी निमोठन थाल्छ, युद्धले पिरोल्छ, विरोध गर्दै भयाडबाट फुत्कन मन लाग्छ, मेरो क्षणिक अस्तित्वमाथि मलाई मोह भएर आउँछ, मलाई त्यो स्थिति लुट्न मन लाग्छ । म मनमनै भन्न थाल्छु, 'ए छीनकी सुकुमारी छोरी ! मेरो मात्र होइन, यहाँ तिम्रो जीवनको पनि अस्तित्व छैन, मेरो मात्र होइन, तिम्रो मृत्युको पनि अर्थ छैन । यो युद्धको घनघोर क्षेत्रभित्र हामी दुइटैको मृत्यु छैन । तिमी र ममा के दुश्मनी छ र ? तिमी के पाउँछ्यौ अनि म के पाउँछ्यौ र युद्ध जितेर होस् वा हारेर !

हिजो मात्र तिम्रो हेडहन्टर बावुको निम्तोमा तिमीले मान्दोमा पस्केको भात र ठाउँ-ठाउँमा सजाएको अर्नाको फिलो तिम्रो कुकुर र म साथै बसेर खाएका हाँ । छ्याम्पाभरि रक्सी खुवाएर कस्तरी तिमी खुशी भएकी थियौ । तिमी नै त हौ बाहिर आएपछि पनि अर्नाको सिडभरि रक्सी बोकेर मतिर भमिट्ने, तिम्रा पाखुराहरूको मैले विरोध नै

गर्न सकिन, घटघटी पिइदाएँ। शायद मेरो खादिएको बलिष्ट शरीर देखेर तिमी मोहित भएकी थियौ, त्यसैले आफ्ना हेडहन्टर बावुलाई के के भन्दै मलाई देखाइरहेकी थियौ। कति सरलता थियो तिमीमा, हामी यतिका गोरा-काला पाहुनाहरूको माझ पनि तिघ्रा जम्मै देखाएर हिंडिरहेकी थियौ। तिम्रा आँखाहरूमा कति कमला भावनाहरू पहन पाइन्थ्यो, तर हामी सिपाहीको जात हामीलाई के वास्ता र हर्गि? तिमी-लाई देखा मलाई हाम्रो पहाडको किराँत स्वास्नीमान्धेहरूको सम्भना आएको थियो, तर तिम्रो बाबु र उनीहरूको बाबुमा धेरै फरक छ।

शायद यही नै हाम्रो संस्मरणको अन्तिम अध्याय हुन सक्छ, हामी भोलि मर्न पनि त सक्छौं, के ठेगान? तिम्रो सिकुवामा जमघट भएर नाच्चा साँच्चै मैले सबै भुलें, हामीतर लम्किरहेको मृत्यु पनि, वर्माको सीमान्तमा अधिल्लो मोर्चामा परेको मेरो अस्तित्व पनि। हाम्रा कर्णेल नाच्चा तिमी किन त्यस्तरी हाँसेकी, तिमी पनि हाँस्न जान्दछ्यौ? तिमी-मा पनि जीवनका सपनाहरू सञ्चार हुन्छन्? तिमी पनि शिरमा फूल सिउरेर सङ्गलो कुलोमा आफ्नो अनुहार हेदै मुस्कान भर्न सक्छ्यौ? तिमी पनि वैसको ढुकढुकी अनुभव गछ्यौ? तिमी नाच्दिरहिछौ, म पनि त तिम्रो बगलमा नै नाचिरहेको थिएँ। ननाचेत तिम्रो बाबुले टाउको काट्ला भन्ने डर। तिम्रो बाबुका अङ्गरक्षकहरू भाला लिएर बसिरहेका थिए। तिम्रो घरको वातावरणको माध्यमबाट, तिम्रो माध्यमबाट मैले जीवनका सबै दिनहरू विसंदै थिएँ। यसरी नै असार महीनाभरि खेतको आलीमा नाच्छन् तिमीजस्तै हाम्रा किराँतका छोराहरू, केवराको फूलजस्ता पहेला गालाहरू थकर्याउँछन्। यसरी जीवनको तीक्ष्णताबाट आफूलाई सधै अलग राख्न सके तिमी र मलाई सुखको परिभाषा कसले दिनुपर्यो र! जे होस, तिमीले विसाएकी हौ मलाई। विस्तारै मलाई एउटा सहिनसक्नु विरक्तिले छोप्छ, सम्भन्धु म चितुवा भ्याडबाट बुर्लुक्क उफिन तयार। म आफैलाई धेरै नियन्त्रणमा राख्न सक्तिन, म क्यामोफलेजमा बाँधिइन्ने र भ्याडबाट बाहिर निस्कन्धु। जूनमा टलक्क टल्केको मेरो कमरपेटी देखेर ऊ भस्कन्धे र आफ्नो तीर सोभ्याएर मलाई हेढैं। मेरो सझीन र बन्दूक देखेपछि उसले आफ्नो तीर थन्क्याउँछे। म उसको अधि पुग्छु, रात, सन्नाटा, ऊ र म, मलाई मिठो सपनाजस्तै लाग्छ त्यो क्षण। म आफ्नो भाषामा उसलाई फकाउन थाल्छु, रानी भन्छु, सुकुमारी भन्छु, आफ्ना सबै प्रयोगहरू गर्छु तर उसको असभ्य मन कति पनि राजी हुँदैन। ऊ मलाई बुभ्दै-नवुभी बसिरहन्छे। क्रमशः मलाई दिक्क लाग्दै आउँछ। हामी मदैछौं र यो एक रात मलाई देऊ भनी याचना गर्छु, ऊ नटेरेर उठन खोज्छे।

म उसलाई अँगाल्ल भम्टन्छु, ऊ विरोध गर्दै घचेट्छे । म उसलाई अँठचाउन असमर्थ हुन्छु, मलाई पछारेर ऊ जान्छे तर म परास्त हुन्नै । जे होस् म लोग्नेमान्छे, मलाईरिस उद्ध्व यौटी असभ्य केटीको फूर्ति देखेर । लगतै उद्ध्व, पछिवाट उसको छरिएको चुल्ठो समातेर उसको कमलो ओठमा मुक्का हान्छु । ओठमा एक धर्सा रगत बरच्छ, तर ऊ हेडहन्टरकी छोरी बल देंजाउन हिच्कचाउदिन । मेरो डर मान्दिन, आँखा सक्तो फुलाएर मलाई चुनौती दिन्छे । म मात्तिइन्छु, असह्य हुन्छ अनि म राइफलको बडले टाउकोमा हिर्काएर उसलाई बेहोश बनाउँछु । ऊ भयाङमाथि सर्लम्म ढल्छे ।

यसरी ऊ मेरो हुन्छे, सम्पूर्ण मेरो । यो अनकन्टारमा को छ र ? कसले देख्छ र ? जसरी खेले पनि हुन्छ यो जिउँदो लाशसित । सम्फन्न्यु ए सुकुमारी ! तिमी र ममा कुनै दुश्मनी छैन । जापानको हातमा मर्छ, त्यो पनि मर्नु नै हो, तिमी तिम्रो बस्तीसँगै एक चिहान हुन्छयौं त्यो पनि मर्नु नै हो । हाम्रो मृत्युमा कुनै विशेषता छैन, तिमी मर मेरो हातबाट, त्यो पनि तिम्रो मर्नु नै हो । मृत्युलाई होइन आऊ जीवनलाई एकपल्ट अर्थपूर्ण सिद्ध गरिदिँजँ । उसलाई म खेलाउन थाल्छु । एउटी नाङ्गो स्वास्नीमान्छेको शरीरसँग रातभरि ढूँढ गरेर बस्तु । उसका प्रत्येक अङ्गसँग खेल्छु, प्रत्येक सुख भोग्छु । पशु भए सन्तुष्ट भइसक्यो तर मेरो मान्छेवृत्ति सन्तुष्ट हुदैन । तुम्हीको पानी खुवाएर उसलाई होशमा ल्याउन खोज्छु तर संगीन र मान्छेको उन्माद लच्छारपछार भएकी ऊ चल्मलाउदिन । धेरै वेरपछि पनि उसको शरीरलाई सम्पूर्ण खेलाएँजस्तै मलाई लाग्दैन । उसको नाङ्गो छाती आफ्नो बर्वर हातहरूले चिथोरर रक्ताम्मे पारिदिन्छु । क्रमशः उसका ओठ, गाला र गर्धन टोकेर रक्ताम्मे पारिदिन्छु । आकाशमा ताराहरू एक-एक गर्दै लुकै जान्छन् । अन्तरिक्ष खैरो रङ्गले पोतिन्छ । म थाक्छु र उसको निर्जीव शरीर भयाङमिन लुकाएर हेर्बु । ऊ निर्विरोध टोह्लाएकी हुन्छे, हेडहन्टरकी छोरी मानौं ऊ सम्भरहेकी छ, कस्तो अनिश्चित यो जीवन ! कस्तो सस्तो यो मृत्यु । फिलामा, पेटमा, छातीमा नीला दागहरू स्पष्ट देखापरिहेका हुन्छन् ।

यस्तै थियो उसको अन्त, हेडहन्टरकी छोरीको अन्त, हिटलरको महत्त्वाकाङ्क्षामा गाभिएको एउटा अन्त, बृटिशहरूको साम्राज्यवादको बेदीमा बलि गएको एउटा अन्त, एउटा निरपराध अन्त । सम्फदै उसलाई रित्याएर म फर्कन्छु । केही होइन यो मैले जीवनलाई अर्थपूर्ण सिद्ध गराएको हो । त्यस ठिटीको अनुहारबाट फुत्केर एउटा सुनौलो टाउको भाग्छ, म विचलित भएर हेर्बु र दोहोन्याउँच्छु 'मेरी सकमबरी ! तिमीमा आएर आश्रय खोज्छ मेरो जीवनले, यस्तरी नभाग । आऊ ! म तिमीलाई बलात्कार गर्न सक्तिनैं ।' □

माखरिङ्को रमाइलो कचीन बस्तीदेखि छर्लंङ्ग देखिने वन, पाखा, काँडे गुलाफमा फुलेको भैसीगोठाली कचीन, एउटा स्मृतिको पाना पर्लकक पल्टेर उदाङ्गो हुन्छ । साँच्चै उसको गालामा सधैं गुलाफ फुलेको हुन्छ । ओठमा गुलाफ फुलेको हुन्छ । १९४१ को मे महीना, गुलाफको ऋतु, क्याम्पको अलि पर पाखामा म डुलिरहेको हुन्छु जमदारी विल्ला जडेको फराकिलो कुम, कुखुरे छाती लिएर । विदाको दिन, कचीन रक्सी-चुरुटमा आफ्ना सबै नसाहरू भिजाएर भाग्छु । क्याम्पभित्र खालि लोग्नेमान्छेको सङ्गति भक्तीलाग्दो हुन्छ । नाक-मुख मिलेको कलिलो अनुहार भएको रङ्गरूप देख्दा नसा तातिएर आउँछ र जिस्क्याउन मन लाग्छ । सम्भन्धु यो दोष होइन । नैतिक नियमिततामा चलिरहेको संसार चलाउन खोजिरहेको संसारमा लोग्नेमान्छेको वीच एउटा पर्दा रहेको छ भन्ने सत्य हामीले भुलिसकेका छौं । स्वास्नीमान्छे नपाएर समयैनिक सम्बन्धवाट सन्तुष्ट हुन जानिसकेका सिपाहीहरूको जातले मानवीय सम्यतादेखि छुटै एउटा भ्रममा आफ्नो प्रवृत्तिलाई बानी पारिसकेको भए यसमा उसको के दोष ? कति दयनीय अवस्था छ हाम्रो । लोग्नेमान्छेले लोग्नेमान्छेवाट तृप्ति पाउन सक्तैन अनि भाग्न मन लाग्छ चुरुमा डुबाएर अभिलाषाहरूलाई ।

“के छ यार, शिकार पाएनजस्तो छ नि !” एउटा साथी कानकानसम्म हाँसेर जान्छ । “शिकारको के दुख यार !” भन्दै म एउटा गुलाफको कोपिलालाई ओठमा जोरेर राख्छु, हत्केलाभित्र रगड्छु अनि बूट्ले कुल्चिदिन्छु । मेरो मुट्ठीबाट फुस्कन्छन् रमका केही टचाब्लेटहरू र एउटा लय हाः हाः रेलीमाई छड छड गर्ने खोला । भैसीगोठाली नजीकैबाट गइरहेकी छ आफूलाई एउटा सिङ्गो गुलाफमा, फुलाएर, पहेलो गुलाफजस्तो अनुहारमा रातो गुलाफको ओठ, धेप्चो नाक, चिम्सा आँखाहरू चुरु पोखेर लोभ्याइरहेको छ एउटा विदेशीलाई । म सुसेल्दै उसलाई साउती गर्दू । ऊ तर्केर जान्छे । म उसैको भाषामा बोलाइदिन्छु ‘मेरी मायालु, कति निर्दयी तिमी ।’ म उसको पछिपछि जान्छु । एउटा सिपाहीले उसलाई पछचाइरहेको छ, बोलाइरहेको छ ।

नजीक पुगेर म उसका पाखुरा समाउँछु, केही चाँदीका दामहरू हत्केलामा राखेर देखाउँछु, औलामा टल्किरहेको वर्मीज रुवीको औंठी देखाउँछु, उसले तिरस्कार गरेर हेगिदिन्छे। र भन्न खोज्द्ये शायद 'यी सबैको आवश्यकता छैन मलाई, दया गर्न सिक।' म उसको गाला सुम्सुम्याउदै उसलाई बुझाउँछु 'मेरी मायालु ! हामी मरिरहेकाहरूसँग आदर्शको पर्खाल किन राख्नुपन्यो, आऊ लुट्न देऊ, तिमी पनि लुट मलाई।' बीन बजाएर लट्टाएको सर्पजस्तै ऊ मेरो भरमा एउटा घारीभित्र पस्त्ये। उसको अनुहारबाट क्रमशः गुलाफका पत्रदलहरू निमोठिएर भर्न थाल्छन्। उसलाई म मनखुशी लुट्छु, ऊ निर्धो देखिन्छे। विस्तारै म आफ्नो औलाबाट रुवीको औंठी भिकेर उसलाई लगाइदिन्छु, ऊ विरोध पनि गर्दिन। यो दिन र त्यो रातमा केही अन्तर छैन। सम्झन्छु हामी बमवर्षक विमानहरूको छवच्छायामा छौं, सङ्गीन-हरूको जब्जीरभित्र, बमको धूवाभित्र हामी जीवनको उपभोग गरिरहेका छौं। विवश आँखाहरूले मलाई हेँदै मानौं भनिरहेकी छ 'विहे गरेर बसौं न गोखाँ, यो शरीर तिम्रै हो।' 'मेरी मायालु !' म उसलाई सान्त्वना दिएर फर्कन्छु। कछाडभरि आलो रगतको टाटो सहमाल्दै ऊ फेरि आफ्ना हत्केलाहरू उठाउँछे र साना आँखाहरूको साइगा पीर दुई थोपा आँसु व्यर्थ पुस्त्ये। किन रोएकी होली ऊ ? के छ र यहाँ रुने-रुवाउने सत्य ? कस्तो नसम्भेकी त्यत्रो दामी औंठी पाएर पनि ? मैले के गरेर उसलाई ? अभ गोराहरूले जस्तो चक्कु प्रयोग गर्नुपरेन। मेरो सिलसिला यहाँ टुङ्गिन्छ।

'के यार ! यहाँ किन ?' अकों अल्लारे देखापर्छ। म उसलाई इशाराले घारीतिर देखाइदिन्छु। ऊ लम्कन्छ। आफैलाई केही हलुङ्गो अनुभव गर्द्दु। क्रमशः रात पर्छ। रोलकल, रमकल, मादलको टाइटुड एउटा विरक्ति अनि एकसुरे लय हाः हाः रेलीमाई छड छड गर्ने खोला। खोला रेलीमाई छड छड गर्ने खोला। कृत्रिम छाती बनाएर मारुनीको ढाँचा भिक्न कम्मर मर्काउदै एउटा साथी आउँछ। स्वर चकिन्छ, मादल घन्किन्छ अनि म विसदै जान्छ आफैलाई। रमले रन्काएर जीउ लाटो भइरहेको हुन्छ।

विहान एउटा साथीले सुनाउँछ 'एउटी भैसीगोठाली कचीन रगतपच्छे भएर लडिरहेकी थिई, काली-नीली भइसकेकी, पाणीहरू ! मनपरी सास्ती दिन्छन्।' उस्तादले उर्दी सुनाउँछ। फष्ट सेभेन्थ गोखाँ राइफल्स बटालियन अर्डर कम्पनी १, २, ३, ४, ५ लड मार्च फ्रम माखरिड, प्लाट्टन कमाण्डर सुयोगवीर सिंह। म टल्केको बूटमा आफ्नो अनुहार हेर्न खोज्द्यु। विदा माखरिडको बन-पाखा ! म मेरो साथीको

कैफियतलाई महत्त्व दिन्नै । सङ्गीनले रोपेर रक्ताम्मे शरीर, ग्रेनेडले भुंडी पढकेर उछिट्टिएका आन्द्रा, बोसेआन्द्रा लाशमाथि लाश गिद्ध उडाएर, स्याल रिड्याएर कोभन्दा को कम । के हो र मृत्यु ? खल्तीभरि हाराकिरी गरेर मर्केका औलाहरू बोकेर मुर्दाका औलाहरू बोकेर एउटा जापानी स्वदेश फर्किने क्षीण आशामा बाँचिरहेको छ, कति निस्सार ! म विचार गर्दू कस्ता यिनीहरू खल्तीका औलाहरूले तर्साउदैनन् क्यार ? हामीले के लानु स्वदेशमा, लडाकुहरूका टाउका ?

एउटा रुवीभित्र अलमल परेको गुलाफ, बलात्कृत गुलाफसँग मिलेर जुर्मुराउँछ सुनौला टाउको । कति विवश म, उसलाई छुन पनि सक्तिनै, माया पोख्न पनि सक्तिनै । कचीनको रगत-आँसुलाई मूल्य दिन नसक्ने म, अब जुनसुकै आँसुमा किन नरोऊँ ? को मेरो पीर बुझन सक्छ र ? जे होसु, मलाई एउटा सानोतिनो आश्रय चाहिन्छ । रातविरात मलाई कराउन मन लाग्छ, मेरी सकमवरी ! जीवन त्यति निस्सार छैन होला । इन्सेक्ट किलर सुनगाभाको पातमा किन रमाइरहन्छयौ ? कपाल पाल न वरी, कति सुहाउँछ, तिमीलाई चिनियाँ पत्थरको गहना मन पर्दै ? तिमी पनि पत्थरजस्तै छयौ ।

अहग्रेजी सोप्रानीजस्तो धुनसँग थर्किंदै एउटा शालीन अनुहार देखा पर्छ, लुङ्गी र गन्जीमा कसिएकी बर्माको जङ्गलमा फुल्ने सुनगाभाजस्ती, मेरो मस्तिष्क दुखेर आउँछ । म छटपटिन्छु, तन पल्टाइदिन्छु इतिहास-को एक पाना । मुटु भित्रसम्म चिरिएर जान्छ ।

“कसो हो सुवेदार सुयोगवीर सिंह !”, क्यान्टिनमा कफी खाएर फकंदा मसँगैको साथीले भन्छ, “माटिनची आज पनि आएकी थिई, यतै विहे गर्ने सुर छ कि यार ?”

“हुन्न यार ! घोडाको कवाफ खुवाइदिन्छे, बर्माको सुनगाभाजस्ती छ हेदा, ख्वान्नियो पाँ ।” म जोडसँग हाँस्न्छु । म हाँसेको कारण ऊ सहजैसँग वुभ्यु ।

पिडाउँगको जङ्गलभरि फुलेको रातो र पियाजी सुनगाभाजस्तै रहरलाग्दी, कहिल्यै तिखाँ नमेटिने राखी छे माटिनची, बर्मेली किसानकी छोरी । उसलाई सधैं म मेरो ख्वान्नियो पाँ भनी गिज्याइदिन्छु, ऊ फूल फुलेको जस्तै मस्तिष्किन्छे । म सधैं भेट्दछु । सधैं के के लिन्छु उसदेखि सिथ्यैमा, ऊ मलाई सधैं विहे गरौ भन्द्ये र यही आश्वासनमा म उसको ओछ्यानमा गएर रात-रातभरि सुतिदिन्छु, मेरो ओछ्यानमा ल्याएर रात रातभरि सुताउँछु । मायाविना, पैसाविना म सधैं निलिदिन्छु उसको अस्तित्वलाई, उसको कुमारीत्वलाई र सधैं भन्छु “अब चाँडै विहे गर्ने है, माटिनची !”

यसरी माटिनचीसँग म पल्कएको एउटा गोरा अफिसरले सुइंको पाउँछ र एक दिन प्याच्चै भन्छ “हेलो गोर्खा सुवेदार ! मलाई पनि मिलाइदेउन तिम्रो अर्किङ्ग विउटी ।”

म उसलाई टारेर हिंड्छु र मनमनै भन्छु ‘कहाँ दिन्छु र मोरो खैरेलाई जति पायो उसैले राखूँ भन्दोरहेछ । हामी गोर्खा बहादुरलाई पनि साभा नभएको माल चाहिन्छ । भर्खर त भयामिमएकी छे मेरी ख्वान्नियो पाँ ।’ किनकिन अरूपसरह माटिनचीलाई खेलाउन मन लाग्दैन, उसलाई विशेष रूपले हेर्न मन लाग्छ, शायद उसले सधैं मलाई भविष्यको लोग्नेको रूपमा हेरिदिएर होला । त्यसो नगरे त ऊ मान्दिन

नि, फेरि कताको बिहे, कताको घरबार, सके यही पनि मर्दी हो ग्रेनेडले भुँडी पड्केर।

गिलासभरि अये भरेकी, आँखाभरि पनि अये भरेकी मलाई आज विशेष प्रयोजनसाथ भात खुवाउन वसेकी छ माटिनची। नष्टीको गन्ध विचार गर्दू, सर्प-भ्यागुतो के-के हालेर बनाएको होला, र पनि त्यसै-त्यसै मीठो लाग्छ, बातावरण नै मीठो लाग्छ, माटिनची नै मीठो लाग्छ। पछिबाट उसले लजाउदै भन्द्दे “अब कति दिन पर्खने? साथीहरू कति जनाले गोखा लोग्ने ल्याएर बसिसके।”

“खानियो पाँ”, म उसको चिउडो उठाएर भन्द्दु “भोलि बिहे गर्ने कि पर्सि बिहे गर्ने?” म त रातभरि आफ्नो काखमा पल्टेकी माटिनचीलाई मात्र देख्दु र सम्झन्दु भोलि त आउदै-आउदैन।

मलाई अङ्गालो हाल्दै ऊ भन्द्दे “हाम्रो छोराछोरी भयो भने के गर्ने?” ‘धाँटी निमोढै मारिदिने, यत्रो युद्धको गजमौरोमा केको छोराछोरी! तर यसो भन्दिनै “तिमीलाई रहर मेटिज्याल छोराछोरी बनाइदिउँला, फिकर नगर खानियो पाँ! तिमीजस्ती राम्री स्वार्नी पाउन पनि मेरो सानोतिनो भाग्य हो र? म घर फर्कन्त, तिमीलाई बिहे गरेर तिमीसँगै तिम्रो खोसानी र अदुवावारी गोडेर जीवन विताइ-दिउँला। अब लडाइ थामिन्छ, हामी कति सुखी हुनेछौं।” यो म बोलेको होइन, म राम्रसँग थाहा पाउँछु। मेरो भूटो सान्त्वनाको ऊ सङ्गेत पाउँछे क्यार, मेरो कमीजको कलरमा भुण्डेर रुन थाल्द्दे र भन्द्दे “आज त म छोडिनै तिमीलाई, मैले असाध्य नराम्रो सपना देखेकी छुं। गार्खा दाइ मलाई मारेको पाप लाग्ला नजाऊ।” आज किनकिन माटिनचीको आँसु रोकिदैन। कति फकाउँछु, कति मनाउँछु हुदैन। ऊ आँसुको भल बगाइदिन्छे, म चट्टानजस्तै अडान दिएर बसिरहन्दु। ऊ मान्दिन, मलाई रिस उठै जान्छ, सम्झन्दु यी स्वास्नीमान्द्देहरू कति रुन्चे हुन्छन्। आँखापछिल्तर आँसुको धैटो राखेका छन् कि यिनीहरूले, जतिखेर पनि रुन्छन्, जति चाहिए पनि आँसु वगाउँछन्। रोएर जीवन विले हो र? कस्ता मूर्खहरू!

म जान तयार हुन्द्दु, माटिनची मेरो खुट्टामा छाँद हालेर रुन्द्दे। हटाउन खोज्छु हुदैन र जमाएर लात कस्छु उसको कमलो छातीमा र भाग्छु व्यारेकतिर।

“बृटिश कर्णेल स्टेफन रातभरि मातेर रोए, स्वास्नी-छोराछोरीको सम्झना आएर” मेरो नम्बरी साथीले भन्द्दे। म हाँस्दै भन्द्दु “कस्तो निरर्थक, त्यति सानू मुटु हुने मान्द्दे के कर्णेल भएर बसिरा’को।” तर रुनुपछि स्टेफनले, ऊजस्तै मजस्तै अरू धेरैले। हाम्रो वटालियन फलाम

डिस्ट्रिक्टको अधिल्लो मोर्चामा अब तुरुन्तै हिंडनुपछं। सीमान्तमा जापानी प्याराटूपहरूले विताइसके। तोजोका रत्ताबीजहरू छपच्छप्ती आइसके। यही हो मर्ने बेला, भी. सी. कमाउने मौका, खून त्यसै उम्लेर आउँछ, अनायास हात खुकुरीको बीडमा पुग्छ।

“नं. ३३५० सुवेदार सुयोगवीर सिंह!” गोरा क्याप्टेन धाप मार्न आउँछ तर उसलाई याहा छैन, म कति निष्क्रिय मानिस छु। पर्सिपल्ट माटिनची गिलासभरि अये भरेर पर्खिन्छे, उसको छातीमा नीलडाम अझ दुख्दैछ तर दुखेर पनि गोर्खा बहादुरको बूटलाई नै प्रेम गर्छे र प्रतीक्षा गर्छे एउटा लोग्ने घरमा पस्ने साइतको। तर म भागिसकेको हुन्छु सुनगाभाको जङ्गलदेखि टाढा, जीवनको रहरदेखि टाढा अर्थदेखि टाढा। माटिनचीले थाहा पाउँछे गोर्खा बहादुर भागेको कुरा र पासो हालेर मर्न सक्छे, विष खाएर मर्न सक्छे एउटा सस्तो मृत्यु। मलाई हाँसो उठ्छ, सम्भन्धु, के गरें र मैले? एउटा सुनगाभाको फूल कलिलैमा टिपेर बूटले कुल्च्वसके, बढी के गरें? यति नै यदि अपराध हो भने, यति नै यदि कलइ हो भने जीवन नवाँचे पनि हुन्छ। नरोए मेरो ख्वानियो पाँ! एउटा विश्वास-घाती गोर्खा बहादुरलाई सम्भरे, किनभने ऊ पनि मर्न जाउदैछ वेदीतिर।”

माटिनचीको आँसुमा पौडी खेल्दै सकमवरीको मुडुलो टाउको मतिर आउँछ। म समाउन खोज्छु अनि त्यो दृश्य हुन्छ। स्वीकार गर्दै जीवनमा दुर्दशाको अन्त छैन। म त मरिनै मृत्युको मुखमा पनि।

ना येइयेफुज्हा, ना येइयेफुज्हा।

शौया: चौया: भ्ने भ्ने खा:

छिखयी टस्याउँ ह्या अन्ट्वये ट्वेला।

शैले मण्वेपा चान्ट्वे ह्ले ह्ला।

म्वाउ यें मिद्वा म्वे ह्लादा।

बह्य, नाउँ ल्हे तिस्या: मण्वेपा से गवा।

सोपानोको धुनले पछाँच भलाई वास्तविकताको संसारमा। मेरो मुटु एकपल्ट फेरि भित्रदेखि चिरिएर आउँछ। शायद यसरी पिरलिएर बस्नु नै मेरो जीवनको सान्त्वना रहेछ, यही नै होला मेरो आश्रय। अब सन्तुष्टिको एउटा तक्मा मारनुपरेको छ युगसंग।

'डेथ भ्याली, यस्तो पो हो जीवनको बोझ बोक्नुको अर्थ । यो पो हो एउटा लाश बाँचेर आएको जीवन, रितिएर आएको जीवन । आसामका सिमाना', मिसटौनमा मुसरीदाल र भात पाथी खाँदै मैले सम्फेको हुँ । अब ममा केही छैन, यो भ्वाडप्पाले पाइजामा र कमीजभित्र बसेको अस्तित्व विषुवत् जङ्गलको औलेजरोले मार्न नसकेको मेरो शरीरमा अब केही छैन । शून्य छु विलकुल, मेरा पापहरू जसलाई म मान्न तयार छैन । यति पाप हो भने धोइदिसक्यो यो डेथ भ्यालीले । निस्सार बाँचेको छु, अब स्वदेश जान पाइन्छ । तीन मिस्टीन चुली भात, च्याइलो दाल, फर्सीको तर्कारी, अमृतजस्तै विचारधाराले मलाई डेथ भ्यालीमा पुऱ्याउँछ ।

किन बाँच्ने ? कसरी जिउंदो पुग्ने ? तर लाशजस्तो शरीर एकनास घसिरहेकै छ । छोडिदेउ । विरामीहरू आऊन् अर्थात् मरे मरून् अब मानवताले हात धोइसकेको छ । हरेश खाने ? क्या हो बाँचिने हो कि ? सास छउन्ज्याल आश हुन्छ । काँचो आँप र खोर्सानी खाने हुँदा आउं परेको छ, औलेजरोको शिकार भएको छु । विषुवत् रेखीय वनको बडेमा लामखुट्टेले कृपा गरिसकेको छ । खुट्टामा जुत्ता छैन । सब सपनाजस्ता भइसकेका छन् । सुवेदार सुयोगवीर सिंहको खाइलागदो शरीर टाट पल्टिसकेको छ । अनुहारमा चाया परिसकेको छ, हिंडने सामर्थ्य छैन तर मर्न मन लाग्दैन । सम्झन्छु किन मनै यहाँ कीराफटेइग्राजस्तो, हिंडै जाऊँ, हेरूँ के हुन्छ तर हात-खुट्टा गलेर आउँछ । खुकुरी छैन, वीरता छैन, धाक छैन, रवाफ छैन, मसँग आइरहेको साथीलाई विन्ती गरेर भन्छु "आज यतै वास बसौं, जरोले साहै जीउ गलेको छ ।" साथीले एकझोला काँचो आलु ल्याएको छ, सलाई छैन, काँचो आलु ऊ भन्छु, "आज प्यारासुट्टले खाने सामान भारेको थियो यहाँ मदै गर्नेहरूको निमित्त, तर चियापत्ती मात्र रहेछ ।" दुवै निराश हुन्छौ ! पेट मुसाँदै फेरि ऊ भन्छु "यी ट्याङ्गाहरूमा कति सामान होला अन्दाज गर त ?" उसको आँखामा लोभको फिनो पर्दा देखिन्छ, यसै बेला ऊ मानिस हो कि भन्ने भान हुन्छ । बृटिशहरूले

छोडेका गहुंगा बाकसहरू सब ताल्या मारेका छन्, भित्र कति हीरा-मोती होला, सुन होला, चाँदीका सिकका होलान्, सुनमा सन्तुलित कागजका नोटहरू, पार्कर र सेफर फाउन्टेनहरू के के, आह ! आज अलिकति मात्र वल हुँदो हो ता । विवशताले बांधेको छ हामीलाई । च्याल काडेर हामी त्यो बाकस हेरिरहन्छौं ।

“त्यो बाँसधारीभित्र एक टुक्रा ओभानो ठाउँ रहेछ, आज त्यहीं सुतौं है सुयोग ?” म घसिदै त्यहाँ पुग्छु । साँझको रातो धाम पोखिएको बाँसधारीछेउमा सानो कुलो बगिरहेको छ, म मुख जोतेर तिखा मेटद्यु फेरि ओभानो ठाउँमा आएर पलटन्छु । मेरो साथी एउटा टीनको टुक्राजस्तो हतियार उध्याइरहेको छ । मलाई हेदै जोश देखाएर भन्छ “हिजोको जस्तो मेरेको गाइ भेटायो भने काम लाग्छ ।”

“काँचै खाने ?” मेरो स्वर कामिरहेको हुन्छ ।

“एकछिन धाममा सुकाउनुपर्छ ।” म भन्दा ऊ धेरै फूर्तिलो देखिन्छ किनभने उसलाई कामजरोले छोएकै छैन । उसलाई हेरेर र आफैलाई हेरेर म सम्भरहेछु, यस्तो अवस्थामा जे पनि खाइन्छ, जसरी पनि खाइन्छ । हामीलाई सास फेर्नको निम्ति जिउनुपर्छ । जाँडका कीराजस्ता मानिसहरू हामी, हामीलाई हाम्रो अस्तित्व जहाँ पनि कायम राख्नुपर्छ । यहाँ हामीले आत्महत्या गरिदिए के हुन्छ ? किन बाध्य भएर घसिरहन परेको हामीलाई गोब्रेकीराजस्तो । हामी खालि खानका निम्ति जन्मेका । अहिले त हामी जे पनि खाइरहेका छौं । शताव्दीपछि जन्मेका जमात कीटाणुसरि भएपछि के खाने ? हामीलाई दुङ्गामाटोले पुग्दैन । रुखपात खाइसक्छौं अनि यो पृथ्वी सलहले उजाड पारेको बनजस्तै हुनेछ, चिल्लो र नाङ्गो । खानेकुरा सम्झौदा-सम्झौदै म आँखाअधि अफिसरका मेच-टेबुल देख्न थाल्छु । रोस्ट, पुडिङ्ग, पराठा, मेरो मुखभरि पानी भरिएर आउँछ । अस्तिको दिन भगुवा शिखसँग खोसेर हामीले एक-एक फाँको काँचो चामल खाएका थियौं, आज काँचो आलु, भोलि के खाने ? एक-अर्कालाई खाने कि आफौ मासु खाने ?

रात पर्छ, जङ्गली कीरा-फटेह्गाहरू टिनिनी आवाजसँगै आफ्नो नातागत शारीरबीच हल्लिरहेको मुटुको दुकदुकी म सुन्छु । पटाकपुटुक खोको बाँस पडकन्छ । जरोको रापले शिथिल भएको छु । घाँटी सुकेको छ, कहाँको चुरु र अये ! कल्पनामा म छ्याम्पोभरि निगार देख्नु र थूक निल्छु । मेरो साथीलाई निद्रा पैदैन र सन्नाटालाई चिँदै ऊ मलाई बोलाउँछ “सुयोग....!”

“हाँ, किन बोलाएको ?”

“तिमी निदाएका छैनौं ? युद्धले हाम्रो के हाल बनायो हगि ? बाँचेर

पुग्न सकौला के हामी ?"

"के मरेर पुग्ने आशा गरेका छौं ? जिउदै पुग्छौं, हरेश नखाऊ ! " मलाई विरोध जागेर आउँछ र जरोमा धताएको जस्तो कराउदै जान्छु "यो लडाइ जित्नु र हार्नुसंग हाम्रो के स्वार्थ ? बाँचेर गयौं भने पनि हाम्रो विश्वासको आधार केही हने छैन । विशेष मेरो, विशेष मेरो, अँ मेरो । "

"धेरै नबोल सुयोग ! जरो बढ्यो भने भोलि हिंदून सकिदैन ।" भोलि हुन्छ । टन्टलापुर घाममा तेसिएको दुङ्गे पहाडको उकालोमा धरमरिदै हामी हिँडिरहेका छौं । दुङ्गाको कापमा कतै-कतै गुराँसका पुङ्का भयाडहरू देखिन्छन्, म विचार गर्छु 'हाम्रो देशमा पनि राताम्मे गुराँस फुल्छन्, आह ! लालीगुराँस । तर हाम्रो देशमा गुराँसको बोट यति पुङ्को हुदैन ।' मलाई घरको सम्भना आउँछ । रुन मन लाग्छ गुराँसको फेदमा । एउटा ओसिलो ठाउं, हिमाली चीसो हावा, हरियो बगेको पानी । पार्थक्यको कत्रो अभिशाप ! हरे ! घामले डढेको दुङ्गे गोरेटो, बमले घाइते बनाएका गुराँसका बोटहरू, यिनीहरूकै फोसिलले एक दिन शायद देखाइदिनेछ हामी कत्रो अभिशाप खपेर जीवन नाउंको बोझलाई काँधमा हालेर यहाँ हिंडेका थियौं ।

छेवैमा बगल लगाएर सुताइएकी एउटी पञ्जाविनीको लाश र मुन्टोमा मुख गाडेर एउटा बच्चाले दूध पिइरहेको छ । यो जस्ताको तस्तै उत्रिनुपर्छ फोसिलमा र म गिद्धहरूलाई पुकारा गर्छु 'नगांजे है यिनीहरूका लाशलाई, यो युद्धको स्मृतिचिन्ह हो ।'

गढेका आँखा, दाही-जुँधा खौरन नपाएर कालाम्मे अनुहार, धुजाधुजा परेको पाइजामा, बीस ठाउं फाटेको कमीज । मलाई हेरेर साथी हाँस्छ र उसलाई हेरेर म । हाम्रो हाँसो असाध्य मरन्व्यासे हाँसो, टीठलाग्दो हाँसो । छेउछाउका दुङ्गाहरूलाई मानिसको प्रगति देखेर शायद यस्तै मरन्व्यासे हाँसो हाँस्न मन लाग्दो हो ।

दिन वित्छ, रात वित्छ र महीना वित्छ । हामी बाँचेर आएका छौं आसामको सीमानामा । हाम्रो अस्तित्व हामीसंग फर्केको छ र म मुसुरी दाल खाई विचार गरिरहेछु । अबउप्रान्तको हाम्रो जीवन, मेरो जीवन । खोइ भी. सी., खोइ तकमा, खोइ स्याबासी ! मभित्र एउटा मूल्यहीन मुटु, अपराधका खाटा वसिसकेका दुई-तीनवटा खतहरू । एउटा सास फेर्ने फोकसो बस । सकम्बरी ! म आफुभित्र एउटा मरुभूमि होइन त ? एउटा मुर्दाघर होइन त ? मेरो मने अधिकार खोसियो भन्न के प्रमाण छ ? यौटा बूढो रक्स्याहा सिपाहीलाई तिमी मरे पनि आफ्नो आश्रय दिन तयार हुन्नौ, यो थाहा छ, तर किन-किन भौतारिरहन मन लाग्छ कल्पनामा तिम्रो कार्टुन शरीरलाई च्यापेर । सधैं मेरो पहुँचबाट एउटा सुनौला टाउको फुस्कन्छ, टाढा पुग्छ, म जिल्लाएर हेरिरहन्छु । □

हिउँदको निखारले टड्कारा बनाइराखेका काठमाण्डूका वन, पहाडहरू वसन्तसंग एकपल्ट जम्काभेट गर्न क्रमशः नीला हुदै गइरहेका थिए । क्षितिजमा एक धर्सो वसिसकेको पातलो तुवाँलो बीचबाट सधै घाम उदाउँथ्यो । सधै म कति आफूलाई अव्यक्त अवस्थामा टोल्हाएर हिँडिरहेको थिए । कति भावनाहरू, प्रेरणाहरू, कति विन्तीहरू म आफैमा उदाउँथे, अस्ताउँथे । सोभै गएर प्रेम पोख्ले तथा चिठ्ठी लेख्नेजस्ता कामहरू मबाट नहुने । कुनै पनि किसिमको अभिव्यक्ति मलाई नसुहाउने, आफू धृष्टता गर्न नसक्ने साथै सहन अथवा भुल्न पनि नसक्ने । सधै हेरी हीन अवस्थामा म वितिरहेको थिए ।

एकपल्ट चौरमा वसी दिदीबहिनी गफ हाँक्न लागेका थिए । मेरो त्यस घरमा जानुमा उनीहरू कुनै सन्देह गर्न सक्तैनथे । म जहिले पनि जान्ये, तर एउटा कुरा-फूलबारी, शिवको बैठक र मुआको कोठासिवाय अरू कोठामा मैले चिह्नाएर सम्म हेरिनँ । वरी शिवको बैठकमा धेरैजसो हुन्थी । मलाई देख्नासाथ वरीले के भनी कुनिन मुजुरा हाँसी । ऊ आफू नहाँस्ने मान्छे । सुनगाभाको भयाङ छेउछाउतिर डुल्ने बहाना गर्दै म उनीहरूको कुरामा ध्यान दिइरहेको थिए ।

वरीले चिच्च्याएर भनी “सुयोगजी ! यता आउनुस् त ।” म नजीकै गए ।

वरीले ठटचौली अभिव्यक्ति दिई भनी “आजभोलि तपाईंलाई के भएको छ हँ ?”

मुजुरा नहुंदी हो ता भन्ने थिए मलाई के भएको छ भनी । उसले लगातार भनिरहेकी थिई “कालै डढिसक्नुभो । रक्सी मात्र कति खानुहुन्छ कुनिन । आँखा हेर्नुस् कस्ता राता-राता भइसके । ओठ किन त्यस्तो नीलो भएको नि, नीलोतुथोजस्तो । ” मुजुरा आफूलाई थाम्न नसकेर कोल्टे परिसकेकी थिइ । मलाई असाध्य लाज लाग्यो । कुरा दुइयाउने उद्देश्यले मैले वरीलाई चुरुट दिई भने “भयो वरी ! भयो । भन्न पायो भन्दैमा तिमी मनपरी भन्दूच्यौ ।” तर वरीको अन्तिम वाक्यले मलाई मर्ममा हिर्काइसकेको थियो ।

मायालाग्दा आँखाहरूले बरीलाई हेदै भनें “हिजो सटके नाच त्याएको थियो, रातभरि हेरेर बसिरहें।” रक्सी पनि बढता पिएको थिएँ, पछिल्लो वाक्यचाहिं मन-मनमा भनें।

“ओहो ! सटके नाच पनि जागराम बसेर हेनुभएको ?”

“होइन, जागराम बस्नको निम्नि सटके नाच हेरेको !”

“सुयोग दाइलाई पनि जागराम बस्ने रोग लागेको छ कि ?”

मुजुराले भूझितर्फ हेदै भनी।

मेरा मायालाग्दा आँखाहरूमा कति पीर देखापरिसकेको थियो, सकमबरीमा यो बुभ्ने क्षमता कहाँ ? साथै बुझोस् पनि किन ? त्यही हावभावमा ऊ भनिरहेकी थिई “आजभोलि सूट पनि फेरी-फेरी लाउनुहुन्छ, कुन्नि है सुयोगजी ! बुढेसकालमा के-के गर्न आँटनुभो !”

एउटा मार्भिक सत्य शायद आइरोनी शब्दको उत्थान यस्तै स्थितिबाट भयो होला । खल्तीबाट चुरुट भिकेर सल्काएँ, एउटा बरीतर्फ बढाएँ । आफ्ना पहेला औलाहरूले उसले चुरुट च्याप्प समाती । मैले सम्भें ‘कहाँ लगेर कसरी विवश बनाउन सकिन्छ यो स्वास्नीमान्छेलाई ?’ कुन तत्त्वले पगाल सकिन्छ यसलाई अर्थात् कुन तथ्यले छुन सकिन्छ ? के मेरो जीवन बरीसंग यस्तै एउटा मृगतृष्णाको साइनोमा अलिकरहने हो ? के म सधैं काकाकुलको तिखामा भौतारिरहनुपर्ने हो ? कति निधौं भइसकें म, खोइ मेरो सामर्थ्य ?’ मलाई सोधन मन लाग्यो ‘बरी ! तिमी कोसँग विवाह गछ्याँ, तिमीले कसलाई रुचाएकी छ्याँ ?’ तर जहाँसम्म मलाई विश्वास छ भविष्यपट्टि ऊ त्यति निर्दिष्ट छैन, ऊ पनि आफूभित्र एउटा दुङ्गा नै छ।

शिव आइपुग्यो । हामी फेरि बैठकमा गएर गफ गर्न थाल्यौं । मलाई विश्वास लाग्न थालिसकेको थियो, शायद शिवले मलाई एउटा रक्सी खाने साथी मात्र बनाएको थियो । मसँग आत्मीय हुनुको उसको अर्को कुनै स्वार्थ थिएन, तर घरमा स्वतन्त्र रूपले हेलमेल हुन दिएकोमा लाग्यो कहाँ मुजुराको जिम्मा लाइदिने सुर त होइन यसको ? हुन सक्छ र नहुन पनि सक्छ । कुरैकुरामा त्यो दिन शिवले बरीलाई अब यो वर्षभरि घरमा राखेर कलेज पढाउने, तेज ऊ यसै छ, बी. ए. पास गरिसकेपछि विहे गरिदिने भन्ने कुरा गन्यो । एउटा धेरै भलादमी शिक्षित मान्छेको खोजीमा ऊ छ । यो थाहा पाएपछि म आफू बसेको कुसीजस्तै जड भएर बसिरहें । हीनताको अनुभवले म राम्ररी कुरा पनि गर्न नसक्ने भइसकेको थिएँ । ‘फूलबारीमा पखैदै गछुं’ भन्ने बहानाले म बाहिर निस्कें । ढोका अलिकयता शिरीषको रूखको ओझेल परेर बरी बसिरहेकी थिई । धमिलो साँझको एक लिप्तो छायामा कालो सारी

लगाएकी ऊ एउटी भावनाजस्तै आफूमा टोहलाएर बसिरहेकी थिई । यदि यो स्थितिमा म पनि उसको धेरै नजीक वसेर रौहरूलाई सुम्मुम्याउदै भनिरहेको हुँदो हुँ, 'तिम्रो निम्नि विवश भएर बाँचेको यो जीवन, डेथ भ्यालीमा घसेको भन्दा चको भइरहेछ बरी ! तिमी जीवनदान दिनुमा कति विश्वास राख्छयौ ?' यस्तै के-के ।

मलाई ऊ वसेको धमिलो छायामा ऊसँगै एक मन, शरीर भएर विलाइजान मन लाग्यो, हराइजान मन लाग्यो । सम्भें 'यो अवश्य मृगतृष्णा होइन, यो त ठोस सत्य हो, लम्के भने पाउन सक्छु, पुग्न सक्छु' तर यो क्षणिक भ्रममा म पर्न सकिनै । म त आफैलाई गिज्याइरहेको थिएं, व्यङ्ग्य गरिरहेको थिएं । म समावेश हुन चाहन्छु उसको शरीरमा, आत्मामा; तर मेरो बाटो छैन । जहाँसम्म म पनि असफल हुन चाहन्न, म आफूलाई त्यति हतभागी सिद्ध गराउन चाहन्न । प्रेम जीवनको त्यति ठूलो दुःख होइन, मानिसलाई सुखी बन्ने साधनहरू धेरै छन् तर खोइ ! यसको पछि म धेरै तर्क गर्न सक्तिनै । म त एउटा निकृष्ट मानिस हुँ, मैले जसजसलाई बलात्कार गरें उनीहरूलाई प्रेम गर्न सकिनै र जसलाई प्रेम गर्द्दु, उसलाई बलात्कार गर्न सक्तिनै । असम्भव छ, कल्पना मात्र पनि गर्न सक्तिनै ।

मैले विश्वास गरें प्रेम केवल दुःख हो, निरर्थकता हो, न त्रहेडहन्टरकी छोरी, भैसीगोठाली तथा माटिनचीमाथि मरणान्त अपराध गरेर पनि आफूलाई दुःखी अनुभव गरिनै र सकमबरीलाई आज त हेरेरै, माया गरेरै म अति दुःखी भइरहेछु । मैले के अपराध गरेको छु तिमी-सँग ? प्रेम दुःख हो, मलाई चिच्याउन मन लाग्यो । मनमनमा स्वीकार गरें साँच्चै सकमबरी एउटा इन्सेक्ट किलर सुनगाभाभन्दा बढी केही होइन यद्यपि उसले रोपेका फूलहरू जीवनले परिपूर्ण भई हावामा फरफराइरहेका छन् । त्यसैले त ऊ भन्छे 'यहाँ कीरा मरेको हेर्न कस्तो रमाइलो हुन्छ ।' तर जीवनका अभिलाषाहरू यति सहजसँग तह लाग्दैनन् । म सन्तोष मान्न तयार छैन, कदापि छैन ।

साँझको छाया अझ गाढा भएर गयो र त्यही छेवैवाट भएर म र शिव वाहिर आयौ । कस्तो लोभ लागेको मलाई त्यो एक चोक्टा अन्धकारको ।

बरीसँग भेट भएपछि दोस्रोपल्ट शिरीषका रुखहरूले आफूलाई नीला बनाई फुलाइसकेका थिए । चौरमा नीला फूलहरू भरेर सेतासेता खुट्टाहरूको स्वागत गर्न थालिसकेका थिए । यति चाँडै एक वर्ष वितिसकेछ । कस्तरी यी रुखहरूले आफूलाई फुलाउन सके र हामी सक्तैनौं, कत्रो विवशता हामीमा छ । क्याम्पाको अलिक पर हुँदा नै मलाई यो फूलहरूमाथि ईर्ष्या हुन थाल्यो । सम्भें 'संसारमा कतै पनि नीलो फूल नफुले हुन्छ । सपनामा पनि तसाउन आउने यी फूलहरूको के काम । फूल होइनन् सब आगाका फिलुङ्गा हुन् ।'

साँझ भम्कक परिसकेको थियो, यो शिवराज घरमा अवश्यै थिएन तर एउटा बहाना बनाएर म उसैलाई खोज्न गइरहेको थिए । बहाना गर्दा-गर्दा कति दिनहरू वितिसके, एउटा अर्को बहाना बनाउन मलाई के डर, के लाज ? मलाई लोभ लाग्यो, कहिलेकाहीं यसरी बहाना बनाउन गएको बेला शिवराज नभए बरी आएर, अँध्यारो-उज्यालो जस्तो स्थितिमा होस् मसंग कुरा गरिरहन्थी ।

/ नीला पहाडहरूको नीलो छाया, नीला फूलहरूको सडकमा नीलिएको रङ्ग, मनपदों बतास तर सम्भाँदा-सम्भाँदै विरक्त लाग्यो । त म चोर कुकुरमै गइरहेछु । पर्खालिका मूलढोकाबाट भित्र पस्नासाथ अस्तिको साँझ देखेकै ठाउँमा त्यसरी नै उभिरहेकी बरीलाई मैले देखें, सम्भें 'के खोज्न आउँदीरहिछ यसबेला आजभोलि, उही पनि त्यही निर्दिष्ट ठाउँमा ऊ ।' घरपट्टि फक्केर उभिएकी थिई, तसर्थ मलाई देखिन । एउटा लोभलाग्दो साँझको अँध्यारोको एक टुक्रा आफ्नो केवल आप्नै मात्र बनाएर आफ्नो सेतो सानू गर्धनमाथि मुडुलो सुनौलो टाउको अड्काएर उभिएको उसको अस्तित्व फेरि पनि मलाई तस्वीरजस्तो लाग्यो । यस्तो तस्वीर जसलाई म जीवनपर्यन्त आँखामा उघार्न चाहन्थे, जुन तस्वीरलाई हेरेर म चित बुझाउन सक्तिन । धूबाँको खिरिलो धसों हावामा अत्तासिदै विलीन हुँदै थियो । 'उसले नदेख्ने गरी खुरुखुरु घरभित्र जान्छु र ऊ कराई भने ए देखिनै भन्छु' भनी विचार गर्दै एक किसिमको ठट्टा गर्ने भावनामा म उसको पछिसम्म गएँ तर

वास्तविकतालाई कहाँ ठगन सक्ने ? रुखको ओभेलमा सुनौलो टाउको र सेतो गर्धनलाई हेर्न पाइरहेछु, उही पनि पछाडिबाट । 'यो टाउको त अप्राप्ति हो, यो गर्धन त मृगतृष्णा हो, आज त मनगे हेच्छ, हेरि नै रहन्छ । यही त हो नि बरीलाई पाएँ भन्नुको गर्व, बरीलाई हराएको मेरो विजय, मेरो सीमा, मैले मान्नपर्ने मेरो सन्तुष्टि । माया लागदा-लागै उसलाई यसरी तिखाएर हेर्नु त हो नि मेरो जीवन । आह ! कति ठिगाएको छु, कस्तरी बञ्चित राखिएको छु !' हेर्दाहेदै म आत्मविभोर हुन थालें । मेरा नसाहरूमा रमाइलो भक्तमभक्तम सञ्चार हुन थाल्यो । मैले आफ्नो स्थितिलाई विर्सन थालें । कस्तो-कस्तो एउटा उत्तेजनाले मलाई कस्दै ल्यायो । अनायास मैले भएभरको प्रेम पोखेर बोलाउन पुगेछु "बरी !"

उसले तर्सेर हेरी र अनुहार उज्यालो पादै कराई "आम्मै ! सुयोगजी, तपाईं !"

"यहाँ आऊ त ।" आज्ञाकारी बच्चीजस्तै ऊ मेरो धेरै नजीक आई सधैजस्तै र भनी "किन ?"

म आफ्नो नियन्त्रणमा थिइन, स्थिति छुट्ट्याउन सक्ने सामर्थ्य ममा थिएन, म सर्वाङ्ग काभिरहेको थिएँ । आवेशमा आएर मैले उसको सेतो गर्धन अँठ्याएर उसको कमलो ओठमा म्वाइ खाइदिएँ र आत्मतृप्तिको अनुभव गर्ने नपाई मलाई मोहले छोड्यो । डरलाग्दो सपनावाट विउँभेजस्तै म पसीनाले निश्चुक्क मिजेको थिएँ, मुटु काभिरहेको थियो । के गर्ने, स्थितिलाई साट्न सकिदैन, त्यो धृष्टतालाई अब फिर्ता लिन सकिदैन । मलाई चक्कर लाग्न थाल्यो, शिरीषको रुखलगायत सकमबरीलाई साना-साना देख्न थालें । एकपल्ट भएभरको बलले आफूलाई नियन्त्रित पादै मैले बरीलाई हेरें, ऊ पनि टोह्लाएकी थिई । म तर्सिएको थिएँ एउटा कुकुरजस्तै, एउटा बोकाजस्तै । आउने जस्तोसुकै अपमान तथा प्रतिक्रिया सहनलाई, अरू मेरो उपाय नै के थियो र । वास्तविकतासँग स्पष्ट एकपल्ट खेललाई म तयार बसिसकेको थिएँ । उसको आँखाको भाव पढ्ने सामर्थ्य ममा आइसकेको थियो । चश्माभित्रबाट गहिराएर मलाई हेरिसकेपछि बरी लमकलमक गई, ढोकामा ओभल भई । त्यो आँखाको हेराइ नौलो हो, एकदम नौलो । मैले कति स्थितिमा उसलाई देखिसकेको छु तर यी आँखाहरूमा होइन । के गरेर हेरेकी हो बरीले मलाई ? किन त्यो अभिव्यक्ति सोझो मुटुमा गएर बिभद्ध ? किन उसले विरोध नगरेकी ? किन भास्टेर नआएकी ? किन नचिच्च्याएकी ? किन हल्ला नगरेकी ? म अन्तर्द्वन्द्वमा बौलाहा हुन खोजें । ममाथिको आकाश नै सम्पूर्ण हल्लेको जस्तो मलाई लाग्यो । म प्रश्नमाथि प्रश्न गरेर उल्टो खुट्टा फकै ।

कस्तो अनौठो ! ऊ सरासर घरभित्र पसी । के गर्न आँटेकी हो उसले ? म सम्भवै हिंडिरहें उसको आँखाको भाव । त्यो समर्थन शतप्रतिशत होइन, विरोध पनि होइन, कोध पनि होइन, लाज पनि होइन, यही हुन सकछ शायद उसले भन्न खोजेकी थिए 'सुयोगजी ! मैले तपाईंवाट यो आशा गरेकी थिइनै ।' अबश्य ऊ जिल्लएकी हो । के मैले उसोभए उसको जीवनभरि साँचिराखेको आस्थामाथि आकमण गरें त ? के मैले एउटी चोखी र अभिमानी स्वास्नीमान्द्वेलाई आफ्नो स्पिरिटले डढेको नीलोतुथोजस्तो ओठले विटुल्याइदिएँ ? के मैले फेरि अपराध गरें, पाप गरें ? त्यो स्थिति पनि कुनै निष्कर्षमा पुग्नै नसक्ने स्थिति थियो । आफैलाई सान्त्वना दिएँ, जो हुनु भइगयो अब पश्चात्ताप गर्नुको के अर्थ ? यत्ति न हो म उनीहरूका आँखाबाट धेरै तल खस्छु, शिवको दृष्टिमा एउटा विश्वासघाती र हीन मानिस सिद्ध हुनेछु । सकमवरी थुक्छे मलाई । मेरो पो सत्य प्रेमको आवेग, पहिलो प्रेमको आवेग । बरीको त मर्यादाको प्रश्न छ, आत्मसम्मानको प्रश्न छ । अब जे आइलागे पनि सहनुपरेको छ । बरीले भन्द्वे आफ्नो दाइलाई र शिव अनि के-के हुन्द्व कुन्नि ?, एक मनले सम्भें यति विधि आफैलाई खसाएर हेनै हो र ? हुनसक्छ बरी कसैलाई केही नभन्दी हो र एकान्त पारेर मलाई सोढ्दी हो 'सुयोगजी ! अस्ति तपाईंले मलाई के गर्नुभएको, किन ?' त्यस्ती फर्साइली पहिलो परिचयमा नै उखरमाउलो हुन आएकी, के ठेकान सहजसँग यो घटनालाई जीवनमय तुल्याउंदी हो । त्यसपछि आफ्नो मन उदाङ्गो पारेर म बताइदिनेछु कि साँच्चै म तिमीलाई प्रेम गर्द्दु । तिमीप्रति मेरो कुविचार छैन । कति महिनादेखि पिल्सएर म तिमीलाई यही कुरा त भन्न खोजिरहेको थिएँ, यति त थाहा पायौ तिमीले कि कस्तो विवश अवस्थामा मैले तिमीलाई चाहेर आइरहेको छु, कति निर्धो बनेर म तिमीकहाँ आश्रय खोज्दै आइरहेको छु । तिम्रो जीत हो, मेरो हार । आँधी आउन लागेको कालो बादलको बीचमा एक धर्सो उज्यालो भिलिकक देखेजस्तो एउटा क्षीण आशाको रूपमा एक कुरा बिचारें । मन कताकता हलुङ्गो भयो ।

रात परिसकेको थियो । म निरुद्देश्य भौतारिंदै लम्पसार तन्केर गएको सडकमाथि हिंडेर छुट्कारा खोजिरहेको थिएँ । लाग्यो 'यो सडक कहिल्यै नसिद्धियोस्, यो स्थिति कहिल्यै नबदलियोस्, यसैमा गाभियन् वास्तविकता र जीवन ।' विजुलीका लट्टाहरू एक-एक गर्दै ओझेल हुँदै थिए । अँध्यारो-उज्यालो, उज्यालो-अँध्यारोको जुलुसजस्तै मलाई व्यङ्गय गर्दै अधि बढिरहेको थियो । सम्भें 'आज जीवनमा सबभन्दा बढी

एउटा अभ्यस्तता जीवनको गति हो । म गहिरिदै गझरहेको थिए कालाकाला टाउकाहरूको माझमा । म पीपलको बोटनिर आइपुगेको थिए । एउटा चुरुट सल्काएपछि धूबाँ उडाउदै प्रत्येक आउने-जानेहरूलाई केलाउदै आफैसित छुट्कारा पाउन थाले । एकछिनलाई मस्तिष्क हलुङ्गो हुन लागिसकेको थियो । एउटा रिक्सावालले भएभरका अश्लील शब्दहरू दोहोच्याएर छेवैको बूटपालिस गर्ने केटालाई गाली गरिरहेको थियो, यसो हेरें, उसको अनुहारमा अगाध सन्तुष्टि थियो, सम्भें 'व्यक्त गरिरहेको छ आफूलाई । त्यसैमा सन्तुष्ट छ, चाहे त्यो गाली नै किन नहोस् ।' एउटी टुरिष्ट ठिटी आफ्नो सुनौलो मुडुलो टाउको एक किसिमले हल्लाउदै आउदै थिई, पछिपछि चुरुटको मुस्लो धूबाँ निकाल्दै । उसलाई पछाइरहेको एउटा भुरा मगन्ते । सुनौला टाउको र धूबाँले एकसाथ मलाई छुट्काराको संसारदेखि यथार्थमा पछाच्यो । मैले उनीहरूलाई धेरै परसम्म हेरिरहें । वत्तीको प्याजी रङ्गको लाइटमा नयाँसङ्डकको रात विस्तारै लठारिदै थियो । रात हो, तर मेरो हेराइले समातेको वातावरणभरि अँध्यारो कतै थिएन । अँध्यारोको कुनै अर्थ छैन । दिउँसो हामी अँध्यारोको सृजना गर्न सक्छौं, रातभरि हामी ढुलेर, पिएर हिंडन सक्छौं, यस्तो भइसकेको थियो काठमाण्डू । यहाँ रातविरात सङ्डकहरूमा मानिसको टाउको हराउदैन । म धेरैवेर लगातार चुरुट तानेर त्यहीं उभिरहें । मानिसको भीड छाँटिन थालिसकेपछि भूगोलपार्कमा केहीवेर बसें । वरिपरिका बार र रेष्टुराँहरूले निम्त्याइ-रहेका थिए । तर त्यहाँबाट पनि आज मलाई भाग्नुपरेको थियो । केही समय विताएपछि घडी हेरें र सम्भें 'शिवराज यसबेला हतारिदै घर जान्छ शायद गइसक्यो होला, हुनसक्छ आज आएर पनि !' म ढिलो-ढिलो हिंडेर बारमा चियाउन पुगें । वियर र हिवस्कीको बाससँग सम्मिलित भएर आएका बोतल र गिलासको आवाज, रक्स्याहा भाषा, रक्स्याहा उच्चारण, टेम्पोमा पुगिसकेकाहरू कोही बसेरै कोही अल्छी नमानी उठेर देखाइरहेका शेक डान्सका आफ्ना पाराका मुद्राहरू बारभित्र व्यवस्थित युगको व्यवस्थासँग कतै नखुम्चेर र नविग्रेर बसेका थिए । सम्भें यहाँ पनि यिनीहरू आफैलाई व्यक्त गरिरहेका छन् शेक डान्सका जथाभावी मुद्राहरूमा, तर मेरो दिन म कसरी पनि व्यक्त हुन सक्तिनं, केही पनि वहाना गर्न सक्तिनं । कुनामा भवाहृ देखें शिवराज अहिलेसम्म नगाई भन् ताउमा आएर बसिरहेको थियो । शिवराजले अवश्य मलाई पर्खेको हो नत्र यस बेलासम्म ऊ भागिसक्यो र शिवराज आज ताउमा आइरहेको छ र हुनसक्छ यो मेरै निम्ति हो । जे होस् स्थितिलाई साटन सकिदैन । मलाई देख्नासाथ शिवराजले जोशिएर

भन्यो "आउनुहोस् सुयोगजी ! तपाईंकै प्रतीक्षा थियो ।"

म भसङ्ग भएँ । शिवराजले भन् जोशिएर भन्यो, "आज ढिला गए पनि हुन्छ, बरीलाई सन्चो छैन । यस्तो बेला ऊ कोठाबाट बाहिर निस्कन्न ।"

'बरीलाई सन्चो छैन' यसले मलाई ठीक त्यही स्थितिमा कप्ति पनि छोएन तर अहिले छुट्काराको हलुङ्गो अनुभूति आफैभित्र पाएँ, यसै कारण कि बरीले प्रतिक्रिया लिइन, शिवराजलाई थाहा छैन यी सब । पौडी खेलेर निस्कंदाको जस्तो आफै छ्याइड भएँ । म कसैलाई चर्को प्रेम गर्दू, उसको मन भएको उसको सिङ्गो शरीर जसमा सम्पूर्ण उसलाई, पाउनको निम्नि मैले जीवनलाई चाहिनेभन्दा बढी अमिल्याइसकेको छु र छ्याइड हुनु र छुट्कारा पाउनु मेरो उद्देश्य होइन, लक्ष्य होइन, उपलब्धि होइन । यी सब अचेतना टाँसिएर बसेको भए तापनि त्यो आवश्यक स्थितिमा मैले सबै विसेंको हुँ, जे होस् त्यो एउटा मीठो छुट्कारा थियो बरी र मेरो बीचमा केही भइसकेको छ र म संसारदेखि भाग्न खोजेको कदापि होइन यसो भन्न सक्तिनं पनि, यसले होइन कि भागेर जाने ठाउँ छैन तर मलाई एउटा प्रतिक्रियाको लोभ थियो । शिवलाई आज स्वाभाविक पाउँदा मैले सोचेको हीनप्रतिक्रियाको निकै ठलो चोइटा खस्केर गयो, मैले राम्रै सपना देख्न थालें । बरीलाई सन्चो छैन यो कुनै विशेष कुरा भएन । सम्भें शिवराज पनि यो व्यवस्थालाई साहै विधि मैले खाने मान्द्ये हो, केही नहुनुमा यो मानिस त्यसै त्यसै भाग्छ, अर्थहीन भाग्छ, वास्तविकतालाई पैले पन्छाउँछ, आफूलाई विसाएर बाँच्छ । बरीलाई सन्चो नहुनु उसको पनि आफ्नो पाराको छुट्कारा रहेछ, के ऊ बरीदेखि पनि भाग्छ ? यथार्थमा भाग्न ऊ चाहैदैन, वस्तुतः पटाक्षेपमा गजधम्म बसेको जीवन नाउँले परिचित एउटा अपरिमित दुःखको, जसको एउटा जबरजस्त अस्तित्व छ, आफ्ना बाँचिरहेका क्षणहरूलाई उसले त्यसको छुट्कारास्वरूप मानेको छ । तर, तर, के जीवनजस्तै छुट्कारा मात्रै हो र ?

के त्यो जड अस्तित्वको हामी हाराहारी छैनौं र ? मुखामुख छैनौं र ? यसो भनूँ काखैमा छैनौं र ? यदि हो र पनि बहानाको मुकुण्डो ओढेर शिवराज त्यो अस्तित्वलाई विसन खोज्दै एउटा छुट्कारामा बाँच्छ भने निःसन्देह उसले बाँच्न जानेको छ । उसले व्यवस्थित बनाइसकेको छ आफूलाई, आफ्नै छाँटले आफ्नो पारामा । निष्कर्षमा पुगें 'यो पनि आत्मविस्मृतिको एउटा विशेष साधन हो । हो, शिव जोगी हो, महात्मा हो ।'

अकस्मात् मुखमा जोतिदिन ल्याएको गिलासलाई स्वीकार गर्दै मैले रक्स्याहा शिवराजका साना-साना आँखाहरू हेरें। शिवराज रक्स्याहा हो र म पनि । कमशः गिलासहरू खाली हुँदै गए। शिवराज सक्रिय भइसकेर पनि शिथिल हुन थालिसकेको थियो, म भर्खर सक्रिय हुँदै थिएँ। एकपल्ट भरी हुँदै फेरि तरल भएर बगैर र रित्तिदै मानिसहरू बाहिर निस्कन थालिसकेपछि शिवराजले घडी हेर्दै भन्यो “अभ वस्नु-हुन्छ कि सुयोगजी, तपाईं ?”

मलाई के थियो, समर्थन गरेर टाउको हल्लाइदिएँ। शिवराज सधै हेरी बढैतै पिइरहेको थियो तर एउटा रक्स्याहाले अर्को रक्स्याहालाई के सुभाव दिने ? रेडियोमा विधोविन सङ्गीतको मन खल्वल्याउने धुन चर्किएर आइरहेको थियो। शिवराजलाई बढूता भइसकेकोले गर्दा मलाई डेरा जानुपच्यो भनी उसलाई पनि निकालें। रानीपोखरीदेखि उता राजपथ भएको ठाउँसम्म साइकल मैले ढोच्याएँ, शिव बाँकटे हान्दै हिंड्यो। साइकल चढाएर उसलाई विदा दिएपछि म एकलो रत्नपार्कतिर आएँ। त्यस्तै स्थितिमा अँध्यारो चाहिन्छ, हामीलाई एकान्त चाहिन्छ। चौतारोमाथि वस्तै सम्भन्न थालें ‘हरेक मानिस आफूसंग एकलो कहिल्यै हुन सक्तैन। यो जो हामी एकान्त भन्दौ, यो भ्रम मात्र हो। यो पीडित संसारलाई लत्याएर आफूलाई लत्याएर आआफ्नो आभासदेखि पनि एकलो हुन सके?’ छेवैको चौतारीबाट मीठो-मसिनो खित्काको आवाज आयो। फर्केर हेरें उनीहरू एकअर्कालाई माया गर्न लागेका थिए। खुलस्त माया, निसङ्गोच माया। उनीहरूलाई एकान्त चाहिएको थियो, अँध्यारोको त गन्धमात्र भए पुग्छ, यो अँध्यारो हो भनी मानिनिए पुग्छ। मलाई भाग्न मन लाग्यो तर भागिनं। भाग्ने के काम ? पर्दा कहाँ छ र यस संसारमा ? नदेखेको जस्तो गरिदिए त पुगिहाल्यो नि। यसो गर्नु हामीलाई लत पनि त वसिसकेको छ। कुन यथार्थ यहाँ नाझो छैन र ? जानी-जानी यो पर्दा हो भन्दै सिध्यै आफूलाई ठगेर हामीले भूल गरेका हौं। तर म त्यहाँ वस्न सकिनं। उनीहरू पर्दा खोजिरहेका थिए। म पनि नदेख्ने प्रयत्नमा थिएँ, मायाको अतिक्रमण बढै गएपछि मलाई सहिसक्नु भएन, उठेर विस्तारै डेरातिर आएँ।

हाप्ता दिनपछि त्यो घटना अलिकति शिथिल भएर आयो, यसो भनूं मलाई यस्तो लाग्यो । अब त्यो घटनाले आलो घाउको दुखाइ दिवैन, फुटिसकेको थियो र दुख्न केही कम । स्थिति केही स्वाभाविक भएजस्तो लाग्यो मलाई । त्यसपछि म बारमा गइनं, शिवराज मविना एकलो हुँदैन, उसका अरू पनि धेरै साथीहरू छन्, यरमा नभए पनि बाहिर भेट्नेहरू, त्यसैले शिव मलाई खोज्दै आएन पनि । शायद बरीले केही पनि भनिन होली, त्यस्तो कुरा आफ्नो दाइलाई भनोस् पनि किन ? त्यही हो मेरो बलियो सान्त्वना भएको थियो, तर मन एकतमाससँग छटपटिरहन्थ्यो । लौ भनिन रे बरीले कसैलाई पनि तर उसले के सोची ? विसन्चो त ऊ अवश्यै होइन होली तर उसलाई के भझरहेको छ ? अब शिवराजको घरमा नगएर यो कथालाई यसै टुड्याइदिने हो ? त्यो मेरो माग थिएन, मैले खोजेको अकै संसार थियो । मैले जानैपरेको थियो त्यहाँ, तसर्थ दुईधारमा रेटिदै भए पनि अन्तमा म फेरि उही ढोका भएर त्यहाँ गएँ । मलाई कति विचारहरूको समन्वयले घचेटेर, कति अभिलाषाहरूले कुतकुत्याएर त्यो घरमा लगे, भनेर साध्य हुँदैन । प्रत्येक फूलबारीका निर्जीव वस्तुहरूले, ढोकाले, शिरीषका लादिएका हाँगाहरूले मलाई केही भिन्नता नदेखाई स्वागत गरे । नीला फूलहरू नीलै रङ्गमा थिए, हरियो चौर हरियैमा, कतै केही विकार थिएन । भोगटेको रूखमा धोती सुकाइरहेकी मुजुरालाई मैले पछिवाट देखें । उसले हेरी र कान-कानसम्म हाँसी । यो घरमा केही भएको छैन, मुजुराले यही कुरालाई त प्रमाण दिइरहेकी थिई । मैले धेरै ठूलो बल पाएको अनुभव गरें । मुजुरा मभएतिर आई र आफ्नू मलिन भाषामा भनी “शिव दाइ शहर जानुभएको छ, बस्दै गर्नुस् न, बरीलाई त सन्चो छैन ।” यसो भन्दा उसको अनुहारमा कुनै गहौपना थिएन । यही कुरा हो शिवराजले बारमा सुनाएको र यही कुरा हो मुजुराले साता दिनपछि दोहोन्याएकी, मलाई अब बरीको सन्चो नहुनुले पोल्यो । कहाँको मीठो छुट्कारा, कहाँ यो घाँटी अঠ्डाउने वास्तविकता । मलाई विश्वास लाग्यो कि मैले उम्कने वाटो पाएको छैन । मैले सोधन पनि सकिनै कस्तो किसिमको सन्चो

नभएको हो बरीलाई ! यस्तो लाग्यो मेरो सोध्ने अधिकार पनि छैन, सोधिहाले भने पनि एउटा नाङ्गो सत्य खुल्ला भन्ने डर थियो, खुल्न त खुल्छ त्यो तर अहिले यो क्षण होइन । गाहो त ऊ अवश्य भएकी होइन । कारण शिवराज र मुजुराको भनाइ दुइटैमा गाहोपना थिएन ।

"अहिले जाउँ, काम छ" भन्दै म तल फर्के, मुजुराले विरोध गरिन । वाटामा आइपुगेपछि सोच्न थाले वास्तवमा बरीको सन्चो नहुनुको खास अर्थ के हो ? के-कति कारणले ऊ सन्चो छैन ? उसलाई के भएको छ ? सन्चो नहुनु अर्थात् बिछौनामा परेकी छ ? हिंडन, खान, मुख चलाउन ऊ सक्तिन । सन्चो नहुनुको अरू पनि कारण हुन सक्थ्यो तर उसलाई त्यही दिनदेखि सन्चो छैन । बरीको उद्देश्यके हो ?, मलाई भित्रभित्रै पीडाको अनुभव हुन थाल्यो । बरीको सन्चो नहुनुले नै मेरो उम्कने बाटो बन्द गरिरिएको छ ? होइन, अवश्य होइन, ऊ सन्चो भएर होस् चाहे नभएर मैले थाहा पाएँ मेरो चाहिने स्थिति उस्तै हो वरु बरी ठीक भइदिए हुन्छ, एक मनले लाग्यो के प्रमाण मेरै कारणले गर्दा उसलाई सन्चो नभएको हो भन्ने ? शिवराजले भनी त बस्छ नि कसरी बरी एकपल्ट हृदयरोगको शिकार पनि भएकी थिई, कसरी उसको शारीरिक कमजोरीले गर्दा उसलाई कहिले कलेज नपठाएर घरमै राख्न परेको छ । ऊ कुनै पनि कारणमा सन्चो नभएको हुन सक्छे तर त्यो सान्त्वना मेरो उद्देश्य होइन । म त्यो स्थितिदेखि भाग्न चाहैदैनयें ।

प्रश्नमाथि प्रश्न थपिएर म आफू पनि सन्चो नहोलाजस्तो भइसकेको थिएँ । मस्तिष्क भारी भइरहेको थियो । अहिले मध्यान्ह नै छ कहाँ जाने, कता गएर भुलिने ? कतिवटा तथ्यहीन कुराहरू बनाउदै, भत्काउदै म लुखुरलुखुर डेरामा नै आएँ । कुनै पनि एउटा खास निष्कर्षमा पुग्न सकेको थिइनै, पुग्ने पनि कसरी ? साँच्चै प्राणघाती सुनगाभाको बिरुवा हो बरी, उसले मलाई मारेर छाइनेछ । पश्चात्ताप लाग्यो, कुन दिन शिवराजसँग मेरो चिनापर्ची भएछ, कुन दिन शिवराजले मलाई आफ्नो घर लगेछ हरे ! यी दिनहरू मेरो इतिहासको पानावाट खुरुखुरु मेटिए हुने, जीवनसँग खेल्नु सम्भेजस्तो सजिलो रहेनछ । डेरामा आइपुगेपछि एउटा मधुरो आशाले मलाई लोभ्यायो । मैले काठमाण्डू छोड्ने विचार गरें । प्रेम दुःख हो । मेचमा आँखा चिम्लेर वसेपछि मैले देखें ऊ आफ्नो निकोटिन लागेका औंलाहरू हल्लाउदै भन्दै थिई 'आफ्नो निम्ति फुल्ने, आफ्नै लागि फक्रिने । मर्नजस्तो एउटा वाध्यतालाई स्वीकार गर्नको निम्ति भँवरासँग लाप्पा खेलैपर्छ ? भर्न त पर्छपर्छ भने भँवराको चोट सहेर किन ? आफू मात्र

झनें, आफ्नो इच्छाले झनें।' मनमनमा दोहोच्याएँ बाँच, बरी ! बाँच, आफ्नो निमित बाँच, अरू मरून्, तिमीलाई के ? धेरै हो भन्नुपर्छ मैले तिमीलाई छुनसम्म पाएँ।

पसल्नी मरिसकेकी थिई अरूले चिताएको समयभन्दा पहिले नै। यसैले साहू तीन-चार जना केटाकेटी तह लगाउदै पसल गर्थ्यो। ठिटो आउन छोड्यो, अब उसको त्यहाँ केही छैन, दुखी या सुखी त्यो मलाई थाहा थिएन तर विश्वाससाथ भन्न सकिन्द्र त्यसले अवश्यै प्रेमलाई दुःखको रूपमा ग्रहण गरेको थिएन। उसको प्रेम कुन सीमासम्म निस्सार थियो भन्ने कुरा उसलाई ज्ञान थिएन। पसल्नी आफूलाई खेलाउँदा-खेलाउदै मरी, राम्रैसँग मरी। अब त्यो पसलभित्र खापाको ओभेल र छिंडीको अँध्यारोले आफूलाई फुका अनुभव गरेको थियो, अब लुकाउनुपर्ने वस्तु त केही थिएन। सम्भन थालें 'प्रेमको मूल्य छैन, जस्तो यो छिंडीको अँध्यारो र खापाको ओभेल उनीहरूको प्रेमको मूल्य होइन, जस्तो मेरो भित्रभित्रै भुटभुटिएर खरानी हुन् मेरो प्रेमको मूल्य पनि होइन।' मलाई लाग्यो म कुनै प्रवञ्चनामा त छैन ? मैले आफैलाई त विश्वासघात गरिरहेको छैन ? यी सब जो सपनाजस्तै वितेर गए, न त्यसलाई अस्वीकार गर्उँ ? अस्वीकार गरिदिए म खुशी हुन सक्छु ? असम्भव। स्वीकार गरेरै पनि के सुखी छु अहिले ? कुन भावना त्यहाँ सारपूर्ण छ ? मानिस कहाँ सुखी छ ? कुन मानिस सुखी छ ? के बौलाएँ भने सुखी हुन्छु ? के म आत्महत्या गरेर सुखी हुन्छु ? मलाई छातीभरि उकुसमुकुस भएर आयो। उठेर पानी खाएँ, कोठामा ओहोरदोहोर गरें। पुराना प्रत्येक घाउहरूले पालैपिच्छे वेस्कन पोल्डै ल्याए। बरीलाई छोएर मैले राम्रो काम गरेको होइन। म भाग्छु, अवश्य भाग्छु। मलाई कराउन मन लाग्यो— मानिस जहिले पनि विवश छ।

गालाका जीवनहीन धर्साहरू हाँसिएको मरन्व्यांसे हाँसोमा मेरो निमित्त सधै एउटा मार्मिक अर्थ खुल्यो, तर त्यो मानिस म हुन सकिनै, जसले एउटा पदांअधि निर्विरोध आएर शिवलाई भन्न सक्यो 'मैले तिम्री बरीलाई तिम्रो विश्वासको विरुद्ध हत्या गरिदिइसकेको छु र तिम्रो विश्वासको विरुद्ध बरीले आफ्नो आस्थालाई चकनाचूर पारिसकेकी छ।' मलाई लाग्यो यो बरी सन्धो नहुनुको एउटा चर्चा जसले कुहिरो भएर बरी र मलाई प्रत्यक्ष शिवराजलाई अप्रत्यक्ष रूपले बेहेको छ शायद त्यो कहिल्यै फाट्दैन र हामी कहिल्यै एउटा पर्दा उघारेर एकअर्कालाई हेन सक्तैनौ। के हाम्रो अन्त पनि यसरी नै हुन्छ? म भस्कर्न्यै र विचार गर्यै 'शिवराज किन बरीलाई त्यस्तरी माया गर्दै? के यो मायालाई मस्तिष्कबाट खोतलेर मिल्काउन सकिन्न ? हामी एकअर्काको म्याग्नेट-को तानातानमा किन अड्न परेको छ? हाम्रो अस्तित्व आआफ्नो अस्तित्वमाथि अडेर कायम रहन सक्तैन ? किन हामीलाई अरूको हुनुको चेतना भइरहन्छ, किन हामी सधै दुःखी छौं? सिथै शिवराज बरीलाई माया गर्दै, कति निरर्थक छ उसको माया ? सट्टामा बरीले के दिन सकी र उसलाई।'

एक दिन, दुई दिन, हप्ता र महिना त्यसै खुस्केर गयो। हामीमा कुनै प्रगति देखिएन। बरी विरामी भइसकेकी छ, कारण नभएको विरामी अर्थात् उसले कसैलाई केही भनिन। शिवको भनाइअनुसार मैले लख काटें ऊ बाँच्न खोज्दिरहिछ तर जीवनलाई हेला गरेर, जिउनुको विश्वासलाई लत्याएर। बरी खान्छे, बोल्छे, सुन्छे तर ऊ विरामी छ्ने। शिवराजले बरीको निमित्त कति उपायहरू गरिरहेको छ तर सबै निरर्थक सिद्ध भएका छन्। शिवराजको अठोट थियो बरीलाई जसरी हुन्छ निको तुल्याउने, सधै भै उसको बैठकमा आउने, समय-बेसमय कुरा गरिदिने। तर स्थिति शिवराजको इच्छाको पनि विपरीत गइरहेको थियो। अन्तमा शिवराजले निर्णय दियो "सुयोगजी!, बरी अब मान्छे होलीजस्तो लागेन, मधेश लिएर जान्छु शायद हावापानी केही असर पन सक्छ।" त्यसबेलाको उसको आँखाको अभिव्यक्तिलाई साँच्चै रोएको भन्न सकिन्थ्यो। यही अभिव्यक्तिमा उसले फेरि भन्यो "बरीलाई केही भइ-हाल्यो भने म बाँच्न सक्तिनै, साँच्चै म आत्महत्या गरिदिनेछु।" विजुलीको करेन्ट लागेजस्तो मेरो स्नायुकेन्द्रमा शिवराजका कामेका शब्दहरू थर्किएर गए, मैले उसलाई हेरें मात्र मानौं म एउटा पशु हुँ। म उसको मर्म बुझन सक्छु तर भाषा बुझन सक्तिन र मर्मले केही फर्काउन सक्छु तर भाषाले होइन।

अबको ताली बरी जो मधेश जाने सम्भावनामा थिई त्यो बरी मेरो स्थितिअधि व्यहर्य, उपहास, एकलोपना र रित्तोपना भएर आइन अब ऊ मधेश जानुमा कुनै पीर छैन, यसकारण कि म एक कदम पनि धृष्ट हुन सकें भने उसलाई रोक्न सक्छु । अब म खास समस्याहरू बीच आफै गाँठो पर्न थालें । बरीलाई केही भइहाल्यो भने शिवराजले आत्महत्या गर्नेछ जब यो विचार मस्तिष्कमा दोहोरिन्थ्यो अनि म शब्दहीन पशुजस्तै शिवराजको अधि बसेर भइँ कोतरिरहेको आफूलाई पाउँथ्ये । जीवनभरि अपराधी र निकृष्ट रहेको मलाई बरीले कुनै दिन, कुनै पनि क्षण चिन्ने छैन, यो सम्झौदा आफूलाई एउटा धेरै जिउंदा लाशहरूलाई पचाइसकेको अङ्घ्यारो इनारले आकाशतर्फ सम्झौताको निमित्त हेरिरहेको जस्तो पाउँथ्ये । अझ सबैभन्दा मेरो विवश समस्या त्यही थियो अर्थात् कि कस्तो विवश र दयनीय अवस्थामा पुगेपछि म आवेगको शिकार हुन पुगें र त्यो जो बरीले अमानुषिक सम्झेकी होली मेरो उसप्रतिको कुनै अपराध होइन, पाप होइन । के बरीले कहिल्यै यो रहस्यलाई थाहा पाउने छैन ? पीर लाग्य्यो, यति त थाहा पाउनुपर्छ बरीले कि म कसरी उसको निमित्त मरेर हिंडेको छु । नैसर्गिकताको यदि कहीं अस्तित्व भए त्यो त्यही क्षण हो, ईश्वरत्वको पनि कुनै अस्तित्व भए त्यो त्यही क्षणमा गएर समावेश हुनुपर्छ । मैले खुल्न पाउनुपर्छ । मभित्र विरोध भरिएर आयो र निर्णय गरे, म जान्छु र स्वीकार गरिदिन्छु । भन्नेछु बरीलाई 'बरी ! मलाई एकक्षणको निमित्त बुझिदेउ, कुनै पनि एउटा कोणबाट हेरिदेउ, म सन्तोष लिनेछु । बिसिंदेउ मैले एकान्त पारेर तिमीलाई छोइदिएको छु, बिसिंदेउ । त्यो कुनै मनमा ज्ञान गाइनुपर्ने घटना होइन, बिसिंदेउ, हामीमा केही भएकै थिएन । जसरी अरूहरू प्रत्येक सजिलो कोणबाट जीवनका स्थितिहरूलाई लिइदिन्दैन् । तिमी पनि लिइदेउ । सम्झिदेउ कि लोग्नेमान्छे स्वास्नीमान्छेलाई अतिक्रमण गर्दै, एकान्त पाउनु हुँदैन मौका छोप्छ र मलाई पनि त्यही सस्तो संस्कारमा मेरो मार्मिक कथालाई गाभिदेउ, म सन्तोष लिनेछु । कि क्षमा गरिदेउ मेरो धृष्टतालाई, कि शिवसँगै खुलस्त भएर मलाई अभिशाप देउ, चाहे

सास्ती, म स्वीकार गर्न तयार छु । तर बरी ! यो तुवाँलोले फाटैपछं, औ अन्धकारबाट हामी उन्मुक्त हुनैपछं ।' मैले अवश्य यही निश्चितता-मा रातलाई जसोतसो काटें ।

फेरि शिरीषका नीला फूलहरू क्रमशः भर्न लागेका थिए, करबलले हाँगासँगको आफ्नो मियादलाई परा गर्दै । भर्खर पानी परेर उधेको दिनको विहानी एउटा सफा मनजस्तै आफैमा सन्तुष्ट थियो । त्यो घर त्यस्तै थियो, त्यो चौर त्यस्तै, ती प्राणधाती सुनगाभाका फूलहरू त्यसरी नै हावामा हल्लरहेका थिए । सम्झना आयो यही एक चोक्टा जमीनमाथि एउटा अनौठो चित्रकलाजस्तै विहान धबाँहरूको माभक्तमा बरीको सुनौलो टाउको थियो, कस्तो जीवनले पूर्ण थियो त्यो दिनको उसप्रतिको रहर र आज कस्तो विवशता हो यो ! बाहिर कोही थिएन, म अन्तिम निर्णयमा पाउन अन्तिम आश्रयको, उही पनि विश्वासमा होइन आशामा आफ्ना बाँच्ने दिनहरू टेकाउन गझरहेको थिए । मूलढोकामा शिवराजको भान्सेबाहुनी के गर्न लागेकी थिई कुन्नि, मलाई देखासाथ भसङ्ग हुदै भनी "काजी ! बरी मैयाँको आज विहान स्वर्गे भयो ।" त्यसपछि आँसु र किल्किलेको गाँठोसँग शब्द पचाउदै उसले के-के भनी अनि मैले टाढा भन्याडबाट थकिदै आएका जस्तै ती शब्दहरूका सारांश यति बुझें, यति नै सुनें 'मध्यरातमा बरी मुटुको ढुकढुकी बढेर सुस्त भएकी थिई, कोही डाक्टरहरू समयमा नपाउदा शिवराजले उसलाई अस्पताल लगेको थियो र आज विहान उसको स्वर्गे भयो ।' एकछिन, केवल एकैछिन मलाई आफ्नो गति रोकिएजस्तो लाग्यो । एकछिन मैले केही सोच्न सकिनै, मस्तिष्क सम्पूर्ण रित्तो भइदियो । स्वाभाविक भइसकेपछि सर्वप्रथम सम्भें सकमवरीको अस्तित्व अब यो संसारमा छैन, डरलागदो सत्य । सकमवरीको मृत्यु भइसकेको छ, कठिन वास्तविकता । त्यो अपरिमित दुःखको जड अस्तित्व, जसलाई हटाएर हटाउन सकिन्न, जसलाई अनेक अलझारहरूले सिंगार्न सकिन्न र जसलाई आदर्श भावनाहरूले छोप्न सकिन्न । बरीको मृत्यु एउटा विश्वास, एउटा सत्य । म रन्थनिदै सुनगाभाहरू भुन्हयाइएको पर्खाल-तिर गए । कलिला प्याजी फूलहरू हावामा हल्लरहेका थिए, एउटा चुरुट सल्काएपछि विचार गर्न थालें, ममा अब कुनै समस्या छैन, अब धृष्ट हुनुको मेरो कुनै अर्थ छैन, अब ममा कुनै छटपटी र उकुसमुकुस छैन । मैले सकमवरीलाई मारें । मैले सकमवरीलाई दिउँसै बलात्कार गरें ।

बरी मेरो सत्यप्रेमको आवेगलाई एउटा बलात्कार सिद्ध गरेर मरेकी छ । मेरो इतिहास यस्तै छ । मनमनै भन्न थालें 'यो

बलात्कारलाई प्रेमको उद्देश मान्न सारा संसार त के, वरी, म आफै
 पनि तयार छैनै । यस दुःखद जीवनको अन्त मृत्यु हो र त्यसपछि हाम्रा
 भावनाहरूको कुनै पनि अस्तित्व छैन, हामी एक-अकोमा स्पष्ट हुन
 सकेनौं र कहिल्यै सक्तैनौं पनि । यस जीवनको पछि एउटा महाशून्य छ,
 अब केही पनि चिताउन्न, सब निरर्थक छन् । तिमी एउटा अन्धकारमा
 निस्सासिएर मन्यौ र कुन दिन म पनि मछै, यही हो तिम्रो र मेरो
 जीवनको मूल्य । मेरी सकम्बरी ! एक दिन खूब फूर्ति लगाएर भन्यौ
 कि जीवनमा ती सुनगाभाको जस्तो तन्तु राख्न पछै, खोइ आज तिमीले
 के गच्छौ ? बरु राखेकी छु भन्ने विश्वासमा तिमीले मलाई मारेकी भए
 हुने । मलाई किन मार्न सकिनौ ? त्यो पनि कत्रो आइरोनी थियो तिम्रो र
 मेरो जीवनको । आज त तिम्रा यी सुनगाभाका पातहरू मेरो आँखामा,
 ओठओठमा टाँसेर लग्जस्तो लाग्छ । निस्सार जन्मेकी तिमी, तिमीले
 मलाई पनि निस्सार छोडिराख्यौ । अब तिमी शिवलाई आत्महत्या गर्न
 बाध्य गराउने भयौ । मेरी सकम्बरी ! अब मलाई शरीरभरि खोपेर
 हिंडून मन लागेको छ, जीवन असफलता हो, यो जीवन दुर्भाग्य हो,
 मानिस यसै पनि दुःखी छ, उसै पनि दुःखी छ । सधैको रित्तो हात, रित्तो
 मन फर्कन अभ्यस्त मान्छे म रित्तै फर्कै । शिरीषका रित्तिएका हाँगाहरू
 आफ्नो रित्तोपनालाई स्वीकार गरेर उभिएका थिए । धूवाँको गुजुल्टोभित्र
 एउटा सुनौलो टाउको दुई निकोटिनले पहेलिएका औलाहरू सजीवभौं
 मेरो अधिअधि गइरहेका थिए । एउटा काटुन शरीर आफ्नो सानो गर्धन
 देखाएर हिँडिरहेका र म कैला रौहरूलाई खेलाउने रहरसांग एउटा सिङ्गो
 मानिसको सम्पूर्ण मानसिकता हराएर, नपाएर फर्किरहेको थिए । मेरा
 क्षणहरू हुनसक्छ घसिरहेका थिए, तर छिटो-छिटो म हिँडिरहें ।

